

๑. พระพุทธรูปยืนปางแสดงธรรม

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร เลขทะเบียน ดร.๑
ศิลปะลังกาแบบอนูราธปุระ พุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๒ (ประมาณ ๑,๔๐๐ - ๑,๕๐๐ ปีมาแล้ว)
สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงได้จากเมืองนครราชสีมา พระโอรสและพระธิดาประทานยืม
สัมฤทธิ์ สูง ๒๙.๒ เซนติเมตร ฐานกว้าง ๗ เซนติเมตร

พระพุทธรูปยืนตรง พระพักตร์กลม พระอุษณิษะเตี้ย ขมวดพระเกศาใหญ่ พระรัศมีขนาดเล็ก
รูปเปลว ๓ แฉก ครองจีวรเป็นริ้วแบบธรรมชาติ ห่มเฉียง เปิดอังสาขวา เบื้องล่างมีขอบจีวรหนวก
ขึ้นไปพาดข้อพระหัตถ์ซ้ายแล้วตกลงมาเป็นเส้นตรงทางเบื้องซ้ายของพระวรกาย เนื่องจากพระกรซ้าย
ได้ยกเล็กจีวรทางด้านนั้นขึ้น ชายจีวรที่เหลือพาดผ่านไปเบื้องหลังพระอังสาซ้ายแล้วก็ปล่อยให้ตกลงถึง
ข้อพระบาท พระหัตถ์ขวาทำเป็นปางแสดงธรรม (วิตรรกมูทรา) พระหัตถ์ซ้ายหันออกกำยัดชายจีวร
(กฏกมูทรา) แสดงถึงอิทธิพลของพระพุทธรูปอินเดียรุ่นเก่าแบบอมราวตี (พุทธศตวรรษที่ ๗ - ๙)
(สุภัททศิ ดิศกุล, ๒๕๕๐, ๑๘) แต่จากลักษณะพระรัศมี รูปเปลวซึ่งเป็นที่นิยมสร้างในศิลปะลังกา จึง
อาจจัดเป็นพระพุทธรูปลังกาแบบอนูราธปุระ อายุการสร้างอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๒ พระ
พุทธรูปหล่อสัมฤทธิ์ขนาดเล็กแบบเดียวกันนี้ พบกระจายหลายแห่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สันนิษฐาน
ว่าเป็นรูปเคารพที่นำเข้ามาโดยนักเดินเรือ พ่อค้า หรือนักบวชชาวอินเดีย เพื่อคุ้มครองป้องกันอันตราย
พระกรขวา ข้อพระบาท และฐานต่อเติมขึ้นใหม่ให้สมบูรณ์ ตามหลักฐานจากพระพุทธรูปแบบและสมัย
เดียวกัน

1. Standing Buddha Statue in Teaching Posture

National Museum Bangkok, Registration number ดร.1
Lankan art, Anuradhapura style, 6th - 7th century CE (1,400 - 1,500 years ago)
HRH Prince Damrong Rajanubhap received the statue from Nakhon Ratchasima; lent by
his son and daughter for exhibition
Bronze, height 29.2 cm, base width 7 cm.

Standing upright, the Buddha image has a round face. His *ushnisha* (symbolizing a crown on the top of the Buddha’s head) or cranial protuberance is in the form of a low bump. His hair curls are large, and a small halo is in the shape of three flames. The Buddha image wears a naturally pleated monastic robe in the open mode, leaving the right shoulder uncovered. A thick edge of the lower robe draped over the left wrist hangs down in a straight line on the left side of the body. Since his left arm lifts the robe on that side, the rest part is braced across his left shoulder and hangs down to his ankles. The right hand is in the posture of teaching (Vitarka mudra) while the left hand facing outward grasps the end of the robe (Kataka mudra), reflecting the influence of the old Indian Buddha images in the Amaravati style (2nd - 4th century CE) (Subhadradis Diskul, 2007, 18). From the appearance of the flame-like halo popular in Lankan art, this statue created during the 6th - 7th century CE may be classified into the same group with the Lankan Buddha images in the Anuradhapura style. The same small bronze Buddha images were also found in many places in Southeast Asia. These idols were possibly brought into the kingdom by sailors, merchants or Indian priests to protect themselves and avert any dangers. Judging from the Buddha statues in the same pattern and the same period, the right arm, the ankle, and the base were completely rebuilt later on.

๒. พระพุทธรูปยืนปางประทานอภัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด เลขทะเบียน ๓๔/๑/๒๕๕๙

พระพุทธรูปรุ่นเก่าในประเทศไทย พุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๓ (ประมาณ ๑,๓๐๐ - ๑,๕๐๐ ปีมาแล้ว)

นายวีระ วุฒิจำนงค์ มอบให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด เมื่อ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙

สัมฤทธิ์ สูง ๑๓.๒ เซนติเมตร

พระพุทธรูปยืน พระพักตร์กลม พระอุษณิษะนูน ขมวดพระเกศาค่อนข้างใหญ่ ครองจีวรห่มเฉียง เปิดอังสาขวา เบื้องล่างมีขอบจีวรหนาฉนวนเป็นวงกลมวกขึ้นไปพาดข้อพระหัตถ์ซ้ายแล้วตกลงมาเป็นเส้นตรง ชายจีวรที่เหลืตกลงพาดพระขนอง โดยมีได้นำกลับมาพันข้อพระกรซ้ายใหม่ แสดงอิทธิพลศิลปะอินเดียแบบอมราวดีหรือแบบลังการุ่นต้น (พุทธศตวรรษที่ ๗ - ๙) แต่จีวรเรียบไม่มีริ้วแบบคุปตะ (พุทธศตวรรษที่ ๙ - ๑๑) และแบบหลังคุปตะ (พุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๓) พระหัตถ์ขวาแสดงปางประทานอภัย (อภยมุทรา) พระหัตถ์ซ้ายยึดชายจีวร (กฏกมุทรา) มีลักษณะเช่นเดียวกับพระพุทธรูปศิลา ไม่ปรากฏที่มา สันนิฐานว่าอาจได้จากภาคใต้ ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด อาจจัดเป็นพระพุทธรูปหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างอิทธิพลศิลปะอมราวดี และศิลปะคุปตะ และหลังคุปตะ ซึ่งนับเป็นพระพุทธรูปรุ่นเก่าสมัยแรกสร้างขึ้นในประเทศไทย กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๓ (สุภัทรดิศ ดิศกุล, ๒๕๑๔, ๙-๑๔)

2. Standing Buddha Statue in Dispelling Fear Posture

Roi Et National Museum, registration number 34/1/2559

Old Buddha statue in Thailand, 6th – 8th century CE (1,300 - 1,500 years ago)

Given to Roi Et National Museum by Mr. Veera Wutijumnong on 25 April, 2016

Bronze, height 13.2 cm.

The standing Buddha statue has a round face, a small bump on his *ushnisha* (cranial protuberance), and quite large hair curls, wearing a monastic robe in the open mode, leaving the right shoulder uncovered. A thick edge of the lower robe is rolled up in a circle, draped over the left wrist, and hangs down in a straight line while the rest falls down on the back, not rewrapping the left arm, showing the direct influence of Amaravati-style Indian art or the early Ceylon style (2nd –4th century CE). The diaphanous robe is a distinct trait of the Gupta style (4th - 6th century CE) and after Gupta style (6th – 8th century CE). The right hand is in the posture of dispelling fear (Abhaya mudra) while the left hand grasps the robe (Kataka mudra). The statue shares the similar traits with the stone Buddha sculpture. Possibly removed from the south, the image is currently kept at Roi Et National Museum. Classified as the transitional Buddha image influenced by the Amaravati style and Gupta and after Gupta art, it is considered an early Buddha image built in Thailand, around the 6th – 8th century CE (Subhadradis Diskul, 1971, 9 - 14).

๓. พระพุทธรูปปางสมาธิ

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา เลขทะเบียน ๓๖/๗๒๑/๒๕๒๒

ศิลปะภาคใต้ พุทธศตวรรษที่ ๑๒ (ประมาณ ๑,๔๐๐ ปีมาแล้ว)

พบที่บ้านพังแฟบ ตำบลจะทิ้งพระ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

ศิลาทราย ตักกว้าง เซนติเมตร สูง ๒๑ เซนติเมตร

พระพุทธรูปประทับขัดสมาธิราบ (วีราสนะ) พระหัตถ์ทั้ง ๒ ข้างวางซ้อนอยู่ที่พระเพลาแสดงปางสมาธิ (ธยานมูทรา) ประทับอยู่บนฐานบัวคว่ำบัวหงาย ครองจีวรห่มเฉียงบางแนบพระวรกาย เห็นเส้นขอบจีวรพาดผ่านพระอุระไปยังพระอังสาซ้าย พระพักตร์ค่อนข้างกลม ขมวดพระเกศาเป็นรูปก้นหอยขนาดใหญ่ พระขนงต่อกันเป็นปีกกา รูปแบบที่ปรากฏในพระพุทธรูปองค์นี้ เช่น การขัดสมาธิราบ ขมวดพระเกศาขนาดใหญ่ และครองจีวรห่มเฉียง เป็นรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะอินเดียภาคใต้ และศิลปะลังกา (Guy, 2014, 93) ซึ่งเป็นลักษณะที่พบในพระพุทธรูปศิลปะทวารวดีภาคกลาง และพระพุทธรูปแบบอังกอร์โบเรย์ในศิลปะเขมรโบราณก่อนเมืองพระนคร ที่มีอายุร่วมสมัยกันประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๒ พระพุทธรูปองค์นี้ มีขนาดเล็ก เป็นรูปเคารพที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ง่าย จึงมีข้อสันนิษฐานว่าอาจเคลื่อนย้ายมาจากบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง (Krairiksh, 2012, 76) สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของคาบสมุทรสทิงพระในฐานะเมืองท่าที่มีการติดต่อและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจากภายนอก ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๑ เป็นต้นมา

3. Buddha Statue in Meditation Posture

Songkhla National Museum, registration number 36/721/2522

Southern art, 7th century CE (1,400 years ago)

Found at Pang Faeb village, Cha Ting Phra Sub-district, Sathing Phra District, Songkhla Province

Sandstone, height 21 cm

The Buddha image is seated on an overturned and upturned lotus base with loosely cross-legged posture, one lying on top of the other (Virasana). Both hands are shown lying flat in the Buddha’s lap with the right hand on top of the left hand, palms upward (Dhyana mudra). The Buddha wears the thin clinging robe in the open mode, leaving the right shoulder bare. The robe edge is draped across the chest to the left shoulder. His face is rather round. Spiral hair curls are big. Eyebrows form a continuous curve like a crow’s wings. Some traits of this statue including Virasana, large hair curls and robe-wearing mode representing the strong influence of Southern Indian art and Lankan art (Guy, 2014, 93) also appearing in the Central Dvaravati Buddha images and the Angkor Borei Buddha images in the pre-Angkorian culture of the ancient Khmer Empire, both considered the contemporary art dating back to the 7th century CE. Due to the smaller size, this statue is easily movable, so it might have been removed from the Mekong River Basin (Piriya Krairiksh, 2012, 76). This reflects the vital role of the Sathing Phra Peninsula as the port city where cultural exchange from outside took place since the 6th century CE onward.

๔. พระพุทธรูปปางสมาธิ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ปราจีนบุรี เลขทะเบียน ๒๕/๒๔/๒๕๓๖
ศิลปะทวารวดี ต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๒ (ประมาณ ๑,๔๐๐ ปีมาแล้ว)
พบในบ่อน้ำหน้าอาคารรอยพระพุทธบาท โบราณสถานสระมรกต อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖
ศิลาทราย ตักกว้าง ๑๗.๕ สูง ๒๗ เซนติเมตร

พระพุทธรูปประทับขัดสมาธิราบ (วีราสนะ) พระหัตถ์ซ้อนกันเหนือพระเพลาแบบปางสมาธิ (ธยานมุทรา) รายละเอียดการตกแต่งค่อนข้างลบบเลือน แต่คงเหลือลักษณะสำคัญให้เห็นเช่น ขมวดพระเกศาค่อนข้างใหญ่ พระเนตรโปน พระขนงต่อกัน พระนาสิกใหญ่แบน พระพักตร์กลม พระอุษณิษะนูนไม่ปรากฏพระรัศมี พระกรรณยาวจรดพระอังสา มีร่องรอยการครองจีวรห่มเฉียง ฐานเรียบ ลักษณะพระพุทธรูปที่มีขมวดพระเกศาค่อนข้างใหญ่ มีความใกล้เคียงกับพระพุทธรูปแบบอังกอร์โบเรย ในวัฒนธรรมก่อนเมืองพระนครของอาณาจักรเขมรโบราณ หรือพระพุทธรูปแบบทวารวดีที่พบในภาคกลางของประเทศไทย การพบพระพุทธรูปองค์นี้ในพื้นที่สระมรกตอันเป็นโบราณสถานสำคัญที่มีหลักฐานวัฒนธรรมแบบทวารวดี และวัฒนธรรมเขมรโบราณในพื้นที่เดียวกันแสดงให้เห็นถึงความร่วมสมัยและเชื่อมโยงกันของวัฒนธรรมทั้งสองที่อาจมีต้นแบบร่วมกันจากพุทธศาสนาแบบเถรวาทที่มีอิทธิพลศิลปะอินเดียภาคใต้ และศิลปะลังกาแบบอนูราธปุระ ที่เข้ามาแพร่หลายในพื้นที่แถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๓

4. Buddha Image in Meditation Posture

Prachinburi National Museum, registration number 25/24/1993
Dvaravati art, the early 7th century CE (1,400 years ago)
Found in a well in front of the Buddha's footprint building at the Morakot Pond (Emerald Pond)archaeological site, Si Mahosot District, Prachinburi Province in 1993
Sandstone, lap width 17.5 cm, height 27 cm.

The Buddha image is seated in the half-lotus pose (Virasana) with the legs folded, one lying on top of the other, and the right hand on top of the left hand. Both hands with palms up are in the Buddha’s lap in the meditation posture (Dhyana mudra). The decorative details are somewhat vague, but some important characteristics are still visible. Its sculptural attributes are marked by quite large hair curls, protruding eyes, straight-connected eyebrows, a large flat nose, a round face, along with a knob-like protuberance, without a halo. The earlobes extend to the shoulders. There is a trace of wearing a monastic robe in the open mode, leaving the right shoulder bare. The base is unadorned. The Buddha image with rather large hair curls bears some similar traits with the Angkor Borei Buddha images in the pre-Angkorian culture of the ancient Khmer Empire or the Dvaravati-style Buddha images found in the central region of Thailand. The discovery of this Buddha image in the area of the Emerald Pond, an important archaeological site containing much evidence of Dvaravati and ancient Khmer culture in the same vicinity, reflects the contemporaneity and mutual connection between the two cultures that might have shared common traits from Theravada Buddhism influenced by South Indian and Lankan art in Anuradhapura prevailing in Southeast Asia during the 6th – 8th century CE.

๕. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย เลขทะเบียน ๐๕/๑๐๙/๒๕๒๑
ศิลปะทวารวดี พุทธศตวรรษที่ ๑๓ - ๑๔ (ประมาณ ๑,๒๐๐ – ๑,๓๐๐ ปีมาแล้ว)
ย้ายมาจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑
สัมฤทธิ์ หน้าตักกว้าง ๒๐ เซนติเมตร สูง ๒๖ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย (ภูมิสปรตมูทรา) พระพักตร์ค่อนข้างยาว พระนลาฏกว้าง พระขนงเป็นสันโค้งยาวมาจรดสันพระนาสิก ไม่เชื่อมต่อกันเป็นเส้นเดียว พระเนตรเหลือบต่ำ มีระยะห่างระหว่างพระขนงมาก พระโอษฐ์หนา ยิ้มที่มุมโอษฐ์เล็กน้อย ขมวดพระเกศาใหญ่ พระอุษณิষะทรงกรวย หนุนขึ้นมาจากพระเศียรเพียงเล็กน้อยเป็นรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะอินเดียแบบอมราวดี พระรัศมีเป็นต่อมกลม พระกรณยาวเจาะเป็นร่องกว้างพระวรกายได้สัดส่วน ครองจีวรเรียบห่มเฉียง ไม่มีชายจีวรหรือสังฆาฏิพาดเหนือพระอังสาซ้าย ประทับขัดสมาธิราบ (วีราสนะ) แบบหลวม ๆ พระขงฆ์ไม่ทับกันสนิท ยังเห็นฝ่าพระบาทซ้ายได้บางส่วน ถือเป็นลักษณะเฉพาะของศิลปะอมราวดี (เชษฐ ติงสัญชลี, ๒๕๖๔, ๕๐-๕๑) ฐานหน้ากระดานเกลี้ยง แสดงลักษณะของพระพุทธรูปทวารวดีระยะแรก-ทวารวดีระยะที่ ๒ ตอนต้น อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๓ – ๑๔

5. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Hariphunchai National Museum, registration number 05/109/2521
Dvaravati art, 8th - 9th century CE (1,200 - 1,300 years ago)
Moved from the National Museum Bangkok in 1978
Bronze, width 20 cm, height 26 cm.

The Buddha image in the posture of subduing Mara (Bhumisparsha mudra) displays a rather long face, a wide forehead, and long curved eyebrows touching the nasal ridge, but not connected in a single line. The distance between the eyebrows is large. His eyes look downwards, and his mouth is thick with a faint smile. Hair curls are large, along with a round halo and a conical protuberance, the clear influence of Indian art in the Amaravati style. His distended ears are pierced into a wide groove, and his body is proportional. The Buddha image is depicted wearing the fine diaphanous robe in the open mode, leaving the right shoulder bare. There is no mantle or Sanghati draped over the left shoulder. The statue is seated in the half-lotus pose (Virasana) with the legs loosely folded, one lying on top of the other with a part of his left sole visible, regarded as a unique feature of Amaravati art (Chet Tingsanchalee, 2021, 50-51). Sitting on an unadorned base, this statue represents the characteristics of the early Dvaravati Buddha images to the early Dvaravati phase II, around the 8th – 9th century CE.

๖. พระพุทธรูปยืนปางแสดงธรรม

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุทุมพร เลขทะเบียน ๑๐/๕๕/๒๕๐๖

ศิลปะทวารวดี พุทธศตวรรษที่ ๑๓ - ๑๔ (ประมาณ ๑,๒๐๐ - ๑,๓๐๐ ปีมาแล้ว)

ได้จากเจดีย์หมายเลข ๑๑ อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี

สัมฤทธิ์ สูง ๓๒ เซนติเมตร

พระพุทธรูปยืนตรง พระพักตร์กลม พระเนตรเหลือบมองต่ำ พระโอษฐ์แบะหนาเป็นเส้นตรง ริมฝีปากเล็กน้อย ขมวดพระเกศาเล็กเรียงกันแน่นแนบพระเศียร พระอุษณิษะรูปกรวย พระรัศมีรูปบัวตูม ขนาดเล็ก เบื้องหลังพระเศียรมีศิรประภาเป็นวงโค้งประดับลายเปลวไฟอยู่โดยรอบ ทรงครองจีวรห่มคลุม จีวรบางแนบพระองค์ พระหัตถ์ยกขึ้นทำเป็นปางแสดงธรรม (วิตรรกมูทรา) ทั้งสองพระหัตถ์ในลักษณะสมมาตร ซึ่งเป็นรูปแบบเฉพาะที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมทวารวดี โดยมีลักษณะที่สืบทอดมาจากการเลียนแบบศิลปะอินเดียในระยะแรก และวิวัฒนาการดัดแปลงจนมีรูปแบบท้องถิ่น พระพุทธรูปทวารวดีสัมฤทธิ์ซึ่งมีศิรประภาทรงกลมล้อมรอบด้วยเปลวไฟนี้ พบที่เมืองโบราณอุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี หลายองค์ด้วยกัน ลักษณะเช่นนี้นิยมทำในศิลปะอินเดียแบบหลังคุปตะ (พุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๓) และแบบปาละ (พุทธศตวรรษที่ ๑๔ - ๑๘) จึงอาจกำหนดอายุไว้ในสมัยทวารวดีตอนกลาง ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๓ - ๑๔

6. Standing Buddha Statue in Teaching Posture

U Thong National Museum, registration number 10/55/2506

Dvaravati art, 8th – 9th century CE (1,200 - 1,300 years ago)

Derived from the pagoda No. 11, U Thong District, Suphan Buri Province

Bronze, height 32 cm.

Standing upright, the Buddha statue features a round face, eyes glancing downward, and a splayed thick mouth with a slight smile. His hair curls are small and aligned tightly close to the head. The conical protuberance has a small lotus-bud halo atop. There is an arched flame-like aura (Siraprabha) behind the head. The diaphanous robe is worn in the covering mode, draped over both shoulders. Both hands hold up in a symmetrical manner in the posture of teaching (Vitarka mudra), a specific attribute of Dvaravati art imitated from Indian art in the early stage and then evolved into a local form. Several Dvaravati statues with an arched flame-like aura were discovered at the ancient city of U Thong in Suphan Buri Province. This model was popular in Indian art, both the after Gupta style (6th – 8th century CE) and the Pala style (9th - 13th century CE). The statue dates back to the middle Dvaravati period, around the 8th – 9th century CE.

๗. พระพุทธรูปปางสมาธิ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พิมาย เลขทะเบียน ๓๙/๒๔๐/๒๕๓๖
ศิลปะทวารวดี พุทธศตวรรษที่ ๑๓ - ๑๕ (ประมาณ ๑,๑๐๐ – ๑,๓๐๐ ปีมาแล้ว)
ได้จากการขุดแต่งบริเวณ พระนอน เมืองเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
สัมฤทธิ์ หน้าตักกว้าง ๓.๘ เซนติเมตร สูง ๖.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางสมาธิ (ธยานมูทรา) เบื้องหลังพระเศียรมีศิรประภา รอบพระเศียรเป็นวงซ้อนกัน ๒ วง เนื่องจากเป็นประติมากรรมขนาดเล็กศิระประภาอาจทำหน้าที่ช่วยยึดพระเศียร พระศอกและพระอังสา เพราะเป็นจุดที่อาจแตกหักเสียหายได้ง่าย พระเศียรค่อนข้างใหญ่เมื่อเทียบสัดส่วนกับพระวรกาย พระพักตร์รูปไข่ พระนลาฏกว้าง พระขนงเป็นสันโค้งรูปปีกกา อันเป็นลักษณะที่เด่นชัดของพระพุทธรูปศิลปะทวารวดี พระเนตรเหลือบต่ำ พระนาสิกใหญ่ พระโอษฐ์หนา แนวพระโอษฐ์โค้งขึ้นแสดงอาการยิ้มที่มุมโอษฐ์เล็กน้อย ขมวดพระเกศาใหญ่ เรียงเป็นแถวต่อเนื่องไปจรดพระอุษณิษะ ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปกรวยทรงต่ำที่พุ่งขึ้นมาจากพระเศียรเพียงเล็กน้อย เป็นรูปแบบที่รับอิทธิพลมาจากศิลปะอมรารวดีของอินเดีย มีพระรัศมีเป็นต่อมกลม ทรงจีวรห่มคลุมเรียบไม่มีริ้วบางแนวพระวรกายปรากฏความนิยมในศิลปะอินเดียแบบคุปตะ ประทับขัดสมาธิราบ (วีราสนะ) บนฐานหน้ากระดานเรียบแสดงพุทธลักษณะที่ผสมผสานกันระหว่างอิทธิพลศิลปะอินเดียและศิลปะพื้นเมืองอาจจัดอยู่ในสมัยทวารวดีตอนกลาง ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๓ – ๑๕

7. Buddha Statue in Meditation Posture

Phimai National Museum, registration number 39/240/2536
Dvaravati art, 8th – 10th century CE (1,100 - 1,300 years ago)
Found at the archaeological site of Mueang Sema, Sung Noen District, Nakhon Ratchasima province
Bronze, lap width 3.8 cm, height 6.5 cm.

The Buddha image in the meditation posture (Dhyana mudra) has two overlapping auras around his head, helping support the head, neck and shoulders, all of which are considered the most fragile parts. The head is quite large in proportion to the body. The facial components include an oval face, a broad forehead, half-closed eyes looking downwards, a big nose, a thick mouth curving upwards with slight smiling expression and arched eyebrows, deemed as the notable feature of Dvaravati Buddha image. Large hair curls are lined up in continuous rows to a conical protuberance decorated with a small round halo influenced by Amaravati art of India. The statue wears the thin smooth monastic robe clinging to the body popular in Gupta art of India. The Buddha is depicted sitting on an unadorned pedestal with the legs folded, one lying on top of the other (Virasana or half-lotus posture). Reflecting the fusion of Thai indigenous style and Indian art, this statue dates back to the middle Dvaravati period, around 8th - 10th century CE.

๘. พระพุทธรูปปางสมาธิ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา เลขทะเบียน ๑๓/๔๑/๒๕๐๔
ศิลปะทวารวดี พุทธศตวรรษที่ ๑๔ - ๑๖ (ประมาณ ๑,๐๐๐ – ๑,๒๐๐ ปีมาแล้ว)
ได้จากวัดนางกุย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ศิลาทราย หน้าตักกว้าง ๑๔๐ เซนติเมตร สูง ๔๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปประทับขัดสมาธิราบ พระหัตถ์ขวาวางหงายบนพระหัตถ์ซ้ายเหนือพระเพลแสดงปางสมาธิ (ธยานมูทรา) พระพักตร์ค่อนข้างกลม พระขนงเป็นสันนูนต่อกันเป็นรูปปีกกา พระเนตรโปน เหลือบลงต่ำ พระนาสิกใหญ่เป็นสันคม พระโอษฐ์หนา พระหูเป็นปมมีร่องแบ่งกึ่งกลางพระหู พระกรรณยาวจรดพระอังสาเจาะเป็นร่องกว้าง ขมวดพระเกศาใหญ่เรียงเป็นระเบียบ พระอุษณิষะใหญ่ ครองจีวรห่มเฉียงเปิดพระอังสาขวา มีชายจีวรสันพับทบซ้อนกันส่วนปลายคลี่ออกระหว่างกึ่งกลางพระอุระ มีแนวเสันนูนของขอบจีวรพาดผ่านข้อพระกรซ้ายลงมายังพระขานู ฐานบัวคว่ำบัวหงายมีกลีบบัวประดับ ด้านหลังพระเศียรและองค์พระพุทธรูปสลักแนวเส้น ศีรประภารูปวงกลมและประภามณฑลรูปวงโค้งซ้อนกัน ๓ ชั้น ลักษณะการครองจีวรห่มเฉียงมีชายจีวรสันอยู่เหนือพระอังสาซ้าย รวมถึงลักษณะของฐานกลีบบัวคว่ำบัวหงาย แสดงถึงการรับอิทธิพลศิลปะอินเดียแบบปาละ (พุทธศตวรรษที่ ๔ - ๑๘) (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๖๒, ๑๐๓ – ๑๐๔) ดังนั้นจึงอาจกำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๔ – ๑๖

8. Buddha Image in Meditation Posture

Chao Sam Phraya National Museum, registration number 13/41/2504
Dvaravati art, 9th – 11th century CE (1,000 - 1,200 years ago), from Nang Kui Temple, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province
Sandstone, lap width 140 cm, height 45 cm.

The Buddha image is seated with the legs folded, one lying on top of the other. Both hands are in the lap with palms upward, the right hand on the top of the left hand in the posture of meditation (Dhyana mudra). The statue features a round face, eyebrows forming a continuous curve like a crow’s wings, protruding eyes casting downwards, a big and sharply-defined nose, a thick mouth, and a cleft chin. His distended earlobes pierced into a wide groove reach the shoulder. Hair curls are large and arranged in an orderly manner, along with a big protuberance. The robe is worn in the open mode, leaving the right shoulder uncovered. The folded flap of the robe is spread out in the middle of the chest. A prominent line of the robe edge runs through the left arm and comes down to the knees. An overturned and upturned lotus pedestal is decorated with lotus petals. Circular lines of halo (Siraprabha) and three-layered curved lines (Prabhamonthon) are engraved behind the Buddha’s head as well as on the statue. Robe in the open mode and the overturned and upturned lotus pedestal reflect the influence of Indian art in the Pala style (Sakchai Saising, 2019, 103 - 104). The statue was probably built around the 9th – 11th century CE.

๙. พระพุทธรูปยืนปางแสดงธรรม

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด เลขทะเบียน ๓๔/๔๒๙/๒๕๓๘
ศิลปะทวารวดี พุทธศตวรรษที่ ๑๔ - ๑๖ (ประมาณ ๑,๐๐๐ – ๑,๒๐๐ ปีมาแล้ว)
พบในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด นายวีระ วุฒิจำนงค์ มอบให้
สัมฤทธิ์ สูง ๒๔.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปยืนตรงแบบสมมาตร ลักษณะองค์พระพุทธรูปไม่ได้สัดส่วน พระองค์สั้น พระวรกายค่อนข้างแบน พระหัตถ์ค่อนข้างใหญ่เมื่อเทียบกับพระวรกาย พระพักตร์กลม พระขนงเป็นสันนูนต่อกันเป็นรูปปีกกา พระเนตรโปนเหลื่อมมองต่ำ พระนาสิกใหญ่ พระโอษฐ์แบะหนา แนวพระโอษฐ์เป็นเส้นตรง ขมวดพระเกศาเล็กเรียงกันแน่นแนบพระเศียร บริเวณเหนือพระนลาฏเห็นแนวเส้นขอบเม็ดพระศกอย่างชัดเจน พระอุษณิษะรูปกรวยคว่ำค่อนข้างสูง พระรัศมีเป็นรูปกรวยเรียบเด่นชัด ใบพระกรรณยาว ปรากฏร่องพระกรรณยาวลงมา ครองจีวรห่มคลุม จีวรบางแนบพระวรกาย แลเห็นแนวขอบจีวรเป็นเส้นนูนที่รอบพระศอ และขอบสบงเป็นวงโค้งที่บั้นพระองค์ พระหัตถ์แสดงปางแสดงธรรม (วิตรรกมุทรา) ทั้งสองพระหัตถ์ นิ้วพระหัตถ์ชี้ขึ้น ขอบจีวรด้านหน้าตกลงจาก ข้อพระหัตถ์เป็นวงโค้งเหนือขอบสบง ด้านหลังตกลงเป็นสี่เหลี่ยมชายโค้งออกในระดับเดียวกับขอบสบง มีลักษณะเป็นแบบพื้นเมือง อาจจัดอยู่ในพุทธศตวรรษที่ ๑๔ – ๑๖

9. Standing Buddha Statue in Teaching Posture

Roi Et National Museum, registration number 34/429/2538
Dvaravati art, 9th – 11th century CE (1,000 - 1,200 years ago)
Found in Mueang District, Roi Et province
Given to the museum by Mr. Veera Wutijumnong
Bronze, height 24.5 cm.

The symmetrical standing Buddha image features a disproportionate body with a short and flat torso and unusually big hands. The statue has a round face, straight-connected eyebrows, protruding eyes casting downward, a big nose, a thick straight mouth, elongated earlobes, and small hair curls tightly lined up on the head. The outline of the hair curls above the forehead is remarkable. An inverted conical protuberance on the head is rather high with an outstanding smooth halo atop. The statue is depicted wearing the thin clinging monastic robe in the covering mode, draped over both shoulders. The robe end is prominent around the neck with the inner garment edge curved around the waist. Both hands with fingers pointing upwards are in the posture of teaching (Vitarka mudra). The end of the front robe dangling from the wrist in an arc form lies above the inner garment edge. The end of the robe behind suspending in a rectangular shape curve out at the same level with the inner garment edge. The statue bears Thai local traits which might exist during the 9th - 11th century CE.

๑๐. พระพุทธรูปยืนปางแสดงธรรม

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา เลขทะเบียน ๑๓/๑๐๙๗/๒๕๐๔
ศิลปะทวารวดี พุทธศตวรรษที่ ๑๕ - ๑๖ (ประมาณ ๑,๐๐๐ – ๑,๑๐๐ ปีมาแล้ว)
ได้จากกรุพระปรางค์ประธานวัดราชบูรณะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐
สัมฤทธิ์ สูง ๒๘ เซนติเมตร

พระพุทธรูปยืนแบบตริภังค์ แสดงโดยการเอียงพระโสณิ และวางน้ำหนักไว้ที่พระขงฆ์ข้างหนึ่ง อีกข้างหนึ่งอยู่ในลักษณะพัก แสดงปางด้วยพระหัตถ์ข้างเดียว คือพระกรขวายกขึ้นในระดับพระอุระ หันฝ่าพระหัตถ์ออก จีบพระอังคุฐ (นิ้วหัวแม่มือ) และพระดรรชนี (นิ้วชี้) เป็นรูปธรรมจักร ทำเป็นปางแสดงธรรม (วิตรรกมูทรา) ส่วนพระหัตถ์ซ้ายทอดลงข้างพระวรกาย อันเป็นลักษณะของพระพุทธรูปศิลปะทวารวดีระยะแรก (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๖๔, ๑๐๓ – ๑๐๔) หากแต่พระพุทธรูปองค์นี้มีพัฒนาการต่างไปมาก กล่าวคือพระพักตร์เป็นแบบพื้นเมืองซึ่งน่าจะได้รับอิทธิพลศิลปะเขมรเข้ามาผสมผสานแล้ว ลักษณะรูปทรงสืเลี่ยม พระขนงต่อกันเป็นรูปปีกกา พระเนตรโปนเหลือบลงต่ำ ปลายชี้ขึ้น พระนาสิกใหญ่ พระโอษฐ์หนา มีแนวพระมัสสุอยู่เหนือขอบพระโอษฐ์ เม็ดพระศกเล็กเรียงติดกันแน่น มีพระรัศมีเป็นต่อมกลม อยู่เหนือพระอุษณิษะรูปกรวย ครองจีวรห่มเฉียงบางแนบพระองค์ แลเห็นขอบสบงเป็นแผ่นหนาที่บั้นพระองค์ เหนืออังสาซ้ายมีชายจีวรยาวลงมาระดับพระอุระ ดังนั้นจึงอาจกำหนดอายุอยู่ในสมัยทวารวดีตอนปลาย ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๕ – ๑๖

10. Standing Buddha Statue in Teaching Posture

Chao Sam Phraya National Museum, registration number 13/1097/2504
Dvaravati art, 10th - 11th century CE (1,000 - 1,100 years ago)
Derived from the chamber of the main pagoda of Ratchaburana Temple, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province in 1957
Bronze, height 28 cm.

The Buddha statue stands in Tribhanga stance (tri-bent pose) which consists of three bends in the body: neck, waist and knee. It is in the contrapposto pose with the right hip extending a little and more weight put on one side of the thigh while the other side in a resting manner, performing the teaching posture with one hand. The right arm is held closer to the chest, palm facing outward. A circle is made with the index finger and the thumb to form a Dharmachakra (Wheel of Dhamma), in the teaching posture (Vitarka mudra). The left hand is situated beside the body, a characteristic of the early Dvaravati Buddha images (Sakchai Saising, 2021, 103 - 104). However, this image had evolved much differently. The square face displays a local look probably influenced by Khmer art. The eyebrows form a continuous curve like a crow’s wings. His protruding eyes with curved-up ends look downward. The nose is large, and the mouth is thick with a mustache line above its edge. Small hair curls are lined up tightly. A small circular halo is above a cone-shaped protuberance. The statue is apparently wearing a thin robe clinging to the body in the open mode, leaving the right shoulder bare. A thick flap of the inner garment edge is visible around the waist. The end of the robe hangs down from the left shoulder to the chest. This statue dates back to the late Dvaravati period, around the 10th – 11th century CE.

๑๑. พระพุทธรูปยืนปางแสดงธรรม

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา เลขทะเบียน ๑๓/๑๑๐๐/๒๕๐๔
ศิลปะทวารวดี พุทธศตวรรษที่ ๑๕ - ๑๖ (ประมาณ ๑,๐๐๐ – ๑,๑๐๐ ปีมาแล้ว)
สัมฤทธิ์ สูง ๓๔ เซนติเมตร

พระพุทธรูปยืนตรง (สมถังค์) พระพักตร์รูปสี่เหลี่ยม พระขนงยาวจรดกันที่ตักพระนาสิก ปลายพระเนตรชี้ขึ้น พระนาสิกใหญ่ พระโอษฐ์กว้างเป็นแนวเส้นตรง มีพระมัสสุอยู่เหนือขอบพระโอษฐ์ ใบพระกรรณยาว เม็ดพระศกเล็ก เรียงติดกันเป็นแนว พระอุษณิษะรูปกรวยคว่ำค่อนข้างสูง พระรัศมีเป็นต่อมขนาดเล็ก ครองจีวรห่มคลุม จีวรเรียบไม่มีริ้วบางแนบพระวรกายลักษณะเหมือนผ้าเปียกน้ำ แลเห็นแนวขอบจีวรเป็นเส้นนูนที่รอบ พระศอ และขอบสบงเป็นวงโค้งที่บั้นพระองค์ ชายจีวรที่พาดผ่านข้อพระกรทั้งสองทอดลงเป็นวงโค้งเหนือพระขงฆ์ ขอบจีวรทางด้านหลังทอดลงเป็นแนวเส้นตรงเสมอกันทั้งสองด้าน ซึ่งเป็นอิทธิพลจากศิลปะอินเดียแบบคุปตะ สกุลช่างสารนาถ (พุทธศตวรรษที่ ๑๐ - ๑๑) ที่ส่งอิทธิพลมายังศิลปะทวารวดี พระกรทั้งสองยกขึ้นระดับพระอุระ หันฝ่าพระหัตถ์ออกทำเป็นปางแสดงธรรม (วितรรกมุทรา) ทั้งสองพระหัตถ์ สุนทรีภาพโดยรวมของพระพุทธรูปองค์นี้ จัดอยู่ในกลุ่มศิลปะทวารวดีตอนปลาย อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๕ – ๑๖

11. Standing Buddha in Teaching Posture

Chao Sam Phraya National Museum, registration number 13/1100/2504
Dvaravati art, 10th - 11th century CE (1,000 - 1,100 years ago)
Bronze, height 34 cm.

Standing upright, the Buddha statue has a square face, straight-connected eyebrows, a big nose, a wide mouth with a mustache above its edge, and elongated earlobes. The head is lined up with small hair curls. The conical protuberance is ornate with small aureoles. The statue is depicted wearing the wet-look monastic robe clinging to the body in the covering mode, draped over both shoulders. The robe edge is prominent around the neck with the inner garment edge curved around the waist. The robe end is draped over the two arms, forming an arc above the shins. The edge of the back robe hangs down in a straight line on both sides, regarded as the unique characteristic of Indian art in the Gupta Style of Sarnath School (5th - 6th century CE) which was also dominant Dvaravati art. Both arms are raised at chest level with palms facing outwards and hands in the posture of teaching (Vitarka mudra). This statue is in the late Dvaravati art category, around the 10th – 11th century CE.

๑๒. พระพุทธรูปนาคปรกปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น เลขทะเบียน ๑๗/๒๒๙/๒๕๒๐

ศิลปะทวารวดี พุทธศตวรรษที่ ๑๕ - ๑๖ (ประมาณ ๑,๐๐๐ – ๑,๑๐๐ ปีมาแล้ว)

นายควรร ช่วยชัย และคณะชุดได้ที่เนินดินกลางทุ่งนา บ้านเชียงหวาง ตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๒๐ นายอำเภอเพ็ญเดินทางไปสอบสวนและยึดมาเก็บไว้ที่อำเภอ ต่อมาวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๒๐ นาง วัลภา ขวัญยืน เดินทางไปรับจากศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี

สัมฤทธิ์ หน้าตักกว้าง ๗.๙ เซนติเมตร สูง ๑๘.๑ เซนติเมตร

พระพุทธรูปนาคปรกแสดงปางมารวิชัย (ภูมิสมุทพรหม) โดยวางพระหัตถ์ขวาบริเวณพระขงฆ์ในลักษณะสัมผัสแผ่นดิน พระหัตถ์ซ้ายวางหงายอยู่บนพระเพลา แตกต่างจากพระพุทธรูปนาคปรกที่ปกติแสดงปางสมาธิ ประทับขัดสมาธิราบบนฐานประดับสิงห์คู่ (สิงห์สนะ) อันเป็นแบบแผนความนิยมของอินเดีย พระเศียรค่อนข้างใหญ่เมื่อเทียบสัดส่วนกับพระวรกาย พระพักตร์รูปสี่เหลี่ยม พระนลาฏกว้าง พระขนงเป็นสันโค้งรูปปีกกา ใบพระกรณยาว พระเนตรเหลือบต่ำ พระนาสิกใหญ่ พระโอษฐ์หนา แนวพระโอษฐ์โค้งขึ้น แสดงอาการยิ้มที่มุมโอษฐ์ ขมวดพระเกศาใหญ่ พระอุษณิษะรูปกรวย ทรงจีวรห่มเฉียงเรียบไม่มีริ้วบางแนบพระวรกาย บริเวณชั้นพระองค์ปรากฏขอบสงเป็นแนวเส้นชัดเจน ปรกด้วยพังพานนาค ๗ เศียร เศียรนาคทำแยกจากกันไม่ติดต่อเนื่องเป็นวงโค้งแบบศิลปะทวารวดีทั่วไป แสดงลักษณะแบบพื้นเมือง

12. Naga-enthroned Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Khon Kaen National Museum, registration number 17/229/2520

Dvaravati Art, 10th – 11th century CE (1,000 - 1,100 years ago)

Mr. Kuan Chuaychai and his team found a statue on a mound in the middle of a field at Chiang Wang Village, Chiang Wang Sub-district, Phen Distirct, Udon Thani province on 26 June, 1977. A sheriff visited the site to investigate and brought the statue back to a district office. Mrs. Wallapa Kwanyuen received the statue from the provincial education officer on 1 July, 1977.

Bronze, lap width 7.9 cm, height 18.1 cm.

A Naga-enthroned Buddha image (Phra Nak Prok) in the attitude of subduing Mara (Bhumisparsha mudra) places his right hand on the shin with the fingers pointing downwards in the earth-touching position. The left hand with palm up rests on the lap. This statue is different from other Naga Buddha images, normally in the attitude of mediation. The Buddha is in a seated posture with loosely crossed-legs on a base decorated with two lions, a popular sculptural stereotype of India. His head is quite large in proportion to the body. Facial features include a square face, a broad forehead, curved and connected eyebrows, elongated earlobes, down-cast eyes, a big nose, a thick mouth curving upward with slight smiling expression, large hair curls, and a conical protuberance. The Buddha image wears the fine diaphanous robe clinging to the body in the open mode, leaving the right shoulder uncovered. The waist area has a prominent line of the inner garment edge. The Buddha’s head is covered with a seven-headed Naga. Each prong of a Naga head is made separately from each other, not in a continual arched form like that of Dvaravati art. The sculpture represents Thai local art.

๑๓. พระพุทธไวโรจนะ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา เลขทะเบียน ๑๓/๒๒/๒๕๖๔

ศิลปะศรีวิชัย พุทธศตวรรษที่ ๑๔ - ๑๕ (ประมาณ ๑,๑๐๐ - ๑,๒๐๐ ปีมาแล้ว)

พบจากกรุพระปรางค์ประธานวัดราชบูรณะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สัมฤทธิ์ สูง ๑๖.๗ เซนติเมตร

พระพุทธรูปครองจีวรห่มเฉียงบางแนบพระวรกายโดยมีชายจีวรทบพาดบนพระอังสาซ้าย ยืนเอียงกายสามส่วน (ตริภังค์) พระหัตถ์ขวาจับเป็นวงกลมโดยมีพระหัตถ์ซ้ายประคองเป็นปางหมุนวงล้อแห่งธรรมหรือธรรมจักรมูทรา ฐานบัวคว่ำทรงกลม รองรับด้วยแท่น ประดับพนักหลังปลายพนักเป็นรูปหงส์และศิรประภาทรงกลมยอดเป็นโพธิ์พฤษภเบื้องหลังพระพุทธรูป ด้านซ้ายขวาเป็นรูปสตรีถือแส้จามรี สันนิษฐานว่าคือนางตารา เทพี ผู้เป็นบริวารของพระไวโรจนะ ผู้เป็นประธานในหมู่พระธยานิพุทธรูปทั้ง ๕ พระองค์ตามความเชื่อในพุทธศาสนาแบบมหายานและวัชรยาน (Krairiksh, 2012, 241) การทำพระพุทธรูปยืนตริภังค์ และประดับด้วยพนักหลังนี้ แสดงถึงอิทธิพลของศิลปะอินเดียราชวงศ์ปาละแถบอ่าวเบงกอลที่ส่งมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบทั่วไปในวัฒนธรรมศรีวิชัยทางภาคใต้ของไทย รวมไปถึงคาบสมุทรมลายูและหมู่เกาะในประเทศอินโดนีเซีย จึงสันนิษฐานว่าน่าจะถูกสร้างขึ้นในภาคใต้ของไทยในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๔ และได้รับการเคารพบูชาสืบต่อมากระทั่งนำมาบรรจุลงในกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะในคราวแรกสร้างเมื่อ พ.ศ. ๑๙๖๗ (กรมศิลปากร, ๒๕๕๐, ๒๐)

13. Buddha Vairocana

Chao Sam Phraya National Museum, registration number 13/22/2564

Sri Vijaya art, 9th – 10th century CE, (1,100 - 1,200 years ago)

Found at the chamber of the main pagoda of Ratchaburana Temple, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

Bronze, height 16.7 cm.

The Buddha image wears the thin monastic robe clinging to his body in the open mode, leaving the right shoulder uncovered. The robe end is folded over the left shoulder. The Buddha stands in Tribhanga stance (tri-bent pose). The thumb and the forefinger of the right hand bend together to form a Dharmachakra (Wheel of Dhamma) which is supported by the left hand in the posture of Dharmachakra mudra. The circular overturned lotus base is fortified with a backrest decorated with a swan figurine and a spherical aura topped with a Bodhi tree. The Buddha statue is flanked with two female figurines holding a yak whip, probably Tara Bodhisattva, a follower of Vairocana Buddha who is the original of the five Transcendent Buddhas of Vajrayana and Mahayana Buddhism (Piriya Krairiksh, 2012, 241). The statue in Tribhanga stance and the decorated backrest clearly reflect the influence of Indian art during the Pala Dynasty once flourishing around the Bay of Bengal and spreading to Southeast Asia including southern Thailand (Sri Vijaya culture), the Malay Peninsula and Indonesian archipelagoes. This statue might have been created in the southern part of Thailand during the 14th century CE and had been worshiped since then until it was kept at the dungeon inside the main pagoda of Ratchaburana Temple built in 1967 (Fine Arts Department, 2007, 20).

๑๔. พระพุทธไวโรจนะ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร เลขทะเบียน ศ. ๕

ศิลปะศรีวิชัย พุทธศตวรรษที่ ๑๔ - ๑๕ (๑,๑๐๐ - ๑,๒๐๐ ปีมาแล้ว)

พบที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

สัมฤทธิ์ สูง ๓๒ เซนติเมตร

พระพุทธไวโรจนะประทับบนฐานบัวคว่ำบัวหงาย โดยมีสิงห์รองรับอยู่ พระหัตถ์อยู่ในท่าหมุนธรรมจักร สองข้างของพระพุทธองค์มีรูปสตรียืนถือดอกบัว ซึ่งน่าจะหมายถึงนางตาราสององค์ หรืออาจหมายถึงนางตารากับนางมามกิ (Guy, 2014, 257) ซึ่งเป็นบริวารของพระองค์ “ไวโรจนะ” เป็นภาษาสันสกฤต หมายถึง ผู้ให้แสงสว่าง ทรงเป็นประธานในหมู่พระธยานิพุทธห้าพระองค์ที่ประจำในทิศต่าง ๆ ตามคติพุทธศาสนาฝ่ายมหายานแบบวัชรยานตันตระ โดยพระพุทธไวโรจนะประจำอยู่ทิศเบื้องบนและสถิตอยู่กลางมณฑล มีสัญลักษณ์ประจำพระองค์ คือธรรมจักรสีขาว เหตุฉะนั้นพระพุทธเจ้าไวโรจนะจึงแสดงธรรมจักรมูทรา การค้นพบรูปพระไวโรจนะพุทธเจ้าในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สะท้อนถึงการยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานแบบวัชรยานตันตระจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย (กรมศิลปากร, ๒๕๖๑, ๓๖-๓๗)

14. Buddha Vairocana

National Museum Bangkok, registration number ศ 5

Sri Vijaya art, 9th - 10th century CE (1,100 - 1,200 years ago)

Discovered at Kosum Phisai District, Maha Sarakham Province

Bronze, height 32 cm.

The Buddha Vairocana is seated on an overturned and upturned lotus pedestal supported with a lion. His two hands are in the posture of turning the Wheel of Dhamma. The statue is flanked with two female figurines holding a lotus which may be two Tara Bodhisattvas or Tara Bodhisattva and Mamaki, the golden yellow female Buddha who is a follower of Vairocana Buddha, the original of the five Transcendent Buddhas (Dhyani Buddha) of Vajrayana (Tantra) Buddhism. “Vairocana” in Sanskrit means an illuminator. The five Buddhas are arranged in the different directions, and Buddha Vairocana considered a Primordial Buddha is at the center. His symbol is the white Dharmachakra, so his hands are in the gesture of turning the Wheel of Dhamma or Dharmachakra mudra. The discovery of Buddha Vairocana in Southeast Asian countries reflects that Vajrayana (Trantra) Buddhism of northeastern India was widely accepted.

๑๕. พระพุทธรูปยืนปางแสดงธรรม

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร เลขทะเบียน ศ.ว. ๒๑
ศิลปะศรีวิชัย พุทธศตวรรษที่ ๑๗ - ๑๘ (ประมาณ ๘๐๐ - ๙๐๐ ปีมาแล้ว)
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานเมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๙
สัมฤทธิ์ สูง ๑๙.๓ เซนติเมตร

พระพุทธรูปยืนปางแสดงธรรม พระพักตร์เหลี่ยม พระเนตรเปิด พระนาสิกโด่งเป็นสัน พระโอษฐ์แย้มสรวล พระกรณสัน ปรากฏเส้นไรพระศกคาดเหนือพระนลาฏ เม็ดพระศกเป็นตุ่มขนาดเล็กเรียงเป็นระเบียบ พระอุษณิษะนูนสูงเป็นทรงกรวย รูปแบบการครองจีวรห่มเฉียงเป็นริ้ว ชายผ้าด้านหนึ่งจีบพาดอยู่บนอังสาซ้าย ยาวจรดพระนาภีปลายตัดตรง ชายอีกข้างหนึ่งเฉียงทาบบัวใต้ชายผ้าจีบแล้วดึงชายส่วนหนึ่งมาคลุมต้นพระพาหาซ้าย แลเห็นชายสบงและหน้านางอยู่ทางด้านล่างแบบการครองผ้าของพระสงฆ์ไทยเดิม ทรงยืนตรงเหนือฐานสี่เหลี่ยมเกลี้ยง ลักษณะพระพักตร์บางประการคือ พระเนตรเปิด มีไรพระศก และอุษณิษะทรงกรวยแสดงสุนทรียภาพของศิลปะเขมร เป็นรูปแบบศิลปะศรีวิชัยสมัยหลังที่ผสมผสานกับอิทธิพลศิลปะลพบุรีคลี่คลายมาสู่ความเป็นพื้นถิ่นมากขึ้น จึงเป็นหลักฐานสำคัญที่เชื่อมโยงให้เห็นถึงการติดต่อสัมพันธ์ทางศาสนาและวัฒนธรรมระหว่างคาบสมุทรมหาคไต้กับลุ่มน้ำเจ้าพระยาในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๗ - ๑๘

15. Standing Buddha Statue in Teaching Posture

National Museum Bangkok, registration number ศ.ว. 21
Sri Vijaya art, 12th – 13th century CE (800-900 years ago).
His Majesty King Prajadhipok bestowed to the museum on December 17, 1926
Bronze, height 19.3 cm.

The standing Buddha image has a square face, open eyes, a prominent nose, a smiling mouth, short ears, a parting line above the forehead, small hair curls lined up neatly, and a high conical protuberance. The statue wears a streaked robe in the open mode, leaving the right shoulder bare. One end of the straight-cut robe is flapped over the left shoulder and spread to the navel while the other side is diagonally placed under the pleated hem and a part of the hem is pulled up to cover the left upper arm, similar to the traditional robe-wearing model of Thai monks. The inner garment edge and the robe below are visible. The Buddha image stands upright on an unadorned base. Particular characteristics such as open eyes, a hairline, and a conical protuberance denote the Khmer aesthetics and feature the late Sri Vijaya art combined with the Lopburi style which later evolved into the local form. This statue serves as important evidence revealing the cultural and religious connection between the southern peninsula and the Chao Phraya River Basin during the 1^{3th} – 14th century CE.

๑๖. พระพุทธรูปทรงเครื่องนาคปรก

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคตวรนายก เลขทะเบียน ๓๗/๒๙๔/๒๕๒๔

ศิลปะลพบุรี (ศิลปะเขมรในประเทศไทย) พุทธศตวรรษที่ ๑๗ (ประมาณ ๙๐๐ ปีมาแล้ว)

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคตวรนายก ได้รับมอบเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ตามดำริของ
พระสวรรคตวรนายก อดีตเจ้าคณะจังหวัดสุโขทัย

ศิลาทราย ตักกว้าง ๓๒.๕ เซนติเมตร สูง ๘๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปทรงเครื่องนาคปรก ประทับขัดสมาธิราบ พระหัตถ์ทั้งสองวางซ้อนกันบนพระเพลา
ปางสมาธิ สวมกระบังหน้าตกแต่งด้วยแถวลายเม็ดประคำ ลายดอกไม้กลมเรียงอยู่ตรงแถวกลาง และ
ลายใบไม้ รัตเกล้าทรงกรวยแหลม ทรงกุ่มทูลรูปดอกบัว พาหุรัด ทองพระกร และกรองศอทำเป็นแผ่น
ใหญ่ พระพักตร์สี่เหลี่ยม พระขนงค่อนข้างตรง พระเนตรเหลือบต่ำ พระนาสิกแบนใหญ่ พระโอษฐ์หนา
แบะ พระศอเป็นปล้อง ไม่ครองจีวร สบงมีขอบหนา พระขงฆ์เป็นสันคม ประทับเหนือชนดนาคที่เรียวย
เล็กลงเบื้องล่าง ๓ ชั้น ปรกด้วยนาค ๗ เศียร แสดงลักษณะของศิลปะเขมรแบบนครวัด (พุทธศตวรรษที่
๑๗) แต่เริ่มปรากฏลายดอกไม้กลมตกแต่งที่บริเวณแถวกลางของกระบังหน้าตามแบบศิลปะเขมรแบบ
บายน (พุทธศตวรรษที่ ๑๘) (สุภัทรดิศ ดิศกุล, ๒๕๔๗, ๒๖) แสดงให้เห็นถึงความสืบเนื่องของ
วิวัฒนาการในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างศิลปะเขมรแบบนครวัด-บายน กำหนดอายุในช่วงปลายพุทธ
ศตวรรษที่ ๑๗

16. Crowned and Bejeweled Naga-enthroned Buddha Statue

Sawan Woranayok National Museum, registration number 37/294/2524

Lop Buri art (Ancient Khmer Style in Thailand), 12th century CE (900 years ago)

Sawan Woranayok National Museum received from Phra Sawan Woranayok, a former
Ecclesiastical Provincial Governor of Sukhothai, on July 11, 1981

Sandstone, lap width 32.5 cm, height 85 cm.

The richly adorned Buddha statue protected by a seven-headed serpent is seated in the hero posture with the legs folded, one lying on top of the other. Both hands place on his lap in the meditation posture. The statue wears a diadem decorated with rows of rosary patterns, a circular floral pattern in the middle and a leaf design above the forehead, a cone-shaped tiara, lotus-shaped earrings, armets, bangles, and a large embroidered collar. Facial features include a square face, quite straight eyebrows, down-cast eyes, a flat and big nose, and a splayed thick mouth, along with a segmented neck and sharp ridged shins. The Buddha image doesn't wear a robe. The inner garment has a thick rim. Sitting on the three-tiered tapered Naga coil, the Buddha is protected by the seven-headed Naga, displaying Khmer art in the Angkor Wat style (12th century CE). A circular floral decoration on the middle row of the diadem in the Bayon - style Khmer art (13th century CE) (Supatradis Diskul, 2004, 26) shows the continuous evolution during the transitional period between Angkor Wat and Bayon art (13th century CE).

๑๗. พระพุทธรูปนาคปรก

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สุพรรณบุรี เลขทะเบียน ๓๓/๘๗/๒๕๔๔

ศิลปะลพบุรี (ศิลปะเขมรในประเทศไทย) พุทธศตวรรษที่ ๑๘ (ประมาณ ๘๐๐ ปีมาแล้ว)

พบที่วัดปู่บัว อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ศิลาทราย ตักกว้าง ๔๖ เซนติเมตร สูง ๑๐๘ เซนติเมตร

พระพุทธรูปนาคปรก ประทับขัดสมาธิราบ พระหัตถ์ทั้งสองวางซ้อนกันบนพระเพลาในปางสมาธิ อุษณิษะทรงกรวยแหลม สลักเป็นรูปกลีบบัว ขมวดพระเกศาขนาดเล็ก มีไรพระศกล้อมโดยรอบ พระพักตร์เหลี่ยม พระขนงค่อนข้างตรง พระเนตรรี เหลือบต่ำ พระนาสิกโด่ง พระโอษฐ์หนาอยู่ในอาการยิ้มพระสรวลเล็กน้อย พระกรรณยาว พระศอเป็นปล้อง พระวรกายหนา ครองจีวรห่มเฉียง ชายสังฆาฏิเป็นแถบหนา ปลายตัดตรง ฝ่าพระหัตถ์ปรากฏรูปธรรมจักรอันเป็นสัญลักษณ์ของมหาบุรุษ สบงมีขอบหนา พระขงฆ์เป็นสันคม ประทับเหนือชนดนาคที่เรียวเล็กลงเบื้องล่าง ๓ ชั้น ปรกด้วยนาค ๗ เศียร นาคมีลักษณะใบหน้ายาว เศียรนาคตรงกลางหันหน้าตรง นาคเศียรข้างทุกเศียรหันไปยังนาคเศียรกลาง พระพุทธรูปศิลปะลพบุรี นิยมทำปางนาคปรก แสดงการนับถือนาค เนื่องจากมีตำนานกล่าวว่า ราชวงศ์เขมรมีนาคเป็นบรรพบุรุษ นาคจึงเป็นส่วนสำคัญของอาณาจักร พุทธลักษณะแสดงสุนทรีย์ภาพของพระพุทธรูปศิลปะเขมรแบบบายน กำหนดอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๘

17. Naga-enthroned Buddha

Suphan Buri National Museum, registration number 33/87/2544

Lop Buri art (Ancient Khmer Style in Thailand), 13th century CE (800 years ago)

Found at Pu Bua Temple, Mueang Suphan Buri District, Suphan Buri Province

Sandstone, lap width 46 cm, height 108 cm.

The Naga-enthroned Buddha or Pra Nak Prok is seated with the legs folded, one lying on top of the other. Both hands place on the thighs with palms facing up in the posture of meditation. A cone-shaped protuberance is engraved in the lotus-petal shape. His hair curls are small with a hairline surrounding. The facial features include a square face, quite straight eyebrows, oval eyes looking downward, a prominent nose, a thick mouth with a faint smile, and long ears. The neck is segmented, and the body is corpulent. The robe is worn diagonally. The mantle edge with a straight-cut end appears as a thick stripe. An image of the Dhamma wheel serving as symbol of a great man is displayed on the palm. The inner garment has a thick rim. The statue has sharp ridged shins, sitting on the three-tiered tapered Naga coil and protected by the seven-headed Naga, displaying Khmer art in the Angkor Wat style dating back to the 12th century CE. The serpent has an elongated face. The middle head looks straight while all side-heads turn to the central one. Lopburi Buddha statues were popularly made in the posture of a seven-headed serpent, showing a respect for Naga. Khmer people believed that the Khmer dynasty was the ancestor of the Naga. Thus, Naga had played an integral role in Khmer kingdom. This icon features the aesthetics of Buddha images influenced by Khmer art in the Bayon style, going back to the 13th century CE.

๑๘. พระพุทธรูปปางสมาธิ

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร เลขทะเบียน ล.บ. ๒
ศิลปะลพบุรี (ศิลปะเขมรในประเทศไทย) พุทธศตวรรษที่ ๑๘ - ๑๙ (ประมาณ ๗๐๐ - ๘๐๐ ปีมาแล้ว)
พบที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดลพบุรี
ศิลาทราย ตักกว้าง ๗๑.๕ เซนติเมตร สูง ๑๐๐ เซนติเมตร ฐานสูง ๑๒ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางสมาธิ ประทับขัดสมาธิราบบนฐานบัว พระหัตถ์ทั้งสองวางซ้อนกันบนพระเพลา มีแถบไธพระศกกวางคาดอยู่เหนือพระนลาฏ พระเกศาเวียนเป็นก้นหอย พระอุษณิษะเป็นทรงกรวยแหลมซ้อนชั้นลายกลีบบัว พระพักตร์เหลี่ยม มีพระอุณาโลมอยู่กึ่งกลางพระนลาฏ พระเนตรรีเหลือบต่ำ พระขนงโค้งกว่าพระพุทธรูปศิลปะลพบุรีทั่วไป พระนาสิกสมส่วน พระโอษฐ์หนาแยมพระสรวลเล็กน้อย พระกรรณยาวจรดพระอังสา ครองจีวรห่มเฉียง สังฆาฏิหนุนเด่นอยู่ในทรงสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่พาดบนพระอังสาซ้าย ปลายตัดตรง มีชายจีวรต่อลงมาพาดผ่านข้อพระกรซ้ายไปยังพระเพลาเป็นเส้นตรง อันเป็นลักษณะของพระพุทธรูปศิลปะอินเดียแบบปาละ (พุทธศตวรรษที่ ๑๔-๑๘) พระชงฆ์เป็นสันคม ประทับเหนือฐานกลีบบัวหงาย การปรากฏอุณาโลมและการสลักสังฆาฏิให้หนุนเด่นออกมา ศาสตราจารย์ฌอง บวสเซอร์เียร์ ได้เสนอว่าเป็นศิลปะลพบุรีที่มีลักษณะทางศิลปกรรมบางอย่างที่มีวิวัฒนาการเป็นของตัวเองต่างจากศิลปะเขมร กำหนดอายุราวปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๘ (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๖๕, ๓๓๙)

18. Buddha Statue in Meditation Posture

National Museum Bangkok, registration number ล.บ. 2
Lop Buri art (Ancient Khmer Style in Thailand), 13th – 14th century CE (700 - 800 years ago)
Found at Phra Si Rattana Mahathat Temple, Lopburi Province
Sandstone, lap width 71.5 cm, height 100 cm, base height 12 cm.

The Buddha image in the meditation posture is seated on a lotus base with the legs folded, one lying on top of the other. Both hands place on the lap. There is a wide band of a hairline above the forehead. Hair curls are in a spiral shape. A pointed conical protuberance is overlaid with a lotus-petal pattern. Facial features display a square face, eyebrows in the middle of the forehead, a tuft of hair between eyebrows or *unalom*, down-cast eyes, highly curved eyebrows, a proportional nose, a thick mouth with a slight smile, and long ears extending to the shoulders. The robe is worn diagonally, and the straight-edged mantle embossed prominently in a large rectangular shape is draped over the left shoulder. The robe edge comes down from the left arm to his lap in a straight line. These signify the characteristics of the Indian Buddha art in the Pala style (9th – 13th century CE). The statue with sharp ridged shins is seated on a lotus petal base. Professor Jean Boisselier proposed that the appearance of *unalom* and the carving of the prominent mantle belong to Lopburi art that had its own artistic characteristics different from Khmer art. The age of this icon is around the end of the 13th century CE (Sakchai Saising, 2022, 339).

๑๙. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา เลขทะเบียน ๑๓/๑๙๘/๒๕๐๔
ศิลปะลพบุรี (ศิลปะเขมรในประเทศไทย) พุทธศตวรรษที่ ๑๘ (ประมาณ ๘๐๐ ปีมาแล้ว)
ได้จากกรุพระปรางค์ประธานวัดราชบูรณะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๑๗.๕ เซนติเมตร สูง ๒๓.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย พระพักตร์เหลี่ยม พระนลาฏกว้าง พระขนงเป็นแนวโค้งต่อเนื่องต่อกันเป็นรูปปีกกา พระเนตรเปิด พระนาสิกโด่งเป็นสัน พระโอษฐ์หนามีแนวเส้นเป็นขอบริมพระโอษฐ์แย้มพระสรวล พระกรรมเจาะเป็นร่องกว้างยาวเกือบจรดพระอังสา ปรากฏเส้นแถบไรพระศก ขมวดพระเกศาเล็ก พระอุษณิষะทรงกรวยประดับกลีบบัวโดยรอบ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของศิลปะลพบุรี ทรงครองจีวรเรียบห่มเฉียง มีสังฆาฏิพาดบน พระอังสาซ้ายเป็นแผ่นกว้างยาวจรดพระนาภีปลายตัดตรงและมีขอบจีวรต่อเนื่องลงมาพาดพระกรซ้ายตกลงบนพระเพลาอันเป็นอิทธิพลเนื่องมาจากศิลปะอินเดียแบบปาละ (พุทธศตวรรษที่ ๑๔ - ๑๘) สบงหนายกขอบสูง พระหัตถ์ขวาวางคว่ำบนพระขงฆ์ทอดลงตรง ๆ พระหัตถ์ซ้ายวางหงายบนพระเพลา พระหัตถ์ค่อนข้างใหญ่เเทอะทะ นิ้วพระหัตถ์ทั้งสี่ไม่เสมอกัน ประทับขัดสมาธิราบเหนือฐานหน้ากระดานเว้าเข้าตามแนวขอบพระขงฆ์

19. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Chao Sam Phraya National Museum, registration number 13/198/2504
Lopburi art (Ancient Khmer Style in Thailand), 13th century CE (800 years ago) Found at the dungeon inside the main stupa of Ratchaburana Temple, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province in 1957
Bronze, width 17.5 cm, height 23.5 cm.

The Buddha statue in subduing Mara posture has a square face, a wide forehead, eyebrows forming a continuous curve like a crow’s wings, open eyes, a sharply-defined and prominent nose, a thick mouth with a line on its edge, and a faint smile. His ears pierced into a wide groove almost reach the shoulders. A hairline appears, and hair curls are small. The conical protuberance is decorated with lotus petals, the unique characteristic of Lopburi art. The Buddha wears the fine diaphanous robe diagonally. A wide flap of the straight-edged mantle is draped over the left shoulder and extends to the navel. The robe edge placed over the left arm comes down to the lap, the influence of Indian art in the Pala style (9th – 13th century CE). The thick inner garment has its hem raised up high. The right hand with palm down rests on the shins while the left hand with palm up places on the lap. The hands are quite large and bulky, with unequal length of four fingers. The Buddha is seated with his legs folded, one lying on top of the other, on an unadorned base concaved in line with his shins.

๒๐. พระพุทธรูปปางมารวิชัยในซุ้มเรือนแก้ว

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์ เลขทะเบียน ๐๔/๖๔/๒๕๔๐

ศิลปะลพบุรี (ศิลปะเขมรในประเทศไทย) พุทธศตวรรษที่ ๑๘ (ประมาณ ๘๐๐ ปีมาแล้ว)

พบอยู่ในไหเนื้อแกร่งสีเทาแบบเขมร ขณะขุดบ่อบำบัดน้ำเสียด้านหลังอาคารวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๐

สัมฤทธิ์ กว้าง ๑๘.๕ เซนติเมตร สูงรวมฐาน ๕๑.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย พระพักตร์เหลี่ยม พระขนงต่อกันเป็นรูปปีกกา พระโอษฐ์แย้มพระสรวลมีเส้นแถบไรพระศก เม็ดพระศกเล็ก พระรัศมีรูปดอกบัวตูม ครองจีวรห่มเฉียง สังฆาฏิเป็นแผ่นกว้างยาวจรดพระนาภีปลายตัดตรง มีขอบจีวรต่อเนื่องพาดไปยังพระกรซ้ายตกลงบนพระเพลา ขอบสบงหนา ประทับขัดสมาธิราบบนฐานกลีบบัวคว่ำบัวหงาย รองรับด้วยฐานปัทม์ย่อเก็จ ขารูปสิงห์แบกแผ่นหลังเป็นซุ้มเรือนแก้วประกอบด้วยวงโค้ง เชิงกรอบรูปนาค ยอดซุ้มเป็นลายใบไม้สามเหลี่ยม ส่วนบนซุ้มเป็นไม้โพธิ์ ภายในลายใบไม้สามเหลี่ยมและท้องไม้ ประดิษฐานพระพุทธรูปมารวิชัยขนาดเล็กจำนวนมาก ซึ่งน่าจะหมายถึงพระพุทธเจ้าตามคติพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ซึ่งนับถือว่าพระพุทธเจ้าในอดีตปัจจุบันและอนาคตมีอยู่เป็นจำนวนมากเปรียบได้กับเม็ดทรายในท้องสมุทร ซึ่งเป็นคติที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในวัฒนธรรมเขมรในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๘

20. Buddha Statue in Subduing Mara Posture in Ruen Kaew Arch (the triangle arched frame with serrated edges)

King Narai National Museum, registration number 04/64/2540

Lopburi art (Ancient Khmer Style in Thailand) , 13th century CE (800 years ago), Found in a Khmer-style gray solid jar while digging a wastewater treatment pond behind the science building of Thepsatri Rajabhat University, Lopburi Province, on 17 July 1997
Bronze, width 18.5 cm, total height with base 51.5 cm.

The Buddha image in the subduing Mara posture has a square face. The eyebrows are connected together like a crow’s wings. His mouth displays a slight smile. There is a small band of a parting line. Hair curls are small with a lotus-bud halo above the head. The Buddha wears the robe in the open mode, leaving the right shoulder exposed. The straight-edged mantle reaches the navel. The robe edge is draped over the left arm and comes down to the lap. The waist rim of the inner garment is thick. The Buddha is seated with the legs folded, one lying on top of the other, on the overturned and upturned lotus base superimposed on an indented lotus pedestal whose legs are decorated with lions bearing a panel on their back. The back part of the statue displays a Ruen Kaew Arch (the triangle arched frame with serrated edge) consisting of an arched circle where its frame is decorated with Nagas. The top of the arch features a triangular leaf pattern. The upper part of the facade presents a Bodhi tree. Inside the triangular leaf pattern and at the center of the facade are enshrined with many small Buddha images which probably refer to the Buddhas, according to the concept of Mahayana Buddhism which believes that there are countless numbers of Buddhas in the past, present and future, comparable to the grains of sand in the ocean. This motto was widely observed in Khmer culture during the 13th century CE.

๒๑. พระพุทธรูปปางมารวิชัย ๓ องค์ (ตรีกายมหายาน)

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา เลขทะเบียน ๑๓/๑๑๕๒/๒๕๐๔
ศิลปะลพบุรี (ศิลปะเขมรในประเทศไทย) พุทธศตวรรษที่ ๑๘ (ประมาณ ๘๐๐ ปีมาแล้ว)
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๑๓ เซนติเมตร สูง ๑๔ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย ประทับบนบัลลังก์เรียงกัน ๓ พระองค์ องค์กลาง สวมมงกุฎเทริดแบบชนนิกแสดงถึงอิทธิพลของศิลปะอินเดียแบบปาละ (พุทธศตวรรษที่ ๑๔ - ๑๘) ทรงกนกเปลวปลายงอนจรดพระอังสา พระพักตร์สี่เหลี่ยม พระขนงค่อนข้างตรง พระเนตรรีเหลือบต่ำ พระโอษฐ์หนาแบะครองจีวรห่มเฉียง ชายสังฆาฏิเป็นแถบหนา ปลายตัดตรง ประทับขัดสมาธิราบ องค์ขวาข้างพระพุทธรูปองค์กลางทั้งซ้ายและขวามีพุทธลักษณะเหมือนกัน พระศกชิดเป็นเส้นตรง มีไรพระศกล้อมโดยรอบ พระอุษณิষะทรงกรวยแหลม ลักษณะประการอื่น ๆ มีระเบียบตามพระพุทธรูปองค์กลาง การสร้างพระพุทธรูปทั้ง ๓ องค์ เชื่อว่าสร้างขึ้นตามคติของตรีกายในศาสนาพุทธฝ่ายมหายานนิกายวัชรยาน หมายถึง การแสดงกาย ๓ อย่างของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าในกายของธรรมกาย (กายอันสูงสุด ไร้รูปร่างเป็นสภาวะธรรม) สัมโภคกาย (กายทิพย์หรือกายที่ตรัสรู้แล้ว) และนิรมาณกาย (กายมนุษย์หรือกายก่อนตรัสรู้) (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๕๖, ๑๑๔) คติตรีกายแพร่หลายในศิลปะเขมรช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๗ - ๑๘ กำหนดอายุประมาณปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๘

21. Three Buddha Statues in Subduing Mara Posture (Trikaya Mahayana)

Chao Sam Phraya National Museum, registration number 13/1152/1961
Lopburi art (Ancient Khmer Style in Thailand), 13th century CE (800 years ago)
Bronze, width 13 cm, height 14 cm.

The three Buddha statues in the subduing Mara posture are seated in a row on the throne. The center one wears a feather-shaped crown, showing the influence of the Pala style of Indian art (9th – 13th century CE). The statue wears earrings with a prickly end extending to the shoulders. He has a square face. His eyebrows are quite straight. His oval eyes gazes downward. His mouth is thick and protruding. The Buddha image wears a robe in the open mode, leaving the right shoulder bare. The straight-edged mantle has a thick-band hem. The central statue is seated with the legs folded, one lying on top of the other. The other two Buddhas also share the same Buddhist traits with the center one. Their hair is drawn in a straight line with a hairline surrounding and a conical protuberance on top of the head. Other characteristics of the left and the right Buddhas are portrayed in accordance with the middle Buddha image. It is believed that the creation of the all three Buddha images is associated with the principles of the three Buddha images or Trikaya in Mahayana Buddhism, the Vajrayana sect, meaning the three bodily manifestations of the Buddhas: Buddha in the body of Dhammakaya (highest body and formless body), in the body of Samphodhikaya (transcendental body or enlightened body), and in the body of Niramannakaya (human body or pre-enlightened body) (Sakchai Saising, 2013, 114). These three conceptions were prevalent in Khmer art during the 12th – 13th century CE. The age of this statue dates back to the end of the 13th century CE.

๒๒. พระพุทธรูปทรงเครื่องปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา เลขทะเบียน ๑๓/๗๗/๒๕๐๔
ศิลปะลพบุรี (ศิลปะเขมรในประเทศไทย) พุทธศตวรรษที่ ๑๘ – ต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๙ (ประมาณ ๗๕๐ - ๘๐๐ ปีมาแล้ว)
ได้จากพระปรารักษ์ทิศ มุกกำแพงแก้วด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของวัดมหาธาตุ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๒๗ เซนติเมตร สูง ๓๗ เซนติเมตร

พระพุทธรูปทรงเครื่องปางมารวิชัย พระพักตร์เหลี่ยม พระเนตรเหลือบต่ำ พระขนงต่อกันเป็นรูปปีกกา มีอุณาโลมกึ่งกลางพระนลาฏ พระนาสิกโด่งเป็นสัน พระโอษฐ์แย้มพระสรวล พระกรณประดับกุณฑลรูปดอกไม้ยาวจรดพระอังสา ปราภรณ์เส้นไรพระศก ทรงศิราภรณ์ประกอบด้วยกระบังหน้า ตกแต่งด้วยแถวลูกประคำและลายใบไม้ ยอดมงกุฎเป็นรูปดอกบัวซ้อนลดหลั่นกัน กรองศอเป็นแผงลายใบไม้ พาหุรัดลายลูกประคำและลายประจายาม ครองจีวรเรียบห่มเฉียง สังฆาฏิพาดอยู่บนพระอังสาซ้ายเป็นแผ่นกว้างยาวเหนือพระนาภีปลายตัดตรง พระหัตถ์ขวาวางคว่ำเหนือพระขงฆ์ พระหัตถ์ซ้ายวางหงายบนพระเพลา สบงหนายกขอบเป็นวงโค้งทางด้านหน้า ประทับขัดสมาธิราบเหนือฐานบัว คติการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องศิลปะลพบุรีอาจไม่ได้หมายถึงพุทธประวัติตอนพระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาตามคติพุทธศาสนาเถรวาท แต่อาจหมายถึงพระอนาคตพุทธเจ้าตามคติพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน โดยผสมผสานกับคติพุทธราชา ลัทธิเทวราชของวัฒนธรรมเขมรที่ตกทอดสู่ลพบุรีและกรุงศรีอยุธยาตามลำดับ (พิริยะ ไกรฤกษ์, ๒๕๒๐, ๑๔๔)

22. Crowned and Bejeweled Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Chao Sam Phraya National Museum, registration number 13/77/2504
Lopburi art (Ancient Khmer Style in Thailand), 13th century CE to early 14th century CE (750 - 800 years ago)
Derived from a satellite prang at the corner of the temple wall on the northeastern side of Mahathat Temple, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province
Bronze, width 27 cm, height 37 cm.

The Buddha image in subduing Mara posture has a square face with eyes casting downward. The eyebrows are connected together like a crow’s wings. There is *unalom*, a curlicue-like design, in the middle of the forehead. His nose is sharply-defined and prominent, and his mouth has a slight smile. The Buddha's ears are decorated with flower-shaped earrings extending to his shoulders. A hairline appears on his forehead. The statue wears a diadem decorated with rows of rosaries and leaf patterns. The top of the crown is adorned with layers of receding lotus flowers. An embroidered collar is made into a leaf-pattern panel. The armlets are beautified with rosary and four-petal flower patterns. The statue wears a simple robe in the open mode, leaving the right shoulder bare. A wide long flap of the straight-edged mantle runs down from the left shoulder and ends over the navel. The right hand with palm down places over the shin while the left hand with palm up rests on the lap. The thick edge of the inner garment is raised up in a crescent shape at the front. The statue is seated on the lotus base with the legs folded, one lying on top of the other. According to Theravada Buddhism, the concept of creating an adorned Buddha image in Lopburi art may not be associated with the Buddha's story when he tortured Phraya Maha Chompoobadee. According to Mahayana Buddhism and the belief in Buddhist kingship and divinity of Khmer culture handed down to Lopburi and Ayutthaya respectively, it may refer to the future Buddha (Piriya Krairiksh, 1977, 144).

๒๓. พระพุทธรูปปางประทานอภัย

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร เลขทะเบียน ล.บ. ๒๙
ศิลปะลพบุรี (ศิลปะเขมรในประเทศไทย) พุทธศตวรรษที่ ๑๘ - ๑๙ (ประมาณ ๗๐๐ - ๘๐๐ ปีมาแล้ว)
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานเมื่อ วันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๙
สัมฤทธิ์ สูง ๓๖ เซนติเมตร กว้าง ๑๔.๒ เซนติเมตร

พระพุทธรูปยืนตรง (สมภังค์) แสดงปางประทานอภัย (อภัยมุทรา) สองพระหัตถ์แบบสมมาตรเป็นมุทราที่นิยมในพระพุทธรูปยืนศิลปะลพบุรี ฝ่าพระหัตถ์ทั้งสองข้างมีลายพระหัตถ์เป็นวงโค้งซ้อนกันที่มุมทั้งสี่และลายดอกจันทน์ที่กึ่งกลางพระหัตถ์ อันเป็นหนึ่งในมหาบุรุษลักษณะ ๓๒ ประการ คือ มีฝ่าพระหัตถ์และฝ่าพระบาทมีลายดุจตาข่าย (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๕๓, ๔๒๖) พระเกศาหวีรวบเป็นมุ่นมวยผม อุษณิষะและรัศมีทรงบัวตูมตกแต่งลวดลายกลีบบัว พระพักตร์เหลี่ยม มีกรอบไรพระศกเป็นแนวหย่อนลงเป็นวงโค้งที่กึ่งกลางพระนลาฏและพระกรรเจียก (ขมับ) พระขนงเป็นแนวต่อเนื่องกันเกือบเป็นเส้นตรง พระเนตรเหลือบต่ำ พระนาสิกใหญ่ พระโอษฐ์หนาแบะกว้าง แยมพระโอษฐ์ ครองจีวรห่มคลุมมีชายแผ่กว้างข้างพระองค์ คาดเข็มขัดเป็นแถบกว้าง หัวเข็มขัดลายดอกกลม ขอบหน้านางตกแต่งลายกระจัง อิทธิพลศิลปะเขมรสมัยบายน (พุทธศตวรรษที่ ๑๘) อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๘ – ๑๙

23. Buddha Statue in Dispelling Fear Posture

National Museum Bangkok, registration number ล.บ. 29
Lopburi Art (Ancient Khmer Style in Thailand), 13th - 14th century CE (700 - 800 years ago)
Bestowed by King Prajadhipok on December 17, 1926
Bronze, height 36 cm, width 14.2 cm.

The Buddha image stands upright (Sombhanga), performing the posture of dispelling fear with both hands in a symmetrical manner (Abhaya mudra), a popular mudra (hand gesture) found among the standing Buddha images of Lopburi art. Both palms have overlapping arcs at the four corners and an asterisk pattern in the center which is one of the 32 characteristics of a great man, that is, his palms and soles are patterned like a net (Sakchai Saising, 2010, 426). His hair is gathered into a bun. A protuberance and a lotus-bud halo are decorated with lotus-petal patterns. His face is square. A hairline frame descends into an arc in the middle of the forehead and the temples. His eyebrows are connected together almost in a straight line. His eyes casts downward; his nose is large; and his mouth is thick, protruding and wide with a slight smile. The Buddha wears a robe in the covering mode with its edge spreading wide at his sides and a wide waistband with a round floral buckle. A diadem is decorated with *lai kra jung*, Thai decorative pattern in a triangle, lotus-bud, or flame-like shape, the influence of Khmer art in the Bayon period (13th century CE). This statue dates back to 13th – 14th century CE.

๒๔. พระพุทธรูปปางประทานอภัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา เลขทะเบียน ๑๓/๑๔๔/๒๕๐๔

ศิลปะลพบุรี (ศิลปะเขมรในประเทศไทย) พุทธศตวรรษที่ ๑๙ (ประมาณ ๗๐๐ ปีมาแล้ว)

พบจากกรุพระปรางค์ประธานวัดราชบูรณะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สัมฤทธิ์ สูง ๒๔.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปยืนแสดงปางประทานอภัยด้วยพระหัตถ์ขวาแนบพระอุระ พระหัตถ์ซ้ายทอดลงฝ่าพระหัตถ์แบออกทางด้านหน้าแบบปางประทานพร พระพักตร์สี่เหลี่ยม ที่ขอบพระเศกามีแถบไรพระศก ซึ่งพัฒนามาจากเครื่องศิราภรณ์ของเทวรูปและพระพุทธรูปในศิลปะเขมร พระเศกหาวิเกล้าเป็นมวยพระขนงโค้งต่อเนื่องกันเป็นปีกกา พระเนตรเปิด พระนาสิกใหญ่ พระโอษฐ์หนา แเบะกว้าง แยมพระโอษฐ์ ครองจีวรห่มคลุมบางแนบพระวรกาย ที่บั้นพระองค์ทำเป็นขอบผ้าสบงรัดด้วยเข็มขัดที่มีลายดอกไม้ประดับอยู่ ชายผ้าสบงทอดลงมาเป็นแถบด้านหน้ามีการประดับตกแต่งลวดลาย ลักษณะดังที่กล่าวมานี้ พบในพระพุทธรูปหินและปูนปั้น รวมถึงพระพิมพ์ในศิลปะลพบุรีในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๘ - ต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๙

24. Buddha Statue in Dispelling Fear Posture

Chao Sam Phraya National Museum, registration number 13/144/2504

Lopburi art (Ancient Khmer Style in Thailand), 14th century CE (700 years ago)

Found at the dungeon inside the main pagoda of Ratchaburana Temple, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

Bronze, height 24.5 cm.

The standing Buddha image is in the posture of dispelling fear with the right hand attached to the chest and the left hand resting along the body, palms facing outwards, similar to the blessing posture. The statue features a square face. A stripe of a hairline developed from the idols' hair ornaments and Buddha images in Khmer art appears at the edge of a parting line. His hair is gathered into a bun. His eyebrows form a continuous curve like a crow's wings. His eyes are open; his nose is large; and his mouth is thick, protruding and wide with a slight smile. He wears the thin clinging robe. The inner garment rim is visible at the waist and is tied with a waistband decorated with flower designs. The inner garment edge hangs down in a pattern of decorative stripe at the front. The aforementioned characteristics were found among the stone Buddha images, stuccos, as well as the votive tablets of Lopburi art in the late 13th century CE to the early 14th century CE.

๒๕. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร เลขทะเบียน ชส.๑

ศิลปะล้านนา พุทธศตวรรษที่ ๒๐ (ประมาณ ๖๐๐ ปีมาแล้ว)

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานเมื่อ วันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๙

สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๔๓ เซนติเมตร สูงรวมฐาน ๗๑.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปองค์นี้มีความงาม โดดเด่นด้วยฝีมือช่างซึ่งพบไม่มากนัก มีพุทธลักษณะจัดอยู่ในกลุ่มพระพุทธรูปล้านนาแบบสิงห์ ๑ รัชกาลพระญากือนา ถึงพระญาสามฝั่งแกน (พ.ศ. ๑๙๐๐–๑๙๙๕) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่อาณาจักรล้านนาได้รับพระพุทธศาสนาลังกาวงศ์จากสุโขทัย ขณะที่พระพุทธรูปองค์นี้ยังคงสืบทอดรูปแบบมาจากพระพุทธรูปศิลปะล้านนาระยะแรก (พุทธศตวรรษที่ ๑๙) ซึ่งมีรูปแบบของศิลปะอินเดียแบบ ปาละผ่านมาทางศิลปะพม่าแบบพุกาม แต่มีลักษณะสำคัญที่แตกต่างออกไป คือ ชายผ้าที่หน้าตักแยกออกเป็นสองชาย ไม่ใช่รูปครึ่งวงกลมคล้ายพัดอย่างพระพุทธรูปในศิลปะอินเดียแบบปาละ และศิลปะพม่าแบบพุกาม พระพุทธรูปแสดงปางมารวิชัย ประทับนั่งขัดสมาธิเพชร บนชุตฐานบัวคว่ำบัวหงายมีลายเกสรบัวและฐานหน้ากระดานหกเหลี่ยม สันนิษฐานว่าส่วนฐานของพระพุทธรูปสร้างขึ้นใหม่ภายหลัง เนื่องจากพระพุทธรูปและส่วนฐานเป็นคนละชิ้นกัน (ศักดิ์ชัย สายสิงห์ , ๒๕๕๑, ๑๖๔)

25. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

National Museum Bangkok, registration number ชส. 1

Lanna art, 15th century CE (600 years ago) King Prajadhipok graciously bestowed the statue to the National Museum Bangkok on December 17, 1926

Bronze, lap width 43 cm, total height with base 71.5 cm.

This Buddha statue conveys a graceful character with distinctive workmanship rarely found in Thailand. Due to his unique Buddhist attributes, this Buddha image belongs to the group of Lanna Buddha images in the Singha 1 style once flourishing during the reign of Phra Ya Kue Na to Phra Ya Sam Fang Kahn (1357–1995 BC), the time when the Lanna Kingdom embraced Lankan Buddhism from Sukhothai. Though this Buddha image still adopts the sculptural forms of the early Lanna Buddha images (19th Buddhist century), which displays the Pala style of Indian art passed through the Bagan style of Burmese art, there is an important feature that is different, that is, the cloth on the lap is split into two tips, unlike a fan-like semicircular figure found among the Pala-style Buddha images of Indian art and Bagan-style Burmese art. The Buddha image in the posture of subduing Mara is seated cross-legged with legs locked together on an overturned and upturned lotus base adorned with a lotus-pollen pattern and superimposed on the hexagonal lowest pedestal. It is assumed that the base of the Buddha image was built later on because it is separable from the Buddha image (Sakchai Saising, 2008, 164).

๒๖. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงแสน เลขทะเบียน ๑๑/๖/๒๕๐๔

ศิลปะล้านนา พุทธศตวรรษที่ ๒๐ (ประมาณ ๖๐๐ ปีมาแล้ว)

วัดปงสนุก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ให้ยืมมาจัดแสดงเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๔

สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๘๐ เซนติเมตร สูง ๑๐๖ เซนติเมตร

พระพุทธรูปมารวิชัย มีลักษณะของพระพุทธรูปศิลปะสุโขทัยหมวดใหญ่ (กลางพุทธศตวรรษที่ ๑๙ - พุทธศตวรรษที่ ๒๐) ผสมผสานกับพระพุทธรูปศิลปะล้านนาระยะแรก (พุทธศตวรรษที่ ๑๙) เรียกว่า พระพุทธรูปแบบสิงห์ ๒ เกิดขึ้นช่วงรัชกาลพระญาเกือนา ถึงพระญาสามฝั่งแกน (พ.ศ. ๑๙๐๐–๑๙๙๕) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ล้านนารับพระพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์จากสุโขทัย มีลักษณะสำคัญบางส่วนที่แสดงถึงการรับรูปแบบของพระพุทธรูปสุโขทัยคือ พระรัศมีรูปเปลว (สามารถถอดได้) พระขนงโค้งวาดเป็นวงโค้งจรดกันที่สันพระนาสิก ประทับขัดสมาธิราบบนฐานหน้ากระดานเกลี้ยงมีขา ๔ ขา ขายสังฆาฏิยาวจรดพระนาภีปลายเป็นลายเขี้ยวตะขาบ แลเห็นชายสบงบริเวณข้อพระบาทและชายจีวรบริเวณพระขานู ขณะเดียวกันยังคงสุนทรีภาพตามแบบพุทธศิลป์ล้านนา กล่าวคือ มีขมวดพระเกศาใหญ่ พระพักตร์ค่อนข้างกลม พระหนุเป็นปม พระนาสิกโด่งแต่สั้น พระโอษฐ์จิบ และพระวรกายอวบอ้วน

26. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Chiang Saen National Museum, registration number 11/6/2504

Lanna art, 15th century CE (600 years ago), Pong Sanuk Temple, Chiang Saen District,

Chiang Rai Province Lent for exhibition on December 4, 1961

Bronze, lap width 80 cm, height 106 cm.

The Buddha image in subduing Mara posture bears the characteristics of Sukhothai-style Buddha images in the Large Category (the middle of the 14th - 15th century CE) combined with the early Lanna-style Buddha images (14th century CE) called the Singha 2 existing during the reign of King Ya Kue Na to Phraya Sam Fang Kaen (1355–1995 BC) which was the time when Lanna adopted Langkawong Buddhism from Sukhothai. There are some important characteristics that show the influence of Sukhothai Buddha image including a flame-like motif of the halo(removable) and curved eyebrows reaching the nasal ridge. The Buddha is seated with the legs folded, one lying on top of the other, on an unadorned four-legged base. The mantle end in the shape of a centipede’s fangs reaches the navel. The inner garment edge can be seen around his ankles and the robe edge is visible around his knees. However, this image still maintains the aesthetics of Buddhist art in the Lanna style with large hair curls, a quite round face, a knotted chin, a short and prominent nose, a thin mouth, and a corpulent body.

๒๗. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครคีรี เลขทะเบียน ๒๔/๒๑๕/๒๕๑๘

ศิลปะล้านนา พุทธศตวรรษที่ ๒๑ (ประมาณ ๕๐๐ ปีมาแล้ว)

เก็บรักษาที่หอพิมานเพชรมเหศวร์ พระนครคีรี มาแต่เดิม

สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๔๑ เซนติเมตร ฐานกว้าง ๕๕ เซนติเมตร ฐานสูง ๘๐ เซนติเมตร

พระพุทธรูป พระพักตร์กลม อุษณีย์ะนูนสูง ขมวดพระเกศาใหญ่ พระรัศมีรูปดอกบัวตูม พระอัสมาผาย พระวรกายอวบอ้วน ครองจีวรห่มเฉียงเปิดพระอังสาขวา ชายสังฆาฏิสั้นเหนือพระถันปลายเป็นแฉกคล้ายหางปลา มีชายจีวรพาดผ่านข้อพระกรซ้ายไปยังพระเพลาเป็นชายปลายแฉก ชายผ้าหน้าตักแยกออกเป็นสองชาย ประทับขัดสมาธิเพชร เป็นรูปแบบที่สืบเนื่องมาจากพระพุทธรูปศิลปะล้านนาแบบสิงห์ ๑ กลุ่มที่ประทับขัดสมาธิเพชร แต่มีลักษณะสำคัญที่แตกต่างออกไป คือ พระเนตรมองตรง เทียบได้กับพระพุทธรูปปางมารวิชัย ประทับขัดสมาธิเพชรกลุ่มที่มีจารึกที่ฐานพระบอกรนามและศรัทธาของผู้สร้าง ปีที่สร้าง ตัวอย่างพระพุทธรูปในกลุ่มนี้ ได้แก่ พระพุทธรูปปางมารวิชัย วัดพระเจ้าเม็งราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีอายุอยู่ในช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๑ (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๕๑, ๑๗๓-๑๗๕) สันนิษฐานว่าพระพุทธรูปองค์นี้มีอายุราวต้นถึงกลางพุทธศตวรรษที่ ๒๑ ส่วนฐานของพระพุทธรูปแยกเป็นคนละชิ้นกับพระพุทธรูปสร้างขึ้นใหม่ในสมัยรัตนโกสินทร์

27. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Phra Nakhon Khiri National Museum, registration number 24/215/2518

Lanna art, 16th century CE (500 years ago) Originally preserved in the Petchphum Pairoj Throne Hall

Bronze, lap width 41 cm, base width 55 cm, base height 80 cm.

The sculptural features of the Buddha image include a round face, a high knob-like protuberance, large hair curls with a lotus-bud halo, wide shoulders, and a plump body. The Buddha wears a robe in the open mode, leaving the right shoulder exposed. The mantle end dangling above the breast in forked like a fish's tail. The robe end in a sharp-pointed fork draped over the left arm comes down to the lap. The cloth on his lap is split into two tips. The legs of the Buddha are crossed, with both soles of the feet upturned. The image bears the strong influence of the Lanna-style Buddha images in the category of Singha 1 the group sitting cross-legged with legs locked together. However, this Buddha image represents a different feature his eyes looking straight, comparable to the Buddha images in subduing Mara posture seated cross-legged with legs locked together or the group with inscriptions at the base of the Buddha images indicating creators’ names and faiths and the construction year. An example of a Buddha image in this group is the Buddha image in the subduing Mara posture at Phra Chao Mengrai Temple in Chiang Mai Province, dating back to the early 16th century CE (Sakchai Saising, 2008, 173-175). It is assumed that this Buddha image was built around the beginning to the middle of the 16th century CE. Believed to be created later on in the Rattanakosin period, the base is separable from the statue.

๒๘. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่าน เลขทะเบียน ๒๖/๐๐๐๔/๒๕๒๓
ศิลปะล้านนา ราวครึ่งหลังของพุทธศตวรรษที่ ๒๑ (ประมาณ ๕๐๐ ปีมาแล้ว)
ทายาทเจ้ามหาพรหมสุรธาตาเจ้าผู้ครองนครน่านองค์สุดท้ายมอบให้เป็นสมบัติของจังหวัดน่านพร้อมกับ
คัมหลวงเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๔๗.๗ เซนติเมตร สูง ๗๑ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางรักษาทาชาต ปดทอง มีพุทธลักษณะของศิลปะล้านนาผสมผสานกับลักษณะพื้น
ถิ่นเมืองน่าน เป็นหลักฐานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและศิลปกรรมจากศูนย์กลางของล้านนาไปยัง
กลุ่มเมืองน่าน พระพุทธรูปมีวิวัฒนาการสืบเนื่องมาจากพระพุทธรูปแบบสิงห์ ๑ พระพักตร์กลม พระ
นลาภแคบ มีไรพระศก พระขนงโค้ง พระเนตรเหลือบต่ำเซาะเป็นร่องลึก พระนาสิกเล็ก พระโอษฐ์บาง
เป็นเส้นตรง ขอบพระโอษฐ์ด้านบนทำเป็นสันนูนเชื่อมต่อกับพระนาสิก ขมวดพระเกศเล็กแหลมเรียงชิด
ติดกัน อุษณิษะเป็นทรงกรวย พระรัศมีรูปดอกบัวตูม พระอังสาผาย บั้นพระองค์เล็ก ครองจีวรห่มเฉียง
เปิดพระอังสาขวา ชายสังฆาฏิสั้นเหนือพระถันปลายเป็นแฉกคล้ายหางปลา ประทับขัดสมาธิเพชร บน
ฐานหน้ากระดานเกลี้ยง พระหัตถ์มีขนาดใหญ่ พระหัตถ์ขวาคว่ำลงเหนือพระขงฆ์ พระหัตถ์ซ้ายวาง
หงายบนพระเพลา สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นระหว่าง พ.ศ. ๒๐๖๐ - ๒๐๗๐ (สุรศักดิ์ ศรีสำอาง, ๒๕๕๑,
๒๕) เทียบได้กับพระพุทธรูปปางมารวิชัย สัมฤทธิ์ ที่วัดยวน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ซึ่งหล่อ
ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๐๖๖ (สุรศักดิ์ ศรีสำอาง, ๒๕๓๗, ๑๘๔-๑๘๕)

28. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Nan National Museum, registration number 26/0004/2523
Lanna art, around the second half of the 16th century CE (500 years ago)
The descendant of Chao Maha Phrom Suratada, the last ruler of Nan, gave the statue
to the museum as the property of Nan Province together with Khum Luang (an area
designated as the residence of the ruler of the city), in 1933
Bronze, lap width 47.7 cm, height 71 cm.

Lacquered, painted in red and covered with gold leaf, the statue displays the
fusion of Lanna art and Nan indigenous form, the clear evidence of the propagation of
Buddhism and arts from the center of Lanna to the Nan city group. The Buddha image
evolved from the Singha 1-style Buddha image displays a round face, a narrow forehead,
a parting line, curved eyebrows, deep grooved eyes glancing downward, a small nose,
and a straight thin mouth. The upper edge of the mouth features a convex ridge
connecting with the nose. Spiky small hair curls are aligned tightly. The protuberance is
in a conical shape, along with a lotus-bud halo. The shoulders are broad while the waist
is slim. The Buddha wears the robe in the open mode, leaving the right shoulder
exposed. The robe over the breast has its tip forked like a fish's tail. The statue is seated
cross-legged with legs locked together on an unadorned base. His hands are large. The
right hand with palm down is placed over the shin while the left hand with palm up
rests on the lap. It is assumed that this sculpture was built between 1517-1527 (Surasak
Srisamang, 2008, 25), comparable to the bronze Buddha image in the posture of
subduing Mara at Yuan Temple, Chiang Khong District, Chiang Rai Province, cast in 1523
(Surasak Srisamang, 1994, 184-185).

๒๙. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่ เลขทะเบียน ๑๘/๙๖/๒๕๑๖

ศิลปะล้านนา พุทธศตวรรษที่ ๒๑ (ประมาณ ๕๐๐ ปีมาแล้ว)

ได้จากวัดศรีโคง ตำบลฮอด อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อพ.ศ. ๒๕๐๓

สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๓๖ เซนติเมตร สูง ๘๐ เซนติเมตร

พระพุทธรูป มีวิวัฒนาการสืบเนื่องมาจากพระพุทธรูปศิลปะล้านนาที่ได้รับอิทธิพลศิลปะสุโขทัยหรือพระพุทธรูปแบบสิงห์ ๒ คือ พระพักตร์รูปไข่ อุษณิษะนูน ขมวดพระเกศาเล็ก ส่วนเหนืออุษณิษะเป็นเปลวรัศมี ความอวบอ้วนของพระวรกายลดลง บั้นพระองค์เล็ก ครองจีวรห่มเฉียงเปิดพระอังสาขวา ชายสังฆาฏิเป็นแถบยาวจรดพระนาภี ปลายเป็นลายสี่กลีบ (แบบแผนความนิยมของล้านนา) มองเห็นชายสบบงบริเวณข้อพระบาท และชายจีวรบริเวณพระขานู ประทับขัดสมาธิราบบนฐานบัวยกสูงรองรับด้วยฐานหน้ากระดานหกเหลี่ยมเจาะช่องรูปข้าวหลามตัดที่ประกอบจากส่วนโค้งเล็ก ๆ (ทางภาคกลางนิยมเรียกว่าช่องกระจก) ซึ่งเป็นรูปแบบฐานพระพุทธรูปล้านนาที่นิยมสร้างขึ้นระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๒๐-๒๑ (สันติ เล็กสุขุม, ๒๕๔๙, ๑๔๖) มีขารองรับ ๓ ขา ส่วนของขานี้มาจากสายท่อ (ขนวน) สำหรับหล่อพระพุทธรูป ปรกติเมื่อสร้างเสร็จแล้วจะตัดทิ้ง แต่ในสมัยนี้กลับนิยมเหลือไว้ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่นิยมอย่างมากของพระพุทธรูปสมัยพระเมืองแก้ว (ต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๑) เป็นต้นมา (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๕๕, ๙๖)

29. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Chiang Mai National Museum, registration number 18/96/2516

Lanna art, 16th century CE (500 years ago)

Derived from Si Khong Temple, Hod Sub-district, Hod District, Chiang Mai Province, in 1960

Bronze, width 36 cm, height 80 cm.

Evolved from the Lanna-style Buddha image influenced by Sukhothai art or Singha 2-style Buddha images, this statue displays an oval face, an embossed protuberance, small hair curls, a flame-like halo above a protuberance, a less plump body, and a slim waist. The Buddha wears a robe in the open mode, leaving the right shoulder uncovered. A long flap of the mantle robe with its end in a four-petal pattern (popular in Lanna art) reaches the navel. The inner garment edge can be seen near the ankles while the robe edge is visible around his knees. The statue is seated with the legs folded, one lying on top of the other, on a high lotus base superimposed on an unadorned hexagonal platform garnished with diamond-shaped holes (commonly called a mirror hole in the central region). This style of pedestal was popular during the 15th – 16th century CE (Santi Leksukhum, 2006, 146). The three supporting legs of the base were made from conduits (slate) used for casting Buddha images. Normally, when a casting was finished, the legs would be cut off. However, it was popular to leave them that way, the unique characteristic of Buddha images in the Phra Muang Kaew period (early 16th century CE onwards) (Sakchai Saising, 2012, 96).

๓๐.พระพุทธรูปทรงเครื่องปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร เลขทะเบียน ช.ส.๑๓
ศิลปะล้านนา พุทธศตวรรษที่ ๒๑ (ประมาณ ๕๐๐ ปีมาแล้ว)
ของหลวงพระราชนานมา เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๘
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๓๒.๕ เซนติเมตร สูง ๕๘.๗ เซนติเมตร

พระพุทธรูปทรงเครื่องพระจักรพรรดิ (ไม่ครองจีวร) สวมศิราภรณ์ ภูษาทอ สั้งวาล รัตพระองค์ พาหุรัต ทองพระกร อัมรงค์ และทองพระบาท ประทับขัดสมาธิราบบนฐานบัวหงายมีเกสร บัว และฐานหน้ากระดานหกเหลี่ยม เจาะช่องรูปข้าวหลามตัดที่ประกอบจากส่วนโค้งเล็ก ๆ สันนิษฐานว่าพระพุทธรูปองค์นี้มีอายุประมาณกลางพุทธศตวรรษที่ ๒๑ (สุรศักดิ์ ศรีสำออง, ๒๕๕๑, ๒๙) เทียบได้กับพระพุทธรูปทรงเครื่องปางมารวิชัยศิลปะล้านนาที่มีจารึกระบุปีที่สร้าง จุลศักราชศักราช ๘๗๑ ตรงกับพ.ศ. ๒๐๕๒ (สุรศักดิ์ ศรีสำออง, ๒๕๓๗, ๑๘๖-๑๘๗) คติการสร้างพระเจ้าทรงเครื่องในศิลปะล้านนามีข้อสันนิษฐานหลายประการ ๑) หมายถึงพระอนาคตพระพุทธเจ้า ๒) หมายถึงพระพุทธองค์ปางทรมานพระยามหาชมพู (ม.จ.สุภัทโรตติส ตีตกุล, , ๒๕๓๙, ๒๓) ๓) คติพระเจ้าจักรพรรดิราช เพื่อแสดงความเป็นพระเจ้าจักรพรรดิทั้งทางโลกและทางธรรม ดังปรากฏหลักฐานในคัมภีร์พุทธาภิเษกของล้านนา ซึ่งกษัตริย์จะต้องสร้างพระพุทธรูปเฉลิมพระเกียรติในการอภิเษกของตน เรียกว่า “พระพุทธรูปราชาธิษฐาน” (สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์, ม.ล., ๒๕๕๘, ๒๔๙)

30. Crowned and Bejeweled Buddha Statue in Subduing Mara Posture

National Museum Bangkok, registration number ช.ส. 13
Lanna art, 16th century CE (500 years ago)
Bestowed by the Royal family on September 19, 1925
Bronze, lap width 32.5 cm, height 58.7 cm.

The richly adorned Buddha statue (no robes) wears a crown, earrings, an embroidered collar, jeweled sashes hanging from both shoulders and crisscrossing the chest, belt, armlets, bangles, rings, and anklets. The Buddha is seated with the legs folded, one lying on top of the other, on an upturned lotus base (with lotus pollen) which is superimposed on the hexagonal platform decorated with diamond-shaped holes composed of small arcs. This image might date back to the middle of the 16th century CE (Surasak Srisamang, 2008, 29), comparable to the Lanna-style Buddha images in subduing Mara posture with an inscription indicating the year of construction in 871 (Thai minor era) which corresponds to the year 1509 (Surasak Srisamang, 1994, 186-187). There are several assumptions about the creation of the richly adorned Buddha images in Lanna art as follows: 1) referring to the future Buddhas 2) representing the Buddha in the posture of torturing Phra Ya Maha Chompoo (M.C. Subhadradis Diskul, 1996, 23) and 3), showing the divinity of the emperor in both worldly and spiritual ways as evidenced in the Bhuddhapisek scriptures of Lanna in which the king must build the Buddha image in honor of his coronation, called "Raja Thitthan Buddha image" (Surasawat Suksawat, ML., 2015, 249).

๓๑. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระพุทธชินราช เลขทะเบียน ๑๔/๔/๒๕๒๖
ศิลปะล้านนา พุทธศตวรรษที่ ๒๑ (ประมาณ ๕๐๐ ปีมาแล้ว)
พระอดุลย์ ทรัพย์ปฏิภาณ จังหวัดพิษณุโลก มอบให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระพุทธชินราช
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๒๙ เซนติเมตร สูง ๕๐ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย ศิลปะล้านนาแบบสิงห์ ๒ แสดงการผสมผสานกับศิลปะสุโขทัยคือ
ขมวดพระเกศาเล็ก พระพักตร์รูปไข่ รับกับพระขนงที่โค้ง พระนาสิกโด่ง แยมพระโอษฐ์เล็กน้อย ครอง
จีวรห่มเฉียง ชายสังฆาฏิยาวจรดพระนาภี ประทับขัดสมาธิราบ โดยพุทธศิลป์แบบล้านนาที่ปรากฏ
เด่นชัดคือ พระรัศมีรูปดอกบัวตูม พระหนุเป็นปม ชายสังฆาฏิตัดตรงตกแต่งลวดลายแบบล้านนา มี
ลักษณะพิเศษ พระวรกายบอบบาง ฐานเขียงยกสูง เจาะเป็นช่องกระจกที่ประกอบจากวงโค้ง นิ้วพระ
หัตถ์เรียวยาวเสมอกันทั้งสี่นิ้ว อาจจัดอยู่ในสกุลช่างเขียงของ อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๒๑

31. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Phra Buddha Chinarat National Museum, registration number 14/4/2526
Lanna art, 16th century CE (500 years ago)
Bestowed to the museum by Phra Adul Thanpatipan
Bronze, lap width 29 cm, height 50 cm.

The appearances of the Buddha statue in the posture of subduing Mara in the Singha 2 style are intermingled with Sukhothai art, featuring small hair curls, an oval face perfectly fitting with arched eyebrows, a prominent nose, and a mouth with a faint smile. The Buddha is seated with the legs folded, one lying on top of the other, wearing a robe in the open mode, leaving the left shoulder bare. The mantle end extends to the navel. The remarkable traits of Lanna Buddhist art include a lotus-bud halo, a knotted chin, the straight-edged mantle, four fingers with equal length, and a slim body. A high unadorned base is perforated for mirror holes consisting of small arcs. This image might belong to Chiang Khong art school, dating back to the 16th century CE.

๓๒. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่ เลขทะเบียน ๑๘/๒/๒๕๔๓
ศิลปะล้านนา พุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๒ (ประมาณ ๔๐๐ - ๕๐๐ ปีมาแล้ว)
นายจุมพลและนางรำพรรณ โภคะกุล ชาวจังหวัดเชียงใหม่ มอบให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่
เมื่อ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๕๑ เซนติเมตร สูง ๘๕.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย องค์พระพุทธรูปเป็นแบบสิงห์ ๑ ที่ คือ พระพักตร์กลม พระปรางอ้ม พระหนุเป็นปม พระเนตรเหลือบต่ำ พระอุษณิษะนูนสูง ขมวดพระเศศาใหญ่ รัศมีรูปดอกบัวตูม ครองจีวรห่มเฉียง สังฆาฏิสั้นพาดเหนือพระอังสาซ้ายสั้นเหนือพระถันซ้ายเป็นรูปเขี้ยวตะขาบ พระวรกายอวบอ้วน ประทับขัดสมาธิเพชรบนฐาน เป็นพุทธศิลป์ที่นิยมสร้างในอาณาจักรล้านนาตั้งแต่สมัยแรกเริ่มจนกระทั่งสิ้นสุดสมัยของอาณาจักร (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๕๖, ๑๙๗) ส่วนฐานเป็นฐานบัวปลายทั้งสองข้างโค้งขึ้นคล้ายเรือสำเภา ตกแต่งด้วยการฉลุลวดลายหม้อดอกเครือก้านขด ด้านล่างฐานสำเภาเป็นฐานเขียงรูปทรงหกเหลี่ยมซ้อนกันสามชั้น ลักษณะของฐานมีการตกแต่งมากซึ่งเกิดขึ้นในช่วงอาณาจักรล้านนาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๒๑ เป็นต้นมา

32. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Chiang Mai National Museum, registration number 18/2/2543
Lanna art, 16th – 17th century CE (400 - 500 years ago)
Obtained from Mr. Chumphon and Mrs. Rumphan Pokakul, a Chiang Mai native, on 10 May, 2000
Bronze, lap width 51 cm, height 85.5 cm.

The Buddha image in subduing Mara posture belongs to the Singha 1 group. The sculptural features are characterized by a round face, plump cheeks, a knotted chin, eyes looking downward, a high bump of protuberance, large hair curls, a corpulent body, and a lotus-bud halo. The Buddha wears the monastic robe in the open mode, leaving the right shoulder bare. The mantle with its end in a form of a centipede’s fang is draped over the left shoulder above the chest. This form of Buddhist art was popular in Lanna kingdom since the early period to the end of the kingdom (Sakchai Saising, 2013, 197). The lotus base has its both ends curved up like a junk and is beautified with a perforated pot surrounded with flora and foliar patterns. The junk-shaped base is superimposed on the three-layered hexagonal pedestal. The profusely adorned base existed since the 16th century CE onwards.

๓๓. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กำแพงเพชร เลขทะเบียน ๑๖/๓๑/๒๕๑๓
ศิลปะล้านนา พุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๒ (ประมาณ ๔๐๐ - ๕๐๐ ปีมาแล้ว)
พระราชประสิทธิคุณ วัดราชธานี มอบให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ रामคำแหง ต่อมาย้ายมาเก็บรักษาที่
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กำแพงเพชร
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๑๓.๕ เซนติเมตร สูง ๒๗.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย ศิลปะล้านนาแบบสิงห์ ๒ พระรัศมีรูปเปลว ประทับขัดสมาธิราบ พระอังสากว้าง บั้นพระองค์เล็ก เป็นรูปแบบพุทธศิลป์ที่รับอิทธิพลศิลปะสุโขทัย แต่ยังคงรูปแบบความนิยมของล้านนา คือ พระพักตร์กลม พระหนุเป็นปม เม็ดพระศกทรงกลมขนาดค่อนข้างใหญ่ สังฆาฏีสั้นเหนือพระถันปลายแยกเป็นสองชาย ประทับบนฐานบัวลอน ซึ่งการตกแต่งมากกว่าศิลปะล้านนาในระยะแรก ส่วนบัวหางตกแต่งด้วยการฉลุลดตายดอกไม้ก้านขด เชิงเจาะเป็นช่องกระจกทรงรี (ลูกฟัก) การฉลุส่วนฐานให้เป็นช่องเป็นอิทธิพลจากเครื่องถ้วยศิลปะจีน ที่ช่างล้านนานำมาดัดแปลงเป็นลายประดับฐานพระพุทธรูป (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๕๖, ๒๔๓) รองรับด้วยฐานหน้ากระดาน ๓ ขา อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๒๑ – ๒๒

33. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Kamphaeng Phet National Museum, registration number 16/31/1970
Lanna art, 16th – 17th century CE (400 - 500 years ago)
Bestowed by Phra Ratchaprasithikhun of Ratchathani Temple
Now kept at Kamphaeng Phet National Museum
Bronze, lap width 13.5 cm, height 27.5 cm.

The Buddha statue in subduing Mara posture belongs to the Singha 2-style Lanna art with a flame-like halo, broad shoulders, and a slim waist, the direct influence from Sukhothai art. However, this statue still maintains the Lanna traits including a round face, a knotted chin, quite large hair curls, and the mantle with its end split into two tips over the breast. The Buddha is seated on a lotus base with curved-out lotus petals at its both ends. The upturned lotus base is adorned with the perforated flora and leaf patterns with oval glass panels at its foot, the direct influence from Chinaware which was adapted by Lanna artisans (Sakchai Saising, 2013, 243). The lotus base is superimposed on a three-legged unadorned platform, dating back to the 16th – 17th century CE.

๓๔. พระพุทธรูปปางอุ้มบาตร

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น เลขทะเบียน ๑๗/๒๖๒/๒๕๑๖
ศิลปะล้านนา พุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๒ (ประมาณ ๔๐๐ - ๕๐๐ ปีมาแล้ว)
พระยาอนุบาลดิตถกรรม มอบให้พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม
พ.ศ. ๒๔๙๒
สัมฤทธิ์ สูง ๕๓.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางอุ้มบาตร ยืนอยู่บนฐานบัวคว่ำบัวหงาย มีเกสรบัว รองรับด้วยฐานหน้า
กระดานทรงกลม พระรัศมีเป็นเปลว พระอุษณิชนูน เม็ดพระศกเล็ก พระพักตร์รูปไข่ พระขนงโก่ง
พระเนตรเหลือบลงต่ำ พระนาสิกคมเป็นสัน แยมุมพระโอษฐ์เล็กน้อย พระหูเป็นปม พระกรณเรียวยาว
พระศอเป็นปล้อง พระอังสาใหญ่ บั้นพระองค์เล็ก ครองจีวรเรียบห่มคลุม ชายจีวรบริเวณข้อพระ
กรเป็นริ้วซ้อนกัน เพราพระหัตถ์ทั้งสองข้างยกขึ้นประคองบาตร มีชายตกลงเป็นวงโค้งทางด้านหน้า มี
ชายสบงซ้อนอยู่ทางด้านล่างและชายพับสบงเป็นแถบกว้าง ลักษณะได้รับอิทธิพลจากศิลปะสุโขทัย อาจ
กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๒๑ – ๒๒

34. Buddha Statue in Holding Alms-bowl Posture

Khon Kaen National Museum, registration number 17/262/2516
Lanna Art, 16th – 17th century CE (400 - 500 years ago)
Derived from Phraya Anubaldithakram on May 10, 1949
Bronze, height 53.5 cm.

The Buddha statue in the posture of holding an alms bowl stands on an overturned and upturned lotus base with lotus pollen. The lotus base is superimposed on an unadorned round pedestal. The statue has a flame-like halo, an embossed protuberance, small hair curls, an oval face, arched eyebrows, eyes casting downward, a sharp ridged nose, a smiling mouth, a knotted chin, slender and elongated ears, a segmented neck, big shoulders, and a slim waist. The Buddha wears a smooth robe in the covering mode, draped over both shoulders. The robe end around the wrists appears in the form of overlapping stripes because both hands are raised up to hold an alms bowl. It hangs down in a crescent shape at the front with a hem of the inner robe piling up at the bottom and the vertical edge of the inner garment appears in a wide band, the influence of Sukhothai art. This statue dates back to the 16th – 17th century CE.

๓๕. พระพุทธรูปยืน

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช เลขทะเบียน ๑๙/๗/๒๕๔๐
ศิลปะล้านนา พุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๒ (ประมาณ ๔๐๐ - ๕๐๐ ปีมาแล้ว)
เดิมเป็นของคุณพริ้ง ณ นคร คุณเปรมศิริ เกษะนันท์ ผู้รับมรดกนำมาถวายท่านเจ้าคุณวิสุทธิ์ธรรมธาดา
วัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร และได้นำมามอบให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช เมื่อ
วันที่ ๒๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๐
สัมฤทธิ์ สูง ๑๑๒ เซนติเมตร

พระพุทธรูปยืนบนฐานบัวหงายรองรับด้วยฐานแปดเหลี่ยมเจาะเป็นช่องทรงสี่เหลี่ยมขนม
เปียกปูน พระพักตร์รูปไข่ยาว พระขนงโก่ง พระเนตรเหลือบลงต่ำ พระนาสิกโด่ง พระโอษฐ์กว้าง เม็ด
พระศกเล็ก พระอุษณิษะนูน พระรัศมีเป็นเปลว พระกรรณเรียวยาว พระศอเป็นปล้อง พระอังสาใหญ่
บั้นพระองค์เล็ก ครองจีวรห่มเฉียงยาวลงมาจรดข้อพระบาทชายจีวรม้วนเข้าด้านใน สังฆาฏิยาวจรด
พระนาภีมีขอบต่อเนื่องพาดลงมาถึงข้อพระกรซ้าย มีแถบรัดประคดที่บั้นพระองค์ และมีแถบหน้านาง
ยาวตลอดถึงชายสบง พระกรทั้งสองข้างทอดลงข้างพระวรกายยาวจรดถึงพระขานู อยู่ในอากัปกริยาที่
สงบนิ่ง พระพุทธรูปยืนในศิลปะล้านนาหมายถึงพระพุทธรูปปางเปิดโลก แสดงพระพุทธรประวัติเมื่อ
เสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์หลังจากเทศนาโปรดพุทธมารดาแล้ว ทรงแสดงปาฏิหาริย์ให้ทั้งโลก
สวรรค์ โลกมนุษย์ และโลกนรก สามารถมองเห็นพระองค์และมองเห็นซึ่งกันและกันได้

35. Standing Buddha Statue

Nakhon Si Thammarat National Museum, registration number 19/7/1997
Lanna art, 16th – 17th century CE (400 - 500 years ago)
Originally belonged to Khun Pring Na Nakorn, later Khun Premsiri Pekan, an heir,
gave the statue to the reverend Visutthamatada of Rajathivas Temple, Bangkok, and
then to the museum on May 29, 1997
Bronze, height 112 cm.

The Buddha image stands on an upturned base superimposed on an octagonal
pedestal decorated with trapezoidal holes. The sculptural features are characterized by
a long oval face, arched eyebrows, eyes looking downward, a prominent nose, a wide
mouth, small hair curls, an embossed protuberance, a flame-like halo, slender and
elongated ears, a segmented neck, large shoulders, and a slim waist. The Buddha wears
the robe diagonally, and it extends to the ankles with its end rolled inward. The mantle
reaches the navel with a continuous rim draped over the left wrist. There is a strap
around the waist and a vertical long band coming down to the end of the inner garment.
Both hands rests along the body, in a peaceful manner. The standing Buddha in Lanna
art refers to the Buddha image in the posture of disclosing the three worlds, portraying
the Buddha descending from Tavatimsa Heaven to the earth after giving sermon to his
mother and performing miraculous feats in which celestial beings, humans and various
beings from the heaven, the world and the hell were able to see him and see one
another.

๓๖. พระพุทธรูปปางลองหนาว

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น เลขทะเบียน ๑๗/๒๘๔/๒๕๑๖
ศิลปะล้านนา พุทธศตวรรษที่ ๒๒ – ๒๓ (ประมาณ ๓๐๐ - ๔๐๐ ปีมาแล้ว)
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทาน เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๖๙
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๒๐ เซนติเมตร สูง ๒๗.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปประทับทรงจีวรคลุมพระวรกาย ทดลองความหนาว เพื่อจะได้ทรงทราบประมาณ และประทานพระบรมพุทธานุญาตจีวรบริหารสำหรับภิกษุสงฆ์แต่พอดี พุทธลักษณะ พระพักตร์กลม พระนาสิกโด่งแต่สั้น พระขนงเป็นวงโค้ง เปลือกพระเนตรหนา ปิดลงครึ่งหนึ่ง พระโอษฐ์จีบ แยมที่มุม โอษฐ์เล็กน้อย พระหนุเป็นปม พระกรรณยาว เม็ดพระศกใหญ่ พระเมาลีเตี้ย พระรัศมีรูปเปลว พระศอ เป็นปล้อง พระอุระนูน ครองจีวรห่มคลุมบางแนบพระองค์ ประทับขัดสมาธิราบ พระหัตถ์ซ้อนกันบน พระเพลาในปางสมาธิ พระพุทธรูปปางลองหนาวเป็นพุทธปฏิมาที่พบตัวอย่างไม่มากนัก พ.ศ. ๒๔๕๓ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โปรดให้สร้างพระพุทธรูป ปางนี้เป็นพระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษาของพระองค์ ปรากฏตามจารึกที่ฐานชั้นล่างว่า “พระพุทธปฏิมา มีอาการนั่งทรงผ้าคลุมพระสรีราพยพลองหนาว...” ทั้งนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชสมภพเดือนมกราคมซึ่งอยู่ในฤดูหนาว (รักชนก โคจรานนท์, ๒๕๕๙, ๕๗)

36. Buddha Statue in Cold Test Posture

Khon Kaen National Museum, registration number 17/284/2516
Lanna art, 17th – 18th century CE (300 - 400 years ago)
HM King Prajadhipok bestowed the statue to the museum on December 17, 1926
Bronze, lap width 20 cm, height 27.5 cm.

The Buddha statue is seated with the robe covering his body to test the cold, so he could properly give robes to the monks. The Buddhist traits of the statue are marked by a round face, a short but prominent nose, arched eyebrows, half-closed thick eyelids, a thin mouth with a faint smile, a knotted chin, distended eyes, large hair curls, a low topknot, a flame-like halo, a segmented neck, and a prominent chest. Wearing the diaphanous robe clinging to the body, the Buddha is seated with legs folded, one lying on top of the other. Both hands place in the lap in the posture of meditation. The Buddha statue in this posture is rarely seen in Thailand. Phra Mongkut Klao Chao Yu Hua (King Rama VI) decreed the construction of this statue to represent his age in the year 1910. On the lower part of the base is an inscription, saying that, “The Buddha statue is seated with robe covering his body for the cold test ...”. King Rama VI was born in January, which is in the winter season (Rakchanok Kojaranondh, 2016, 57).

๓๗. พระพุทธรูปปางฉันสมอ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคตวรนายก เลขทะเบียน ๓๗/๒๘๘/๒๕๒๔
ศิลปะล้านนา พุทธศตวรรษที่ ๒๔ (ประมาณ ๒๐๐ ปีมาแล้ว)
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคตวรนายก ได้รับมอบเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ตามคำริของ
พระสวรค์วรนายก อดีตเจ้าคณะจังหวัดสุโขทัย
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๓๓ เซนติเมตร สูง ๖๓ เซนติเมตร

พระพุทธรูปมีพระพักตร์ค่อนข้างกลม พระรัศมีเป็นเปลว พระอุษณิษะนูน ขมวดพระเกศาเล็กแหลม มีแนวหย่อนลงที่พระนลาฏ มีไรพระศกเป็นแนวเส้นขนาดเล็ก พระขนงโก่ง พระเนตรเรียวยาวปลายตวัดขึ้น เขาเป็นร่องสำหรับฝังมุก พระโอษฐ์กว้าง ริมพระโอษฐ์บนหยักเป็นคลื่นแบบปากกระจับ แสดงอาการยิ้ม พระสรวล พระหนุเป็นปม ครองจีวรห่มเฉียง ชายสังฆาฏิยาวจรดพระนาภี ปลายแยกเป็นสอง ๒ ชาย ตกแต่งเป็นลายกระจังครึ่งตัวและแถวลายเม็ดประคำ มีขอบสงยกขึ้นเป็นแนวเส้นหยักแหลม ประทับขัดสมาธิราบบนฐานหน้ากระดาน พระหัตถ์ซ้ายวางหงายบนพระเพลา กลางฝ่าพระหัตถ์มีภาชนะบรรจุผลสมอ พระหัตถ์ขวาวางทอดลงบนพระขงฆ์หงายพระหัตถ์ถือผลสมอ แสดงพระพุทธรประวัติในสัปดาห์ที่ ๗ หลังการตรัสรู้พระพุทธเจ้าเสด็จไปประทับเสวยวิมุตติสุขได้รั่มไม้ราชายตนพฤกษ์ (ต้นเกด) ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของต้นมหาโพธิ์ นับเป็นการเสวยธรรมปิติหลังตรัสรู้เป็นเวลา ๔๙ วัน และมีได้เสวยพระกระยาหาร พระอินทร์จึงถวายผลสมอเป็นทิพยโอสถจากเทวโลกแต่พระพุทธองค์ (ศิลปากร,กรม, ๒๕๕๘, ๓๕) มีรูปแบบคล้ายกับพระโภษิยคุรุ หรือพระพุทธเจ้าแพทย์ตามคติพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน จึงนิยมสร้างและบูชาพระพุทธรูปปางฉันสมอเพื่อให้หายจากโรคร้ายไข้เจ็บ

37. Buddha Statue in Partaking Myrobalan Fruit Posture

Sawan Woranayok National Museum, registration number 37/289/2524
Lanna art, 19th century CE (200 years ago)
Obtained from Phra Sawan Woranayok, the Ecclesiastical Provincial Governor of Sukhothai, on July 11, 1981
Bronze, lap width 33 cm, height 63 cm.

The Buddha statue displays a rather round face, a flame-like halo, a knob-like protuberance, spiky small hair curls with a slant line on the forehead, a parting line, arched eyebrows, long slender eyes with curved-up ends carved into a groove for inlaying pearls, a wide smiling mouth with a wavy upper lip, and a knotted chin. The Buddha wears the robe in the open mode, leaving the right shoulder bare. The end of the mantle split into two pieces spreads down to the navel, and is decorated with lai kra jung (a flame-like or a lotus-bud shape) and rosary patterns. The rim of the inner garment is raised up high in the form of a pointed wavy line. The Buddha is seated on an unadorned base with his legs folded, one lying on top of the other, and the left hand placing on the lap, palm up, with a container of myrobalan fruit in the middle, referring to one episode of the Lord Buddha’s life. During the seventh week after his enlightenment, the Buddha meditated beneath the Rajayatana, which is to the south of the Bodhi tree, experiencing the spiritual happiness and full peace. On the fiftieth morning, after 49 days of fasting, God Indra presented the medicinal myrobalan fruit to the Buddha (Fine Arts Department, 2015, 35). The Buddha statue in this posture is similar to Phra Bhaisajyaguru or the Buddha of Healing, according to the belief in Mahayana Buddhism. Therefore, it was popular to build and worship the Buddha Statue in the posture of partaking myrobalan fruit in order to recover from illnesses.

๓๘. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่ เลขทะเบียน ๑๘/๓๕๓/๒๕๑๖
ศิลปะล้านช้าง พุทธศตวรรษที่ ๒๒ - ๒๓ (ประมาณ ๓๐๐ - ๔๐๐ ปีมาแล้ว)
พบจากวัดศรีโฆง ตำบลฮอด อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ เดิมเก็บรักษาที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ต่อมาย้ายมาเก็บรักษาที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๔
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๖๓ เซนติเมตร สูงพร้อมฐาน ๖๖ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย พบในกรุเจดีย์สมัยล้านนา เข้าใจว่าเคลื่อนย้ายมาบรรจุกรุเมื่อประมาณ พุทธศตวรรษที่ ๒๒ พุทธลักษณะพระรัศมีรูปเปลวทรงสูงรองรับด้วยกลีบบัว พระอุษณิษะนูนสูง ขมวดพระเกศาเล็กแหลม พระพักตร์ค่อนข้างกลม มีไรพระศกมีแนวหย่อนลงที่พระนลาฏเล็กน้อย พระขนงโก่งเป็นสันนูนปลายเรียว พระเนตรรีเซาะเป็นร่อง เปลือกพระเนตรใหญ่ พระนาสิกโด่งสั้น ปลายตัดตรง พระโอษฐ์มีร่องเหนือพระโอษฐ์เชื่อมต่อลงมาจากพระนาสิก พระศอเป็นปล้อง พระองค์สั้น พระอุระนูน ครองจีวรห่มเฉียง สังฆาฏิเป็นแผ่นกว้างซ้อนสองชั้น ยาวจรดพระนาภี ปลายตัดตรง ขอบสbygสูง การทำนิ้วพระหัตถ์เรียวยาวและปลายนิ้วพระหัตถ์ทั้งสี่ยาวเสมอกัน ประทับขัดสมาธิราบบนฐานบัวในผังหกเหลี่ยมสูง ที่ปลายทั้งสองข้างสบบัดงอน เป็นความนิยมของช่างล้านช้างในช่วงกลางถึงปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๑ ลงมา

38. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Chiang Mai National Museum, registration number 18/353/2516
Lan Chang art, 17th – 18th century CE (300 -400 years ago)
Found at Si Khong Temple, Hod Sub-district, Hod District, Chiang Mai Province
Originally preserved at the National Museum Bangkok but moved to the Chiang Mai National Museum on November 5, 1971
Bronze, lap width 63 cm, height with base 66 cm.

The Buddha statue in subduing Mara posture found at a dungeon of a Lanna-style pagoda. It was moved to the dungeon around the 17th century CE. The Buddha's appearances include a high flame-like halo supported by lotus petals, a high knob-like protuberance, spiky small hair curls, a quite round face, a band of hairline slightly lowered at the forehead, sharply-defined and curved eyebrows with a tapering end, squint elongated eyes with a groove and large eyelids, a short but prominent nose with a straight-cut end, a mouth with a groove in the middle of the upper lip connecting with the nose, a segmented neck, a short body, and a prominent chest. The Buddha wears the monastic robe in the open mode, leaving the right shoulder exposed. The straight-edged mantle with two layers reaches the navel. A rim of the inner garment is raised up high. All four slender fingers have equal length. The Buddha image is seated with the legs folded, one lying on top of the other, on a lotus base superimposed on a hexagonal pedestal with its both ends curved out, a popular design among Lanna craftsmen during the middle to the end of the 16th century CE.

๓๙. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น เลขทะเบียน ๑๗/๒๖๙/๒๕๑๖

ศิลปะล้านช้าง พุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๒ (ประมาณ ๔๐๐ - ๕๐๐ ปีมาแล้ว)

หลวงวาทิไพเราะกับนางบัวกลีบ สกุนตนาศ มอบให้เมื่อ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๔

สัมฤทธิ์ หน้าตักกว้าง ๑๑ เซนติเมตร สูง ๒๘ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย พระพักตร์กลม พระรัศมีเป็นเปลวขนาดใหญ่ พระขนงโก่ง พระโอษฐ์วัดปลายขึ้นเล็กน้อย หรือการยิ้มแบบล้านช้าง มีร่องเหนือพระโอษฐ์เชื่อมต่อลงมาจากพระนาสิก ยอดพระกรรณแหลม ใบพระกรรณยาว พระศอเป็นปล้อง ครองจีวรห่มเฉียง ชายสังฆาฏิยาวจรดพระนาภี ปลายตัดตรง ประทับบนฐานบัว รองรับด้วยฐานหน้ากระดานสูงอยู่ในผังหกเหลี่ยม บั้วหงายทำเป็นกลีบบัวขนาดใหญ่ ลักษณะฐานเช่นนี้มีกล่าวถึงในหลายแนวคิด อาทิ ศาสตราจารย์มาดแลน จิตโต (Madeleine Giteau) ชาวฝรั่งเศส เรียกลักษณะฐานบัวที่ปลายทั้งสองข้างงอนขึ้นว่า “ฐานคล้ายหมอน” ศาสตราจารย์หม่อมเจ้า สุภัทรดิศ ดิศกุล เสนอว่ามีวิวัฒนาการมาจากฐานของพระพุทธรูปล้านนา เรียกว่า “ฐานเรือสำเภา” และศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย สายสิงห์ เสนอว่า ศิลปะล้านช้างได้รับรูปแบบฐานบัวงอนมาจากล้านนาที่พัฒนาขึ้นในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๑ (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๔๔, ๗๖-๗๘) พระพุทธรูปองค์นี้จึงน่าจะมีพัฒนาการสืบเนื่องมาจากศิลปะล้านนา ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๒๑ – ๒๒

39. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Khon Kaen National Museum, registration number 17/269/2516

Lan Chang art, 16th – 17th century CE (400 - 500 years ago)

Given by Luang Watee Pairon and Mrs. Buakleeb Sakuntanaga on 20 November, 1941

Bronze, lap width 11 cm, height 28 cm.

The Buddha statue in the subduing Mara posture has a round face, a large flame-like halo, arched eyebrows, a mouth with curved-up ends or the Lan Chang Smile, a groove in the middle of the upper lip connecting with the nose, elongated ears with a pointed top, and a segmented neck. The Buddha wears the monastic robe in the open mode, leaving the right shoulder bare. The straight-edged mantle comes down to the navel. The statue is seated on a lotus base superimposed on a high hexagonal platform. The upturned lotus is made of large curved-out lotus petals. This type of base has been widely mentioned with many explanations, for example, Professor Madeleine Giteau called the curved-out lotus base a “Pillow-like base”; Professor Mom Chao Subhadradis Diskul proposed that it evolved from the base of Lanna Buddha images called “a junk boat (samphao) base” and Professor Dr. Sakchai Saising explained that Lan Chang art adopted the lotus base from Lanna which was created during the 16th century CE (Sakchai Saising, 2001, 76-78). Therefore, this Buddha image might have developed from Lanna art flourishing around the 16th – 17th century CE.

๔๐. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด เลขทะเบียน ๓๔/๓๕๒/๒๕๔๙

ศิลปะล้านช้าง พ.ศ. ๒๑๔๘

พบระหว่างการไถที่ดินของ นางสาวปาริชาติ อุดมสี บ้านนาตุน ตำบลหนองกั้ง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร เมื่อ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๙

สัมฤทธิ์ หน้าตักกว้าง ๒๔ เซนติเมตร สูง ๕๒.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย อิทธิพลศิลปะล้านนาแบบสิงห์ ๒ พระรัศมีรูปเปลว ประทับขัดสมาธิราบ ครองจีวรห่มเฉียง สังฆาฏิเป็นแถบใหญ่ยาวจรดพระนาภีปลายตัดตรง ฐานบัวหงายมีเกสรบัว ซ้อนเหนือฐานกระดานหกเหลี่ยม และมีรูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะล้านช้างในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๒ คือ กึ่งกลางพระรัศมีเจาะช่องเพื่อฝังวัตถุมีค่า ขมวดพระเกศาแหลมสูง พระขนงโก่งปลายเรียวแหลม พระเนตรรี เปลือกพระเนตรหนา พระโอษฐ์หยักกว้าง พระกรรณยาวส่วนปลายงอนขึ้นเล็กน้อย พระศอยาว และการทำนิ้วพระหัตถ์ขนาดใหญ่ ยาวเสมอกันทั้ง ๔ นิ้ว (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๕๕, ๑๘๕) ฐานหน้ากระดานปรากฏจารึกอักษรธรรมอีสาน จำนวน ๒ บรรทัดรอบฐาน ความเป็น “ศักราชได้ ๙๖๗ (พ.ศ. ๒๑๔๘) เดือน ๕ แรม ๒ วัน ๗ (พุทธศักราช ๒๑๔๘) พระมหาโมคคัลลิตฺตเถระเจ้า มีศรัทธาสร้างพระพุทธรูปองค์นี้เป็นที่ไหว้ที่บูชา ปรรณนาพุทธกูร” (สำนักศิลปากรที่ ๑๐ ร้อยเอ็ด, ๒๕๕๕, ๑๔๙)

40. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Roi Et National Museum, registration number 34/352/2549

Lan Chang art, 1605 CE

Found while plowing Ms. Parichat Udomsi’s land in Ban Na Dun, Nong Kwang Sub-district, Ban Muang District, Sakhon Nakhon Province on February 13, 2006

Bronze, lap width 24 cm, height 52.5 cm.

The Buddha statue in the posture of subduing Mara influenced by Lanna art in the Singha 2 style with a flame-like halo is seated in the hero posture with the legs folded, one lying on top of the other. The Buddha wears a monastic robe in the open mode, leaving the right shoulder bare. A large strip of the straight-edged mantle extends to the navel. The upturned lotus base with lotus pollen is superimposed on an unadorned hexagonal pedestal. The statue also bears a unique trait of Lan Chang art during the 16th – 17th century CE, that is, a hole in the middle of the halo to keep valuable objects. The Buddha statue features high and spiky hair curls, arched eyebrows with pointed thin ends, oval eyes with thick eyelids, a wide wavy mouth, elongated ears with slightly curled-up end, a long neck, and large four fingers with equal length (Sakchai Saising, 2012, 185). There are two lines of an inscription in Dhamma-Isaan characters around the base, saying that: "967 Thai Minor Era (2148 Buddhist Era), the 5th month, the 2nd waning moon, the 7th day, Phra Maha Moggalliputta Thera Chao had this Buddha image built for worship." (The 10th Regional Office of Fine Arts Department, Roi Et, 2012, 149).

๔๑. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด เลขทะเบียน ๓๔/๓๔๙/๒๕๔๙
ศิลปะล้านช้าง พุทธศตวรรษที่ ๒๒ - ๒๓ (ประมาณ ๓๐๐ - ๔๐๐ ปีมาแล้ว)
พบระหว่างการไถที่ดินของ นางสาวปาริชาติ อุดมสี บ้านนาตุน ตำบลหนองกว้าง อำเภอบ้านม่วง จังหวัด
สกลนคร เมื่อ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๙
สัมฤทธิ์ หน้าตักกว้าง ๑๒.๕ เซนติเมตร สูง ๓๕.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปมารวิชัย แสดงพุทธศิลป์ล้านช้างอย่างแท้จริง คือ พระรัศมีรูปเปลวทรงสูง ขมวด
พระเกศาเล็ก พระพักตร์ป้อม พระนลาฏกว้าง มีไรพระศก พระขนงโค้งติดต่อเนื่องกันเป็นปีกกา พระ
เนตรรีเหลือบต่ำ เปลือกพระเนตรขนาดใหญ่ พระนาสิกโด่งเป็นสัน มีร่องเหนือพระโอษฐ์เชื่อมต่อลงมา
จากพระนาสิก พระกรรณยาวส่วนปลายงอนเล็กน้อย พระศอเป็นปล้อง พระวรกายอวบอ้วน ครองจีวร
ห่มเฉียง สังฆาฏิเป็นแถบใหญ่ ปลายตัดตรง ยาวจรดพระนาภี วางที่กึ่งกลางพระองค์ นิ้วพระหัตถ์เรียวยาว
ประทับขัดสมาธิราบ บนฐานบัวในผังหกเหลี่ยม บัวหงายโค้งคล้ายบัวลูกแก้ว ท้องไม้แอ่นเว้าเข้า
ด้านใน คั่นด้วยบัวลูกแก้วออกไก่อ ๒ เส้น บัวคว่ำขนาดเล็ก ซ่อนเหนือฐานหน้ากระดานซ้อนชั้น ๓ ชั้น

41. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Roi Et National Museum, registration number 34/349/2549
Lan Chang art, 17th – 18th century CE (300 - 400 years ago)
Found while plowing Ms. Parichat Udomsi’s land in Ban Na Dun, Nong Kwang Sub-
district, Ban Muang District, Sakhon Nakhon Province on February 13, 2006
Bronze, lap width 12.5 cm, height 35.5 cm.

The Buddha statue shows the authentic Buddhist art of Lan Chang, featuring a high flame-like halo, small hair curls, a plump face, a wide forehead, a hairline, curved and connected eyebrows like a crow’s wings, down-cast eyes, large eyelids, a sharply-defined and prominent nose, a groove in the middle of the upper lip connecting with the nose, long ears with slightly curled-up tips, a segmented neck, and a plump body. The robe is worn in the open mode, leaving the right shoulder uncovered. A large band of the straight-edged mantle placed in the middle of the body extends to the navel. The Buddha image with long slender fingers is seated with the legs folded, one lying on top of the other. A curved lotus base is superimposed on a hexagonal platform. The center of the base is concaved inward and separated by two small tiers. The small overturned lotus is superimposed on a three-layered pedestal.

๔๒. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น เลขทะเบียน ๑๗/๒๖๗/๒๕๑๖

ศิลปะล้านช้าง พุทธศตวรรษที่ ๒๒ - ๒๓ (ประมาณ ๓๐๐ - ๔๐๐ ปีมาแล้ว)

ย้ายมาจากห้องกลางกระทรวง มหาดไทย (เดิมได้มาจากมณฑลอีสาน)

สัมฤทธิ์ หน้าตักกว้าง ๑๙ เซนติเมตร สูง ๓๗.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย ได้รับรูปแบบปางประการสืบมาจากศิลปะล้านนา ลักษณะพระพักตร์กลม พระหนุเป็นปม พระอุษณิษะนูนสูง พระรัศมีเป็นรูปดอกบัวตูม ครองจีวรห่มเฉียง ชายสังฆาฏิเป็นแถบสั้นเหนือพระถัน ประทับขัดสมาธิเพชร แลเห็นฝ่าพระบาททั้งสองข้าง ฐานกลีบบัวคว่ำ บัวหงายมีเกสรบัวในผังหกเหลี่ยม ฐานหน้ากระดานล่างเจาะเป็นช่องกระจกที่ประกอบด้วยวงโค้ง พระหัตถ์ขวาวางคว่ำบนพระชานุ มีลักษณะเฉพาะของศิลปะล้านช้าง คือ มีแนวเส้นเน้นเป็นร่องลึกที่พระเนตร พระนาสิกและพระโอษฐ์ ขมวดพระเกศาแหลมสูง มีไรพระศก พระนลาฏกว้าง พระขนงโก่ง พระเนตรรีเซาะเป็นร่อง พระโอษฐ์วัดปลายโค้งขึ้นเล็กน้อย หรือที่เรียกว่า “ยิ้มแบบล้านช้าง” พระกรรณยาวส่วนปลายงอนเล็กน้อย พระศอยาวเป็นปล้องอย่างชัดเจน พระองค์ยึดสูงค่อนข้างบอบบาง นิ้วพระหัตถ์ทั้ง ๔ ยาวเสมอกัน ฐานกลีบบัวมีเส้นคั่นระหว่างกลีบบัวหงายและบัวคว่ำ ตกแต่งโดยเจาะเป็นวงโค้งตามขอบด้านนอกและด้านในกลีบบัว กำหนดอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๒๒ – ๒๓

42. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Khon Kaen National Museum, registration number 17/267/2516

Lan Chang Art, 17th – 18th century CE (300 - 400 years ago)

Originally derived from the northeastern region

Moved from the central room of the Ministry of the Interior

Bronze, lap width 19 cm, height 37.5 cm.

The Buddha statue in subduing Mara posture adopted some characteristics from Lanna art including a round face, a knotted chin, a raised-up protuberance, and a lotus-bud halo. The Buddha wears the monastic robe in the open mode, leaving the right shoulder exposed. A short flap of the mantle hangs down over the navel. The Buddha is seated cross-legged with legs locked together and his soles are visible. An overturned and upturned lotus base with lotus pollen is superimposed on a hexagonal layout. The front part of the lowest pedestal is marked by mirror holes consisting of arc circles. The right hand with palm down places on the knee. Unique features of Lan Chang art include deep grooved line in the eyes, nose and mouth, high spiky hair curls, a parting line, a wide forehead, curved eyebrows, squint grooved eyes, a mouth with curved-up ends known as "Lan Chang Smile", long ears with slightly curved-up ends, a clearly long segmented neck, a tall and delicate body, and four fingers with equal length. The overturned lotus base is separated from the upturned lotus base with a line. The lotus base displays perforated holes in the form of arcs along the outer and the inner edges of lotus petals. The statue dates back to the 17th – 18th century CE.

๔๓. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น เลขทะเบียน ๑๗/๒๗๐/๒๕๑๖

ศิลปะล้านช้าง พ.ศ. ๒๒๙๖

ย้ายมาจากห้องกลางกระทรวงมหาดไทย (เดิมได้มาจากมณฑลอีสาน)

สัมฤทธิ์ หน้าตักกว้าง ๘.๕ เซนติเมตรสูง ๓๐ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย พระพักตร์ป้าน พระรัศมีสูงส่วนยอดตัดตรง ส่วนล่างทำลวดลายกลีบบัว พระเกศาแหลมเล็ก มีแนวเส้นไรพระศกคั่นระหว่างพระเกศาและพระนลาฏ พระขนงโก่ง พระเนตรเหลือบต่ำ พระนาสิกใหญ่และโด่งเป็นสัน ปีกพระนาสิกกว้าง ส่วนปลายตัด พระโอษฐ์ทำเป็นร่องลึก พระกรณยาวจรดพระอังสา พระองค์หนา ครองจีวรห่มเฉียง ชายสังฆาฏิแผ่นใหญ่ยาวจรดพระนาภี ปลายตัดตรง ปรากฏเส้นรัดประคดที่บันพระองค์ นิ้วพระหัตถ์ทั้งสี่ยาวเสมอกัน ประทับขัดสมาธิราบบนฐานบัวยกสูงทำลวดลายกลีบบัว มีท้องไม้คั่นฉลุโปร่ง เชิงลายกระจังก้านขด คล้ายกับขาสิงห์ ถือเป็นลักษณะเด่นของพระพุทธรูปศิลปะล้านช้างที่ได้รับการผสมผสานกับศิลปกรรมพื้นถิ่นอีสาน จนเกิดเป็นรูปแบบเฉพาะของตัวเอง (สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, ๒๕๕๐, ๓๑)

43. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Khon Kaen National Museum, registration number 17/270/2516

Lan Chang art, 1753 CE

Originally derived from the northeastern region

Moved from the Ministry of Interior

Bronze, lap width 8.5 cm, height 30 cm.

The Buddha statue in the subduing Mara posture presents an obtuse face, a high straight halo with straight-cut top and its lower part decorated with a lotus-petal pattern, spiky small hair curls, a parting line between hair and the forehead, curved eyebrows, low-gazing eyes, a large, sharply-defined and prominent nose with a straight-cut end, a mouth carved in the form of a deep groove, elongated ears extending to the shoulders, and a corpulent body. The Buddha image wears the monastic robe in the open mode, leaving the right shoulder exposed. A large band of the straight-edged mantle ends over the navel. A belt line around his waist is prominent. The four fingers are equally long. The Buddha image is seated with the legs folded, one on top of the other, on a high lotus base superimposed on the platform adorned with the flora and foliar designs similar to a lion-footed pedestal, considered a distinctive feature of Lan Chang art intermingled with the northeastern style and then developed into its own unique form (Bureau of the National Museum, 2007, 31).

๔๔. พระพุทธรูปปางสมาธิ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุบลราชธานี เลขทะเบียน ๒๘/๙/๒๕๔๐
ศิลปะล้านช้าง พ.ศ. ๒๓๖๙
เดิมเป็นของเจ้าอนุวงศ์ เมืองเวียงจันทร์สร้าง รับมาจากพระที่นั่งมธิศรปราสาท เมื่อ ๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๒ ย้ายมาจากห้องรัตนโกสินทร์พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร
สัมฤทธิ์ หน้าตักกว้าง ๒๘ เซนติเมตร สูง ๓๖.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางสมาธิ ศิลปะล้านช้าง พระรัศมีเป็นเปลวสูงตั้งอยู่บนฐานรูปกลีบบัว เม็ดพระศกเล็กแหลมแบบหนามขนุน พระโอษฐ์วัดปลายโค้งขึ้นเล็กน้อย หรือที่เรียกว่า “ยิ้มแบบล้านช้าง” สังฆาฏิเป็นแผ่นใหญ่พาดยาวลงมาจรดพระนาภี ปลายตัดตรง พระนาภีเจาะเป็นช่องกลมสำหรับประดับอัญมณี (สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑ, ๒๕๔๒, ๑๒๗) ปรากฏแนวเส้นรัดประคดบริเวณบั้นพระองค์ ประทับขัดสมาธิราบ เหนือฐานบัวซ้อนในผังหกเหลี่ยมยกสูง หน้ากระดานชั้นล่างสุดมีจารึกอักษรไทยน้อย ภาษาไทยและบาลี ๕ บรรทัด ความว่า “...สมเด็จพระราชเชษฐา (เจ้าอนุวงศ์) อาปณคามาธิราชชาติสายสุริยวงศ์ ทรงมีกุศลเจตนาในบวรพุทธศาสนาเป็นอันยิ่ง ให้หล่อพระพุทธรูปเจ้าน้ำหนัก ๒๕,๐๐๐ เทียมพระแก้วมรกตเจ้า เมื่อจุลศักราช ๑๑๘๘ (พุทธศักราช ๒๓๖๙)” (กองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, ๒๕๓๒, ๑๗๐-๑๗๑)

44. Buddha Statue in Meditation Posture

Ubon Ratchathani National Museum, registration number 28/9/2540
Lan Chang art, 1826 CE, originally owned by Chao Anuwong and built in Vientiane
Derived from the Mahisorn Prasat Throne Hall on September 26, 1929
Taken from the Rattanakosin Room, National Museum Bangkok
Bronze, lap width 28 cm, height 36.5 cm.

The Buddha statue in the meditation posture in the Lan Chang style displays a high flame-like halo on a lotus petal base, small spiky hair curls like jackfruit thorns, and a mouth with curved-up ends known as “Lan Chang Smile”. A large flap of the straight-edged mantle is draped over the left shoulder extending to the navel which has a round hole for jewelry decoration (Bureau of Archeology and Museum, 1999, 127). A line of the waistband appears around his waist. The Buddha is seated with the legs folded, one lying on top of the other, on a lotus base with its tips on both sides curved out. The lotus base is superimposed on a high hexagonal platform. On the lowest part of the pedestal appear five lines of the inscription in Thai Noi, Thai, and Pali characters, saying that: “...His Royal Highness Prince (Chao Anuwong) Apanakamathirajchat Sai Suriyawong had great faith in Buddhism and ordered the artisans to cast the Buddha image weighing 25,000, an imitation of the Emerald Buddha in the Thai Minor Era of 1188 (2369 BE 2369)” (Division of the National Museum, 1989, 170-171)

๔๕. พระพุทธรูปนาคปรก

คลังกลางพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เลขทะเบียน ๓๘/๒๕/๒๕๕๖
ศิลปะล้านช้าง พุทธศตวรรษที่ ๒๔ - ๒๕ (ประมาณ ๑๐๐ - ๒๐๐ ปีมาแล้ว)
รับมอบจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร เมื่อ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๒
ศิลา หน้าตักกว้าง ๖ เซนติเมตร สูง ๒๑ เซนติเมตร

พระพุทธรูปนาคปรก ศิลปะล้านช้างยุคหลัง ช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๔-๒๕ กลุ่มฝีมือช่างพื้นบ้าน พระพักตร์รี ทำพระนาสิกโด่งเป็นสัน พระโอษฐ์เล็ก แต่ไม่ปรากฏลักษณะการยิ้มแบบล้านช้าง พระกรรณยาวจรดพระอังสา พระศอยาว พระองค์หนา ครองจีวรห่มเฉียง ชายสังฆาฏิยาวลงมาจรดพระนาภี พระหัตถ์ซ้อนกันบนพระเพลาในปางสมาธิ ประทับขัดสมาธิราบบนฐานบัวหงายเหนือขนดนาคเดียวกัน ๓ ชั้น เบื้องหลังมีพังพานนาค ๓ เศียร ลักษณะพังพานนาคตั้งตรง เจาะเป็นช่องคล้ายกลองสี่เหลี่ยม จัดเป็นลักษณะพิเศษของช่างฝีมือพื้นถิ่นอุบลราชธานี (กองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, ๒๕๓๒, ๑๘๒)

45. Naga-enthroned Buddha Statue

National Museum Central Storage, registration number 38/25/2556
Lan Chang art, 19th – 20th century CE (100 - 200 years ago)
Received from the National Museum Bangkok on March 28, 1979
Stone, lap width 6 cm, height 21 cm.

Built by a group of local artisans, this Naga-enthroned Buddha statue belongs to the posterior Lan Chang art, during the 19th – 20th century CE. The face is oval. The nose is sharply-defined and prominent. The small mouth doesn’t display the characteristic of Lan Chang smile. His ears are long extending to the shoulders. His neck is long, and his body is thick. The Buddha image wears the monastic robe in the open mode, leaving the right shoulder uncovered. The mantle descends over the navel. Both hands are placed on the lap with palms up in the meditation posture. The statue is seated cross-legged with one on top of another on an upturned lotus base above the three-tiered Naga coil. There are three upright prongs of Naga heads in the rear which are perforated in the shape of a square box, a special characteristic of Ubon Ratchathani local craftsmen (Division of the National Museum, 1989, 182).

๔๖. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุบลราชธานี เลขทะเบียน ๒๘/๒๑/๒๕๓๕

ศิลปะล้านช้าง พุทธศตวรรษที่ ๒๕ (ประมาณ ๑๐๐ ปีมาแล้ว)

ได้จากวัดหลวง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ไม้ หน้าตักกว้าง ๑๓ เซนติเมตร สูง ๔๐ เซนติเมตร

ช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๔ - ๒๕ ภาคอีสานนิยมทำพระพุทธรูปขนาดเล็ก แกะสลักจากไม้มงคลหรือไม้ที่หาได้ในท้องถิ่น สันนิษฐานว่าแพร่หลายมาจากประเทศลาวผ่านทางลุ่มแม่น้ำโขง พุทธลักษณะคงรูปแบบของศิลปะล้านช้าง จึงเรียกว่าเป็น “พระพุทธรูปล้านช้างพื้นบ้านของภาคอีสาน” (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๕๕, ๒๑๒) อาทิ พระรัศมีรูปดอกบัวตูม ขมวดพระเกศาแหลมเล็ก มีไรพระศกเป็นแนวโค้ง พระขนงโก่ง พระเนตรรี พระนาสิกใหญ่ปลายตัด ปีกพระนาสิกบานออก พระโอษฐ์หนาและยกมุมพระโอษฐ์ขึ้น พระกรรณยาวปลายอ่อนเล็กน้อย สังขาริแผ่นใหญ่ปลายตัดตรง ยาวลงมาจรดพระนาภี มีแนวขอบรัดประคด ประทับขัดสมาธิเพชร ฝ่าพระบาทแบนราบ ฐานกลีบบัวหงาย รองรับด้วยฐานเขียงซ้อน ๓ ชั้น ชั้นบนและชั้นกลางตกแต่งด้วยรักกระหนะเป็นแถวรูปกลีบบัวบนพื้นชาด ชั้นล่างตกแต่งเขียนลายทอง (ลายคำ) บนพื้นรัก เป็นลายพุ่มข้าวบิณฑ์ราชวัตร ซึ่งเป็นลักษณะการตกแต่งที่นิยมมากในพระพุทธรูปล้านช้างพื้นถิ่นอุบลราชธานี

46. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Ubon Ratchathani National Museum, registration number 28/21/2535

Lan Chang art, 20th century CE (100 years ago), from Luang Temple, Mueang District,

Ubon Ratchathani Province

Wood, lap width 13 cm, height 40 cm.

During the 19th – 20th century CE, the northeastern region used to make small Buddha statues carved from auspicious wood or wood found locally. It is assumed that this art form was spread from Laos through the Mekong River Basin. The Buddhist style of Lan Chang art was still maintained, hence its name "Folk Lan Chang Buddha statue of the northeastern region" (Sakchai Saising, 2012, 212). These characteristics include a lotus-bud halo, spiky small hair curls, an arched hairline, curved eyebrows, oval eyes, a big nose with a straight-cut end, flared nostrils, a thick mouth with curved-up ends, and long ears with slightly curled-up ends. A large flap of the straight-edged mantle is drawn up to the navel. The rim of the belt is prominent. The Buddha image is seated cross-legged with legs locked together, showing flat feet. In addition, the upturned lotus base is superimposed on a three-tiered pedestal of which the upper and the middle layers are decorated with *rak kra nae* design (a plaster pattern covered with gold) in the form of lotus petals on the vermilion background. The lowest part is gilded on the lacquer background in a pattern of Ratchawat lotus bud, a very popular decorative style of Lan Chang art in Ubon Ratchathani.

๔๗. พระพุทธรูปลีลา

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคตวรนายก เลขทะเบียน สข. ๑, ๓๗/๑๓๓/๒๕๒๔
ศิลปะสุโขทัย พุทธศตวรรษที่ ๑๙ - ๒๐ (ประมาณ ๖๐๐ - ๗๐๐ ปีมาแล้ว)
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคตวรนายก ได้รับมอบเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ตามคำริของ
พระสวรร์คัวรนายก อดีตเจ้าคณะจังหวัดสุโขทัย
สัมฤทธิ์ สูง ๑๕๔ เซนติเมตร กว้าง ๔๐ เซนติเมตร

พระพุทธรูปลีลา ก้าวพระบาทซ้ายไปทางด้านหน้า ยกสันพระบาทขวาทางด้านหลัง แสดงอิริยาบถก้าวเดินบนฐานบัวทรงกลม พระหัตถ์ซ้ายยกขึ้นในระดับพระอุระ หันฝ่าพระหัตถ์ออก จีบพระหัตถ์ในลักษณะแสดงธรรม พระหัตถ์ขวาทอดลงข้างพระวรกาย พุทธศิลป์แบบสุโขทัยหมวดใหญ่ ลักษณะพระศรีรูปเปลว ขมวดพระเกศขนาดกลาง พระพักตร์รูปไข่ พระขนงโค้งเรียว พระเนตรเหลือบต่ำ พระนาสิกโด่ง พระโอษฐ์หยักเป็นคลื่น แยมพระโอษฐ์ พระอঙ্গากว้าง บั้นพระองค์เล็ก ครองจีวรเรียบห่มเฉียงเปิดพระอังสาขวา สังขาริเป็นแถบยาวลงมาจรดพระนาภี มีขอบต่อเนื่องลงมาถึงพระเพลาปลายหยักเป็นจีวรตะขาบ จีวรและสบงแนบพระวรกาย ชายผ้าหยักเป็นลอนขมวดเข้าด้านใน แนวเส้นรอบนอกเป็นเส้นโค้งแสดงความเคลื่อนไหว มักปรากฏในภาพเล่าเรื่องพุทธประวัติตอนเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เช่น ภาพปูนปั้นที่ผนังมณฑปวัดตระพังทองกลาง จังหวัดสุโขทัย (อมรา ศรีสุชาติ, ๒๕๕๕, ๒๖๐-๒๖๒)

47. Walking Buddha Statue

Sawan Woranayok National Museum, registration number สข. 1, 37/133/2524
Sukhothai art, 14th – 15th century CE (600 - 700 years ago)
Sawan Woranayok National Museum received the statue on July 11, 1981 according to the initiative of Phra Sawan Woranayok, a former Sukhothai Ecclesiastical Provincial Governor
Bronze, height 154 cm, width 40 cm.

The walking Buddha statue is depicted stepping his left foot forward and raising the right heel, performing the walking posture on a circular lotus base. The left hand is held closer to the chest facing outward, with thumb and index finger forming a circle in the posture of teaching. The right hand dangles down along the body. This statue displays Sukhothai-style Buddhist art in the Large Category including a flame-like halo, medium-sized hair curls, curved eyebrows, eyes gazing low, a prominent nose, a wavy mouth with a slight smile, wide shoulders, and a slender waist. The Buddha image wears the monastic robe in the open mode, leaving the right shoulder exposed. A flap of the mantle with its edge in the shape of a centipede’s fangs reaches the navel and its edge runs down to the lap. The robe and the inner garment cling to the body with its wavy hem curled inwards. The outer curved line shows the movement. The walking Buddha image often appears in the painting narrating the story of the Buddha while descending from the Tavatimsa Heaven such as the stucco on the wall of the mandapa (mondop) of Traphang Thong Lang Temple in Sukhothai Province (Amara Srisuchart, 2012, 260-262).

๔๘. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร เลขทะเบียน สข. ๒
ศิลปะสุโขทัย พุทธศตวรรษที่ ๑๙ - ๒๐ (ประมาณ ๕๐๐ - ๖๐๐ ปีมาแล้ว)
ของหลวงพระราชทาน เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๖
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๓๑ เซนติเมตร สูง ๔๓.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย จัดอยู่ในกลุ่มพระพุทธรูปสุโขทัยหมวดวัดตระกวน พระพักตร์ค่อนข้างกลม ขมวดพระเกศาใหญ่เป็นแนวหย่อนลงที่กึ่งกลางพระนลาฏ พระขนงโค้งจรดกันที่ตั้งพระนาสิก ขอบพระเนตรบนตรง พระนาสิกโด่งแต่สั้น พระโอษฐ์หนา พระหูเป็นปม พระศอสั้น พระรัศมีเป็นเปลวเตี้ย มีลักษณะคลี่คลายใกล้เคียงกับพระพุทธรูปหมวดใหญ่ คือ มีสัดส่วนที่เพรียวขึ้น พระอังสาใหญ่ บั้นพระองค์เล็ก พระอุทรเป็นร่องลึก ครองจีวรเรียบห่มฉียง ชายสังฆาฏิเป็นแถบขนาดเล็ก ยาวจรดพระนาภี ปลายเป็นริ้วแบบเชี้ยวตะขาบ มีขอบสบบหยักโค้งลงทางด้านหน้าและขอบจีวรคาดเป็นวงโค้งใต้พระขานู ประทับขัดสมาธิราบบนฐานหน้ากระดานเรียบ ๓ ขา อาจกำหนดอายุอยู่ในช่วงปลายปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๙ ต่อเนื่องถึงต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๐

48. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

National Museum Bangkok, registration number สข. 2
Sukhothai art, 14th – 15th century CE (500 - 600 years ago)
Given by the royal household on December 17, 1953.
Bronze, width 31 cm, height 43.5 cm.

The Buddha statue in subduing Mara posture belongs to the group of Sukhothai Buddha statues in the Takuan Temple Category. His face is quite round. His hair curls are rather large with a line lowering in the middle of the forehead. The eyebrows are curved and connected together at the bridge of the nose. His upper eyelids are straight. The nose is prominent but short. The mouth is thick with a knotted chin. The neck is short. A halo is in a form of a low flame. The sculptural appearances are similar to those of the Buddha statues in the Large Category including a slender proportion, large shoulders, a slim waist, and a deeply grooved belly. Besides, the robe is worn in the open mode, leaving the right shoulder exposed. A small flap of the mantle with its end in the form of a centipede’s fangs reaches the navel. There is a serrated edge of the inner garment curving down to the front, and the robe edge is wrapped in an arc below the knees. The statue is seated cross-legged with one on top of another on a flat three-legged base. Its age is around the end of the 14th century CE to the beginning of the 15th century CE.

๔๙. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รามคำแหง เลขทะเบียน สข. ๘, ๑๒/๑๘๐๔/๙๙๙๙

ศิลปะสุโขทัย พุทธศตวรรษที่ ๑๙ - ๒๐ (ประมาณ ๕๐๐ - ๖๐๐ ปีมาแล้ว)

ได้จากวัดตะกวน เมืองเก่าสุโขทัย

สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๓๑ เซนติเมตร สูง ๕๐.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย พระพักตร์กลม พระเนตรเหลือบต่ำ แยมพระโอษฐ์เล็กน้อย พระนลาฏแคบ เม็ดพระศกใหญ่ พระรัศมีทรงสูงคล้ายดอกบัว ลักษณะเช่นนี้พบเป็นครั้งแรกที่วัดตะกวน จึงเป็นที่มาของชื่อเรียกพระพุทธรูประยะแรกกลุ่มหนึ่งของสุโขทัย (กรมศิลปากร, ๒๕๐๗, ๒๖) ที่ปรากฏอิทธิพลศิลปะปาละผ่านมาทางศิลปะพุกามและล้านนา มีตัวอย่างชัดเจนที่พระพุทธรูปปูนปั้นพบที่วัดพระพายหลวง กำหนดอายุในพุทธศตวรรษที่ ๑๙ พระพุทธรูปองค์นี้ได้แสดงสัดส่วนพระวรกายที่คลี่คลายจากลักษณะอวบอ้วน พระอังสาและบันพระองค์เริ่มมีความสมส่วนใกล้เคียงกับพระพุทธรูปสุโขทัยหมวดใหญ่ พระรัศมีรูปเปลว การครองจีวรห่มเฉียงมีชายสังฆาฏิยาวจรดพระนาภี และการประทับขัดสมาธิราบบนฐานหน้ากระดาน ล้วนเป็นแรงบันดาลใจจากศิลปะลังกา สามารถกำหนดเป็นแบบอย่างของพระพุทธรูประยะแรกของศิลปะสุโขทัยช่วงปลาย มีอายุในปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๙ - ต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๐ ซึ่งต่อมาจะพัฒนาเป็นพุทธศิลป์สุโขทัยที่เจริญรุ่งเรืองสูงสุด คือ พระพุทธรูปหมวดใหญ่ ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๐

49. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Ramkhamhaeng National Museum, registration number สข.8, 12/1804/9999

Sukhothai art, 14th – 15th century CE (500 - 600 years ago)

Found at Takuan Temple, Ancient Sukhothai Kingdom

Bronze, lap width 31 cm, height 50.5 cm.

The Buddha statue in the subduing Mara posture displays an oval face, eyes casting downward, a mouth with a slight smile, a narrow forehead, large hair curls, and a high lotus-bud halo, these attributes first found at Takuan Temple, hence the name of a group of Sukhothai Buddha images built in the early period (Fine Arts Department, 1964, 26) influenced by Pala art spread through Bagan and Lanna art. One of the important specimens is the stucco found at Phra Pai Luang, dating back to the 14th century CE. This statue has a proportionate body, different from the former Buddha images that has a corpulent physique. The shoulders and the waist become more proportionate, almost similar to Buddha images in the Large Category of Sukhothai art. The halo is in the shape of flame. The Buddha image is seated cross-legged with one on top of another on an unadorned base, wearing the monastic robe in the open mode with the end of the inner garment coming down to the navel, showing the direct inspiration from Lankan art. This statue serves as the prototype of Buddha image built during the late Sukhothai period, dating back to the late 14th to the early 15th century CE, which was developed into the most prosperous Sukhothai Buddhist art, that is, the Buddha images in the Large Category during the 15th century CE.

๕๐. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รามคำแหง เลขทะเบียน สข. ๖, ๑๒/๑๗๒๓/๙๙๙๙
ศิลปะสุโขทัย พุทธศตวรรษที่ ๒๐ (ประมาณ ๖๐๐ ปีมาแล้ว)
พบที่วัดลาวพันลำ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย พระราชประสิทธิคุณ อดีตเจ้าอาวาสวัด
ราชธานีและเจ้าคณะจังหวัดสุโขทัย มอบให้
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๘๐ เซนติเมตร สูง ๑๐๖ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย พระพักตร์ยาวรีรูปไข่ เม็ดพระศกมีขนาดกลาง พระอุษณิษะนูนสูง พระรัศมีรูปเปลว พระขนงโค้ง พระเนตรยาวรี จรดถึงปลายพระขนง เหลือบต่ำ พระนาสิกโด่งปลายงุ้ม พระโอษฐ์หยักเป็นคลื่น พระกรรณยาว พระศอเป็นปล้อง พระอังสาใหญ่ บั้นพระองค์เล็ก ครองจีวรห่มเฉียง ชายสังฆาฏิเป็นแผ่นเล็กยาวจรดพระนาภี ปลายแยกเป็นเชี้ยวตะขาบ มีขอบสงที่ข้อพระบาท และชายจีวรเป็นวงโค้งที่พระขานสองข้าง พระนาภีลึก พระอุทรเป็นร่อง ประทับขัดสมาธิราบ บนฐานหน้ากระดานมีขา ๔ ขา ลักษณะเหล่านี้เป็นรูปแบบศิลปกรรมที่โดดเด่นของพระพุทธรูปศิลปะสุโขทัยที่พบเป็นจำนวนมากที่สุดซึ่งจัดเป็นพระพุทธรูปสุโขทัยหมวดใหญ่ ปรากฏนิยมสร้างตั้งแต่ต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๐ เป็นต้นมา ถือเป็นช่วงที่งานศิลปกรรมของอาณาจักรสุโขทัยมีความเจริญรุ่งเรืองสูงสุด พระพุทธรูปองค์นี้ปรากฏจารึกอักษรไทยสุโขทัยที่ฐาน กล่าวถึงนามผู้มีจิตศรัทธาร่วมกันสร้างพระพุทธรูป พร้อมทั้งระบุความปรารถนาให้ได้พบพระศรีอริยเมตไตรยซึ่งจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าต่อไปในอนาคต (กรมศิลปากร, ๒๕๓๔, ๘๓-๘๔)

50. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Ramkhamhaeng National Museum, registration number สข. 6, 12/1723/9999
Sukhothai art, 15th century CE (600 years ago)
Found at Lao Phan Lam Temple, Mueang Kao Sub-district, Mueang District, Sukhothai Province
Derived from Phra Ratchaprasithikhun, a former Abbot of Ratchathani Temple and the Ecclesiastical Provincial Governor of Sukhothai
Bronze, width 80 cm, height 106 cm.

The Buddha statue in the subduing Mara posture features an oval face, medium-sized hair curls, a high knob-like protuberance, a flame-like halo, curved eyebrows, squint elongated eyes reaching the tips of the eyebrows with a low gaze, a prominent and hooked nose, a wavy mouth, long ears, a segmented neck, broad shoulders, and a slim waist. The Buddha image wears the monastic robe in the open mode, leaving the right shoulder bare. A small flap of the mantle comes down to the navel with its end split in the form of a centipede’s fangs. The hem of the inner garment is visible near the ankles and the rim of the robe in an arc form appears on both sides of the knees. The navel is deep, along with the grooved belly. The Buddha image is seated cross-legged with one on top of another on an unadorned four-legged base. These are the most prominent characteristics of Sukhothai Buddha statues in the Large Category found in the largest number. It was popular since the beginning of the 20th Buddhist century onwards, considered to be the highest peak of Sukhothai artistic work. There is an inscription in Thai-Sukhothai characters at the base mentioning the names of devout people who built this statue along with their desire to meet Phra Sri Ariya Maitreya, who will attain enlightenment in the future (Department of Fine Arts, 1991, 83-84).

๕๑. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคตวรนายก เลขทะเบียน ๓๗/๓๗๖/๒๕๒๔
ศิลปะสุโขทัย พุทธศตวรรษที่ ๒๐ (ประมาณ ๖๐๐ ปีมาแล้ว)
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคตวรนายก ได้รับมอบเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ตามคำริของ
พระสวรร์คัวรนายก อดีตเจ้าคณะจังหวัดสุโขทัย
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๘๕ เซนติเมตร สูง ๑๒๑ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย แสดงพุทธศิลป์สุโขทัยแบบหมวดใหญ่ ได้แก่ พระพักตร์รูปไข่ พระ
ขนงโก่ง พระเนตรหรียาวเรียวปลายตวัดขึ้น พระนาสิกโด่งงุ้ม ริมพระโอษฐ์หยักโค้งเป็นคลื่น แยมพระ
โอษฐ์ ขมวดพระเกศาขนาดปานกลาง พระรัศมีรูปเปลว พระวรกายสมส่วน พระอังสาใหญ่ บั้นพระองค์
เล็ก ครองจีวรห่มเฉียง สังฆาฏิเป็นแถบขนาดเล็ก ยาวจรดพระนาภี ปลายเป็นริ้วแบบเขี้ยวตะขาบ
ประทับขัดสมาธิราบบนฐานหน้ากระดานเกลี้ยง พระพุทธรูปองค์นี้บนฐานมีจารึกอักษรไทยสุโขทัย
ความว่า “พระเจ้าองค์นี้ แม่อัวเมียพอนมมหาธรรมราชา บุชาพันร้อยทั้ง (นะ) ฉลองเป็นพัน ๒ รอ..
(ร้อย) จะปรารณาสรรพสมบัติ เสด็จขอทันพระ (ศรี) อาริย์ไมตรีเจ้าแล ” กำหนดอายุอยู่ในปลายพุทธ
ศตวรรษที่ ๒๐ (กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก, “จารึกฐานพระพุทธรูปแม่อัว,” ๒๕๖๔)

51. The Buddha statue in subduing Mara posture

Sawan Woranayok National Museum, registration number 37/376/2524
Sukhothai art, 15th century CE (600 years ago)
Originally belonged to Phra Sawan Woranayok, a former Ecclesiastical Provincial
Governor of Sukhothai
Given to the Fine Arts Department on July 11, 1981
Bronze, lap width 85 cm, height 121 cm.

The Buddha statue in subduing Mara posture represents Sukhothai Buddhist art in the Large Category including an oval-shaped face, curved eyebrows, and narrow long slender eyes with curved-up ends, a hooked and prominent nose, wavy lips with a slight smile, medium-sized hair curls, a flame-like halo, a proportional body, large shoulders, and a slim waist. The Buddha wears the robe diagonally. A small flap of the mantle with its end in the form of a centipede’s fangs reaches the navel. The Buddha image is seated cross-legged with one on top of another on a plain base with an inscription in Thai-Sukhothai characters, saying that: “This Buddha statue, mother Oour, wife of great father wet-nurse of King Maha Dhamma Raja, worships a thousand, hundreds and celebrates thousand two hundreds, desired for all treasures, and asked to catch up with Phra (Sri) Ariya Maitreya”. The age of the statue dates back to the late 15th century CE (group of manuscripts and inscriptions, “Great Mother Oour Inscription on the Base of the Buddha Statue,” 2021).

๕๒. พระพุทธรูปยืนปางประทานอภัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคrownนายก เลขทะเบียน ๓๗/๒๘๓/๒๕๒๔

ศิลปะสุโขทัย พุทธศตวรรษที่ ๒๐ (ประมาณ ๖๐๐ ปีมาแล้ว)

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคrownนายก ได้รับมอบเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ตามดำริของ พระสวรรคrownนายก อดีตเจ้าคณะจังหวัดสุโขทัย

สัมฤทธิ์ สูง ๑๕๗ เซนติเมตร

พระพุทธรูปยืนตรงบนฐานบัวทรงกลม แบบพุทธศิลป์สุโขทัยหมวดกำแพงเพชร พระพักตร์ ยาวรีรูปไข่ พระรัศมีเป็นเปลว พระอุษณิษะนูน ขมวดพระเศาขนาดกลาง พระขนงโก่ง พระนาสิกโด่ง จมูก พระโอษฐ์หยักเป็นคลื่น พระหูเสี้ยว พระกรรณยาว พระศอเป็นปล้อง พระอังสากว้าง บั้นพระองค์ เล็ก พระอุทรเป็นร่องแสดงความสมบูรณ์ ครองจีวรเรียบห่มคลุม ชายจีวรตกลงจากข้อพระกรเป็นชาย กว้างสองข้างพระวรกาย มีแถบรัดประคดที่บั้นพระองค์และแถบหน้านางที่กึ่งกลางสบง แสดงปาง ประทานอภัยด้วยพระหัตถ์ขวา พระหัตถ์ซ้ายทอดลงข้างพระวรกาย มีลักษณะอ่อนโค้ง ปรากฏความ นิยมสร้างต่อมาถึงสมัยอยุธยาพุทธศตวรรษที่ ๒๑ – ๒๒

52. Standing Buddha Statue in Dispelling Fear Posture

Sawan Woranayok National Museum, registration number 37/283/2524

Sukhothai art, 15th century CE (600 years ago)

Originally belonged to Phra Sawan Woranayok, a former Ecclesiastical Provincial Governor of Sukhothai

Given to the Fine Arts Department on July 11, 1981

Bronze, height 157 cm.

The Buddha image stands upright on a round lotus base in the Sukhothai Buddhist style, the Kamphaeng Phet Category. His sculptural features are marked by an oval face, a flame-like halo, a knob-like protuberance, medium-sized hair curls, curved eyebrows, a hooked and prominent nose, an undulating mouth, a pointed chin, elongated ears, a segmented neck, broad shoulders, a slim waist, and grooved belly showing healthiness. The Buddha wears the smooth robe in the covering mode, draped over both shoulders. The robe end falls from the wrist and spreads out on both sides of the body. There is a waistband and a long band of the inner garment running downward in the middle front. His right hand performs the posture of dispelling fear while the left hand dangles down along the body. The Buddha image in this posture was popularly built until the Ayutthaya period, around the 16th – 17th century CE.

๕๓. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ชัยนาทมุนี เลขทะเบียน สข. ๗, ๑๕/๙/๙๙๙๙
ศิลปะสุโขทัย พุทธศตวรรษที่ ๒๐ (ประมาณ ๖๐๐ ปีมาแล้ว)
อยู่ที่วัดพระบรมธาตุวรวิหาร อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท พระชัยนาทมุนีรวบรวมไว้
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๗๒ เซนติเมตร สูง ๘๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย โดยวางพระหัตถ์ขวาไว้บนพระชานุ พระพักตร์รูปไข่ พระรัศมีทรงดอกบัวตูม ประทับขัดสมาธิเพชรแสดงลักษณะพระขงฆ์ไขว่กันเกือบเป็นกากบาท พระบาทลอยขึ้นเหนือพระเพลา พระอังสาผาย พระวรกายอวบอ้วน บั้นพระองค์เล็ก ครองจีวรห่มเฉียง ชายสังฆาฏิสั้นเหนือพระถัน ปลายเป็นเขี้ยวตะขาบ ชายผ้าหน้าพระเพลาแยกเป็นสองชาย ทำเป็นชายผ้าซ้อนกันสองชั้นและปลายม้วนเข้า ลักษณะโดยรวมคล้ายศิลปะล้านนา แต่มีข้อสังเกตที่แสดงลักษณะเฉพาะของช่างสุโขทัย กล่าวคือ พระถันที่พระอุระด้านซ้ายทำให้เห็นชัดเจน และมีเส้นจีวรคาดใต้พระชานุสองเส้น เป็นรูปแบบที่ไม่มีในพุทธศิลป์ล้านนา จึงจัดเป็นพระพุทธรูปขัดสมาธิเพชรในศิลปะสุโขทัย ที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างพระพุทธรูปสุโขทัยหมวดใหญ่และพระพุทธรูปล้านนา จัดเป็นพุทธศิลป์สุโขทัยหมวดวัดตระกวนหรือหมวดเล็ก

53. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Chai Nat Munee National Museum, registration number สข. 7, 15/9/9999
Sukhothai art, 15th century CE (600 years ago)
Collected by Phra Chai Nat Muni, Mueang Chai Nat District, Chai Nat Province
Bronze, lap width 72 cm, height 85 cm.

Placing his right hand on the knee, the Buddha statue in the subduing Mara posture has an oval face, a lotus-bud halo, broad shoulders, a plump body, and a slim waist. The statue is seated cross-legged with legs locked together showing the appearance of the shins crossed together almost like a cross, with his feet lifted above his lap. The Buddha image wears the monastic robe in the open mode, leaving the right shoulder exposed. The short mantle with its end in the form of a centipede’s fangs lies over the nipple. The two-layered hem of the front robe is split into two ends which roll inward. The overall appearances are similar to Lanna art, but it is noticeable that there are some unique characteristics of Sukhothai craftsmen, that is, the nipple on the left chest was made clearly visible and there are two robe lines under the knees which don’t exist in Lanna Buddhist art. Therefore, this statue is classified as the Buddha statue sitting with legs locked together of Sukhothai art, emerging from the combination of the Sukhothai Buddha statues in the Large Category and the Lanna Buddha statues. It was classified as Sukhothai Buddhist art of the Takuan Temple Category or Small Category.

๕๔. พระพุทธรูปไสยาสน์

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร เลขทะเบียน สข. ๕๑

ศิลปะสุโขทัย พุทธศตวรรษที่ ๒๐ (๖๐๐ ปีมาแล้ว)

กรมศิลปากรซื้อมาจากพิพิธภัณฑน์หม่อมเจ้าปิยะภักดินาถ สุประดิษฐ์ เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม

พ.ศ. ๒๔๗๙

สัมฤทธิ์ กว้าง ๑๐.๔ เซนติเมตร ยาว ๓๔ เซนติเมตร สูง ๑๐.๔ เซนติเมตร

พระพุทธรูปในอิริยาบถบรรทมตะแคงขวา (สีหไสยาสน์) บนฐานหน้ากระดานทรงสี่เหลี่ยม พระหัตถ์ขวาตั้งขึ้นรองรับพระเศียรวางบนพระเขนยทรงกลมซ้อนสองชั้น พระหัตถ์ซ้ายวางแนบพระวรกาย พระบาทซ้ายซ้อนทับบนพระบาทขวาเสมอกันทั้งสองข้าง (ต่างจากความในพระไตรปิฎก ซึ่งกล่าวว่า พระพุทธองค์ทรงบรรทมตะแคงข้างขวา ซ้อนเท้าเหลื่อมเท้า มีพระสติสัมปชัญญะในการบรรทม) ลักษณะพระพักตร์รูปไข่ พระรัศมีรูปดอกบัวตูม ขมวดพระเกศาเล็ก พระขนงโก่ง พระนาสิกโด่ง พระเนตรหลับ แยมพระโอษฐ์เล็กน้อย ครองจีวรห่มเฉียง ชายสังฆาฏิยาวจรดพระนาภีมีขอบต่อเนื่องคลุมถึงพระเพลา ขอบสบงเป็นแผ่นใหญ่ ในศิลปะสุโขทัยนิยมสร้างพระไสยาสน์เป็นส่วนของพระพุทธรูปสี่อิริยาบถ นั่ง เดิน ยืน และนอน ในที่นี้ ทำพระเนตรปิด พระบาทสองข้างเสมอกัน อาจหมายถึง “อนุกูลฐานไสยา” คือการนอนที่ไม่มีการลุกขึ้นอีก เป็นการบรรทมครั้งสุดท้ายของพระพุทธเจ้าในคราวเสด็จดับขันธปรินิพพาน

54. Reclining Buddha Statue

National Museum Bangkok, registration number สข. 51

Sukhothai art, 15th century CE (600 years ago)

Fine Arts Department bought the statue from the museum of M.C. Piyapakdeenat

Supradith on December 31, 1936

Bronze, width 10.4 cm, length 34 cm, height 10.4 cm.

The reclining Buddha statue is lying on his right side (Saiyasna/mahaparinabbana) on an unadorned base with the right hand supporting the side of the head resting on a two-tiered circular cushion, his left arm stretched along the body and the left foot superimposed on the right foot evenly on both sides (different from what said in the Tripitaka that the Lord Buddha lying on his right side with overlapping feet and he had consciousness in sleeping). The sculptural traits are marked by an oval face, a lotus-bud halo, small hair curls, curved eyebrows, a prominent nose, closed eyes, and a slight smile. The Buddha image wears the monastic robe in the open mode, leaving the right shoulder exposed. The mantle end extends to the navel with its rim running continuously covering the lap. A hem of the inner garment appears in a large band. It was popular in Sukhothai art to build *phra saiyas* (sleeping Buddha) as part of the Buddha images in the four postures including sitting, walking, standing and reclining. This sleeping Buddha statue has closed eyes with two feet even on both sides which may represent his final sleeping before his death (Nirvana).

๕๕. พระพุทธรูปปางแสดงธรรม

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคตวรนายก เลขทะเบียน ๓๗/๒๔๘/๒๕๒๔
ศิลปะอยุธยา ต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๙ (ประมาณ ๗๐๐ ปีมาแล้ว)
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคตวรนายก ได้รับมอบเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ตามคำริของ
พระสวรรคตวรนายก อดีตเจ้าคณะจังหวัดสุโขทัย สัมฤทธิ์ สูง ๙๐ เซนติเมตร

พระพุทธรูปยืนปางแสดงธรรมองค์นี้มีรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากทั้งศิลปะทวารวดีและศิลปะ
ลพบุรีผสมผสานกัน คือการทำวัตรระฆฆุทราด้วยสองพระหัตถ์ พระโอษฐ์หนา พระขนงต่อกันเป็นรูปปีก
กา และมีเม็ดพระศกเล็ก พระอุษณิษะนูนสูง พระพักตร์ค่อนข้างเหลี่ยม พระวรกายค่อนข้างท้วม ยืน
ตรง ครองจีวรห่มคลุมทั้งชายจีวรลงทั้งสองข้าง จีวรบางแนบพระวรกายเห็นขอบสบงและเข็มขัด ชัก
ชายผ้าลงมาด้านหน้าแบบศิลปะลพบุรี แต่พระรัศมีทำเป็นแบบเปลวเพลิง อาจได้รับอิทธิพลของพุทธ
ศาสนาเถรวาทแบบลังกาผ่านทางศิลปะสุโขทัยอีกต่อหนึ่ง โดยมีรูปแบบที่สัมพันธ์กับพระพุทธรูปหลวง
พ่อพนัญเชิง วัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และพระพุทธรูปยืนปางประทานอภัยจากวัด
เบญจมบพิตรดุสิตวนาราม กรุงเทพมหานคร (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๖๕, ๖๔๒) จึงกำหนดพระพุทธรูป
องค์นี้ให้อยู่ในศิลปะอยุธยาตอนต้น แบบอุทธรุ่นที่ ๒

55. Buddha Statue in Teaching Posture

Sawan Woranayok National Museum, registration number 37/298/1981
Ayutthaya art, the early 14th century CE (700 years ago)
Obtained on July 11, 1981, according to the initiative of Phra Sawan Woranayok,
a former Ecclesiastical Provincial Governor of Sukhothai
Bronze, height 90 cm.

Influenced by Dvaravati and Lopburi art, this standing Buddha image in the
teaching posture performs the Vitarka mudra with hand being held closer to the chest,
palm facing outward, and the tips of the thumb and the index finger touching each other
to form a circle. His sculptural attributes are characterized by a thick mouth, connected
and curved eyebrows, small hair curls, a high knob-like protuberance, a rather square
face, and a corpulent torso. The Buddha image wears the diaphanous clinging robe in
the covering mode (draped over both shoulders) with its end falling down on both sides
of the body. The rim of the inner garment and the belt are visible. The robe end is
drawn to the front, a direct influence of Lobburi art. The halo is in the shape of a flame,
an influence of Theravada Buddhism spread through Sukhothai kingdom. The
appearance of this statue is compatible with those of the Buddha image at Phanan
Choeng Temple in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province and the standing Buddha image
in the posture of Abhaya mudra enshrined at Benchamabopit Dusitvararam Temple in
Bangkok (Sakchai Saising, 2022 642). This statue dates back to the early Ayutthaya period
featuring the U Thong style in the Second Group.

๕๖. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา เลขทะเบียน ๑๓/๒๐๙/๒๕๐๔
ศิลปะอยุธยา ปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๙ ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๐ (ประมาณ ๖๐๐ - ๗๐๐ ปีมาแล้ว)
ย้ายมาจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จันทรเกษม
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๗๒ เซนติเมตร สูง ๑๐๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปศิลปะอยุธยาตอนต้น แบบอุทธรุ่นที่ ๒ จำแนกได้จากรูปแบบพระพักตร์ทรงสี่เหลี่ยม พระนลาฏกว้าง มีแถบไธพระศกที่กรอบพระพักตร์ เม็ดพระศกเล็ก ครองจีวรห่มเฉียง พาดสังฆาฏิแบนปลายตัดตรงจรดพระนาภี รวมถึงทรวดทรงพระวรกายที่มีพระโสณิใหญ่ตามรูปแบบที่นิยมในศิลปะลพบุรี แบบอุทธรุ่นที่ ๑ แต่ที่แตกต่างออกไปก็คือการทำพระรัศมีเป็นเปลวเพลิงยอดแหลมอย่างพระพุทธรูปสุโขทัยหมวดใหญ่ จึงจัดให้พระพุทธรูปนี้เป็นแบบอุทธรุ่น ๒ ตามช่วงเวลา queพุทธศาสนาแบบเถรวาทจากสุโขทัยได้ส่งอิทธิพลให้กับ เมืองต่าง ๆ ในแถบที่ราบลุ่มภาคกลางในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๙ เป็นต้นมา

56. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Chao Sam Phraya National Museum, registration number 13/209/1961
Ayutthaya Art, the late 14th century CE (600 - 700 years ago)
Moved from Chandrakasem National Museum
Bronze, lap width 72 cm, height 105 cm.

The Buddha statue in the late Ayutthaya period features the U Thong style in the Second Group which is marked by a square face, a broad forehead, a parting line, small hair curls, and a big hip, a popular trait of Lopburi art in the First Group of the U Thong style. The Buddha image wears the monastic robe in the open mode. A flap piece of the mantle with a straight-cut end reaches the navel. A pointed flame-like halo is similar to that of Sukhothai Buddha image in the Large Category, hence it was classified into the Second Group of the U Thong Style. This kind of Buddha image existed since the 14th century CE onwards, the same time as Theravada Buddhism spread from Sukhothai to other cities in the Central Basin.

๕๗. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รามคำแหง เลขทะเบียน ๑๒/๖๐๘/๙๙๙๙
ศิลปะอยุธยา แบบอุทธรุ่นที่ ๒ พุทธศตวรรษที่ ๑๙ - ๒๐ (ประมาณ ๖๐๐ - ๗๐๐ ปีมาแล้ว)
ได้จากวัดมหาธาตุ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย พระราชประสิทธิคุณ อดีตเจ้า
อาวาส วัดราชธานี มอบให้กรมศิลปากร
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๔๕ เซนติเมตร สูง ๘๒.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย ลักษณะพระพุทธรูปนี้เป็นแบบอุทธรุ่นที่ ๒ คือ พระพักตร์ค่อนข้าง
เหลี่ยม พระขนงต่อเนื่องกันเป็นรูปปีกกา พระโอษฐ์หนา พระนลาฏกว้าง มีขอบไรศก (สันติ เล็กสุขุม,
๒๕๔๒, ๑๓๙) แสดงเค้าบางประการแบบพระพุทธรูปศิลปะลพบุรี ที่ปรากฏมาแล้วในพระพุทธรูปแบบ
อุทธรุ่นที่ ๑ ต่างกันที่รัศมีเป็นเปลวและชายสังฆาฏิเป็นแฉก ที่มีมาก่อนแล้วในพระพุทธรูปศิลปะ
สุโขทัย เม็ดพระศกเล็กละเอียดแบบหนามขนุนเป็นลักษณะสำคัญของพระพุทธรูปศิลปะอยุธยาช่วงต้น
มีลักษณะพิเศษของพระพุทธรูปรุ่นนี้คือ การประทับบนฐานปัทมเว้าเข้าด้านในไม่ตกแต่งรูปกลีบบัว
และหล่อเนื้อโลหะได้บาง จนมีคำกล่าวเปรียบเทียบกับว่าบางราวเปลือกไข่ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงเทคนิค
การหล่อชั้นสูง (สันติ เล็กสุขุม, ๒๕๔๒, ๑๔๑)

57. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Ramkhamhaeng National Museum, registration number 12/608/9999
Ayutthaya art, U Thong Style, the Second Group, 14th - 15th century CE (600 - 700 years ago)
Found at Mahathat Temple, Mueang Khao Sub-district, Mueang District, Sukhothai
Province
Given to the Fine Arts Department by Phra Ratchaprasithikhun, a former abbot of
Ratchathani Temple
Bronze, lap width 45 cm, height 82.5 cm.

The Buddha statue in the posture of subduing Mara belongs to the Second
Group of the U Thong style, displaying a rather square face, connected and curved
eyebrows, a thick mouth, a broad forehead, and a hairline (Santi Leksukhum, 1999, 139).
The statue bears some traits of Lopburi Buddha images in the First Group of U Thong
style and some traits of Sukhothai art including a flame-like halo and the mantle with
two split ends. The distinctive features of Buddha images in the early Ayutthaya period
include fine small hair curls like jackfruit thorns and the lotus base with concave outline
but without decorative lotus petals. Besides, craftsmen were able to cast metal so thin
that it was compared to the thinness of an eggshell, demonstrating the high level of
casting technique (Santi Leksukhum, 1999, 141)

๕๘. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา เลขทะเบียน ข. ๓๐
ศิลปะอยุธยา แบบอุทธรุ่นที่ ๓ พุทธศตวรรษที่ ๒๐ (ประมาณ ๖๐๐ ปีมาแล้ว)
ได้จากกรุพระปรางค์ประธานวัดราชบูรณะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๒๖ เซนติเมตร สูง ๕๑ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย มีลักษณะของพระพุทธรูปศิลปะสุโขทัยเข้ามาผสมผสานมากขึ้น ทำให้พระพุทธรูปแบบอุทธรุ่นที่มีลักษณะใหม่ นับเป็นพระพุทธรูปแบบอุทธรุ่นที่ ๓ คือ พระพักตร์เรียวยาว รัศมีเปลว สังฆาฎยาวจรดพระนาภี มีແຂກคล้ายเขี้ยวตะขาบ แต่มีเอกลักษณ์เฉพาะของอยุธยาสมัยต้น คือ เม็ดพระศกเล็ก และมีไรพระศกเป็นแถบหนา ที่มีมาก่อนแล้วในพระพุทธรูปแบบอุทธรุ่นที่ ๑ และรุ่นที่ ๒ ส่วนฐานแบบพิเศษ คือฐานเว้าเป็นร่องเข้าข้างใน คล้ายกับฐานบัว แต่ไม่มีการประดับกลีบบัว พบเสมอในพระพุทธรูปแบบอุทธรุ่นที่ ๓ (สันติ เล็กสุขุม, ๒๕๔๒, ๑๔๐) พระพุทธรูปกลุ่มนี้คงได้รับความนิยมสร้างเป็นจำนวนมากในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๐ เห็นได้จากหลักฐานที่พบพระพุทธรูปแบบอุทธรุ่นที่ ๓ เป็นจำนวนมากกว่า ๓๐๐ องค์ ภายในกรุพระปรางค์ประธานวัดราชบูรณะ ที่ระบุนีสร้างใน พ.ศ. ๑๙๖๗ (กรมศิลปากร, ๒๕๖๒, ๑๖๔)

58. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Chao Sam Phraya National Museum, registration number ข. 30
Ayutthaya art, U Thong Style, the Third Group, 15th century CE (600 years ago)
Found at the dungeon inside the main prang of Ratchaburana Temple, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province in 1957
Bronze, lap width 26 cm, height 51 cm.

The Buddha statue in the posture of subduing Mara features more traits of Sukhothai art, hence emerging a new version of U Thong-style Buddha images in the Third Group which is marked by an elongated face, a flame-like halo, the mantle with its ends in the form of a centipede’s fangs extending to the navel, along with some unique attributes of the Early Ayutthaya art including small hair curls and a thick band of a hairline which already existed in the First and the Second Group of the U Thong style. A special concave base with an inward groove is similar to the lotus base, but it is not decorated with lotus petals, a design found commonly among the Buddha images in the Third Group (Santi Leksukhum, 1999, 140). The Buddha images in the Third Group was widely built in a larger number during the 15th Buddhist century as more than 300 Buddha statues were discovered at the dungeon inside the main prang of Ratchaburana Temple constructed in 1424 (Fine Arts Department, 2019, 164)

๕๙. พระพุทธรูปปางลีลา

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา เลขทะเบียน ๑๓/๑๘๙/๒๕๐๔

ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ ๒๑ (ประมาณ ๕๐๐ ปีมาแล้ว)

ได้จากกรุพระปรางค์ประธานวัดราชบูรณะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐

สัมฤทธิ์ สูง ๕๐ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางลีลา พระหัตถ์ขวายกแนบพระอุระ แสดงปางประทานอภัย ครองจีวรห่มเฉียง สังฆาฏิเป็นแถบยาวจรดพระอุทรชายทบกันสองชั้น ปลายแยกเป็นริ้วแบบเขี้ยวตะขาบ แสดงลักษณะที่ผสมผสานระหว่างศิลปะสุโขทัยกับแบบอู่ทอง ๓ คืออาการลีลาอย่างชัดเจน พระบาทซ้ายยกส้นพระบาทสูง เอียงพระองค์เล็กน้อย ขอบสบงเป็นเส้นโค้ง ชายจีวรล่อไปตามแนวพระขงฆ์ไม่แผ่ออกแบบสุโขทัย ขณะที่พระพักตร์เป็นแบบพระพุทธรูปอู่ทอง ๓ รวมถึงการทำรูปดอกสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัดในอุ้งพระหัตถ์ และมีแถบหน้านาง อนึ่ง การแสดงปางประทานอภัยของพระพุทธรูปองค์นี้แตกต่างจากพระพุทธรูปลีลาส่วนมาก คือมีการจับ พระคตรชนีกับพระอังคุฐเข้าหากันคล้ายปางแสดงธรรม (ปิริยะ ไกรฤกษ์, ๒๕๕๑, ๔๗๐)

59. Walking Buddha Statue

Chao Sam Phraya National Museum, registration number 13/189/1961

Ayutthaya art, 16th century CE (500 years ago)

Found at the dungeon inside the prang of Ratchaburana Temple, Phra Nakhon Si

Ayutthaya Province in 1957

Bronze, height 50 cm.

The Buddha statue in the posture of setting out to preach is depicted walking with his right hand closely to the chest, palm facing outwards, in the gesture of Abhaya mudra. The Buddha image wears the monastic robe diagonally. A long flap of the mantle with its two-folded end in the form of a centipede’s fangs hangs down to the belly. The statue shows the fusion between Sukhothai art and the U Thong style in the Third Group. The Buddha image stands with the left foot behind and the heel raised up, starting to raise off the ground, slightly tilting his body. The edge of the inner garment is curved while the end of the robe runs down along the knees, not spreading out like Sukhothai art. The face features the U Thong style in the Third Group. There is a diamond-shaped figure in the palm. This Buddha image performs the gesture of Abhaya mudra differently from other walking Buddha images, that is, the thumb and the index fingers touching at their tips similar to Vitarka mudra. (Piriya Krairiksh, 2008, 470)

๖๐. พระพุทธรูปปางลีลา

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคโลก เลขทะเบียน ๓๗/๓๗๙/๒๕๒๔

ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ ๒๑ (ประมาณ ๕๐๐ ปีมาแล้ว)

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคโลก ได้รับมอบเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ตามคำริของ พระสวรรคโลก อธิบดีเจ้าคณะจังหวัดสุโขทัย

สัมฤทธิ์ สูง ๑๔๗ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางลีลาบนฐานกลีบบัว เหลี่ยมสันพระบาทขวายกขึ้นเล็กน้อย พระหัตถ์ซ้าย ยกขึ้นแสดงปางประทานอภัย ครองจีวรห่มเฉียง สังฆาฏิเป็นแถบพาดกลางพระอุระยาวจรดพระนาภี ปลายแยกคล้ายเขี้ยวตะขาบ ชายจีวรแผ่ออก พระพักตร์รูปไข่ พระขนงโก่ง พระนาสิกขนาดใหญ่ชวนให้นึกถึงพระพุทธรูปล้านช้าง พระโอษฐ์เล็กกลมเล็กน้อย พระเศียรเรียบไม่ทำเม็ดพระศกอาจเกี่ยวข้อกับศิลปะล้านนา (ปิริยะ ไกรฤกษ์, ๒๕๕๑, ๔๗๓) อุษณิษะทรงมะนาวตัดรองรับพระรัศมีเปลว อาการลีลาโดยเหลี่ยมพระบาทเล็กน้อยนี้พบอยู่ก่อนในสมัยอยุธยาตอนต้น ดังพระพุทธรูปลีลาแบบอุทองในพระระเปียงคดชั้นนอกพระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กรุงเทพฯ

60. Walking Buddha Statue

Sawan Woranayok National Museum, registration number 37/379/1981

Ayutthaya art, 16th century CE (500 years ago)

Originally belonged to Phra Sawan Woranayok, a former Ecclesiastical Provincial Governor of Sukhothai

Given to the Fine Arts Department on July 11, 1981

Bronze, height 147 cm.

The walking Buddha statue on the lotus base with his right heel slightly backward and raised up slightly and his left hand in the gesture of Abhaya mudra is depicted wearing the monastic robe in the open mode with a flap of the mantle with its end in the form of a centipede’s fangs coming down to the navel and the end of the robe spreading out. The sculptural features include an oval face, arched eyebrows, a large nose similar to that of Lan Chang Buddha images, a small mouth with its ends slightly upward, a smooth head with no hair curls which might be related with Lanna art (Piriya Krairiksh, 2008, 473), and a flame-like halo above the half-circular protuberance. The Buddha image with his right heel slightly backward and raised up slightly existed in the early Ayutthaya period such as the U Thong-style Walking Buddha image found in the outer cloister of the main hall at Phra Chetuphon Wimon Mangkhalaram Temple, Bangkok.

๖๑. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รามคำแหง เลขทะเบียน ๑๒/๒๐๐๒/๙๙๙๙

ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ ๒๑ (ประมาณ ๕๐๐ ปีมาแล้ว)

ได้จากวัดข้าวสาร จังหวัดสุโขทัย

สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๑๒ เซนติเมตร สูง ๒๑.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย มีลักษณะที่ยังคงแสดงอิทธิพลของศิลปะสุโขทัย สกุลช่าง
กำแพงเพชร คือ พระพักตร์รูปไข่ พระนลาฏกว้าง พระหูเสียม พระอังสาใหญ่ บั้นพระองค์เล็ก ครอง
จีวรห่มเฉียง ชายสังฆาฏิยาวจรดพระนาภี ปลายแยกเชี้ยวตะขาบ แต่มีลักษณะของศิลปะอยุธยาคือ
ขมวดพระเกศาขนาดเล็ก รัศมีเปลวที่กลายเป็นทรงกรวยแหลมสูง (พัชรินทร์ สุขประมุข, ๒๕๔๙, ๓๕-
๓๗) และประทับขัดสมาธิราบ บนฐานอาสนะ ๔ ขา นิยมเรียกว่า “พระกำแพงสี่ขา”

61. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Ramkhamhaeng National Museum, registration number 12/2002/9999

Ayutthaya art, 16th century CE (500 years ago) Derived from Khao San

Temple, Sukhothai Province

Bronze, width 12 cm, height 21.5 cm.

The Buddha statue in the subduing Mara posture has characteristics that still show the influence of Sukhothai art of the Kamphaeng Phet School including an oval face, a wide forehead, a pointed shin, large shoulders, and a slim waist. The Buddha image wears the monastic robe in the open mode, leaving the right shoulder uncovered. The edge of the mantle in the form of a centipede’s fangs extends to the navel. Nevertheless, some characteristics of Ayutthaya art are still dominant including small hair curls, a high conical flame-like halo (Patcharin Sukpramun, 2006, 35-37), and the cross-legged sitting with one on top of another on a four-legged seat base, widely known as "a four-legged Phra Kamphaeng".

๖๒. พระพุทธรูปปางสมาธิ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา เลขทะเบียน ๑๓/๖๘/๒๕๐๔

ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ ๒๑ (ประมาณ ๕๐๐ ปีมาแล้ว)

จับได้จากนายพร้อมที่ลักขุดพระสถูปในวัดพระศรีสรรเพชญ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สัมฤทธิ์ กะไหล่ทอง ตักกว้าง ๒ เซนติเมตร สูง ๑๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปประทับขัดสมาธิราบบนช่อดอกบัวบานในกอบัว เบื้องบนพระเศียรปรกด้วยใบบัว ส่วนบนสุดเป็นช่อดอกบัวตูม แสดงคติความเกี่ยวข้อระหว่างดอกบัวกับพระพุทธศาสนา ดอกบัวถือเป็นสัญลักษณ์ของความความบริสุทธิ์ และแสงสว่างแห่งปัญญา พระปฎิมาดังกล่าวนี้ น่าจะแสดงถึงเหตุการณ์ครั้งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงพิจารณาบุคคล ๔ จำพวกเปรียบด้วยดอกบัว ๔ เหล่า ตามคำอธิบายของพระอรรถกถาจารย์ คือ

- ๑) อุคฆฏิคคณู ผู้รู้เข้าใจได้ฉับพลัน เมื่อยกข้อหัวขึ้นแสดง เปรียบกับดอกบัวที่ตั้งขึ้นพ้นน้ำ รอสัมผัสแสงอาทิตย์ก็จะบานในวันนี้
- ๒) วิปจิตคณู ผู้รู้เข้าใจต่อเมื่อขยายความ เปรียบกับดอกบัวที่ตั้งอยู่เสมอน้ำ จักบานในวันพรุ่งนี้
- ๓) เนยยะ ผู้ที่พอจะแนะนำต่อไปได้ เปรียบกับดอกบัวที่ยังอยู่ในน้ำ ยังไม่โผล่พ้นน้ำจักบานในวันต่อ ๆ ไป
- ๔) ปทปรมะ ผู้ได้แค่ตัวบท ไม่อาจเข้าใจความหมาย เปรียบกับดอกบัวจมอยู่ในน้ำที่กลายเป็นรักษาแห่งปลาและเต่า

62. The Buddha statue in Meditation Posture

Chao Sam Phraya National Museum, registration number 13/68/2504

Ayutthaya art, 16th century CE (500 years ago).

Confiscated from Mr. Prom who illegally excavated the stupa and tried to steal the statue from Phra Sri Sanphet Temple in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

Bronze, golden shell, lap width 2 cm, height 15 cm.

The Buddha statue is seated cross-legged with one on top of another on a blooming lotus flower above a lotus grove. He is covered with lotus leaves. The top part is a bouquet of lotus buds, showing the connection between a lotus flower and Buddhism. The lotus flower is a symbol of purity and the light of wisdom. Such a statue probably denotes the episode when the Buddha contemplated on four types of people comparable to four kinds of lotuses,

according to the Buddha's explanations, which are:

- 1) Ugghatitannu, one who knows and understands instantly when the topic is brought up like a lotus that rises above the water waiting to touch the sun; it will bloom today.
- 2) Vipatitanyu, one who understands only when explaining more in details like a lotus that appears on the same level with water; it will bloom tomorrow.
- 3) Noeyya, one who can be given further advice like a lotus still in the water, but has not yet emerged from the water; it will bloom in the following days.
- 4) Padaparama, one who gets only the text, but can't understand the meaning like a lotus immersed in water that becomes food for fish and turtles.

๖๓. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

คลังกลางพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เลขทะเบียน ๓๖/๐๔๐๔/๒๕๒๒

ศิลปะอยุธยาตอนกลาง พุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๒ (ประมาณ ๕๐๐ ปีมาแล้ว)

ได้จากกรุในพระอุโบสถวัดบวรสถานสุทธาวาส เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๐๗

สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๓๐ เซนติเมตร สูง ๔๓ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย พระพักตร์ป้าน พระอุษณิษะนูน เม็ดพระศกเป็นตุ่มกลม ขนาดเล็ก มีไรพระศกเป็นแนวเส้นขนาดเล็กหย่อนลงที่กึ่งกลางพระนลาฏเล็กน้อย พระรัศมีรูปเปลวตั้งตรง พระขนงโค้งจรดกันที่ตัก พระนาสิก พระเนตรเหลือบต่ำ เขาเข่าเป็นร่องรูปนกนอนสำหรับประดับเปลือกหอย เป็นพระเนตรขาวและวัสดุสีดำเป็นพระเนตรดำ เปลือกพระเนตรหนา เน้นตักแต่งเป็นแนวโค้งด้วยเส้นคม พระนาสิกโด่งเป็นสันคม พระกรรณยาว ปลายโค้งออก พระศอกเป็นปล้อง พระอังสาใหญ่ บั้นพระองค์เล็ก พระอุระนูน ครองจีวรเรียบห่มเฉียง ชายสังฆาฏิเป็นแถบกว้างเสมอกันซ้อน ๒ ชั้น วางบริเวณกึ่งกลางพระองค์ ปลายตัดตรง ด้านหลังทรงนั่งทับชายสังฆาฏิ ขอบสบงเป็นเส้นนูนโค้งหนาแลเห็นเฉพาะด้านหน้า ประทับขัดสมาธิราบ เอนไปด้านหลังเล็กน้อย ฝ่าพระบาทแบนราบ พระหัตถ์ซ้ายวางหงายบนพระเพลา พระหัตถ์ขวาวางคว่ำบนพระขงฆ์ นิ้วพระหัตถ์ทั้งสี่ไม่เสมอกัน ซี่งโค้งล่างเป็นกิริยาสัมผัสธรณี ฐานหน้ากระดานเรียบบาง แบบอิทธิพลศิลปะสุโขทัย แต่มีลักษณะหนาหนักกว่า เส้นรอบนอกลดทอนความอ่อนไหวลง จัดเป็นศิลปะอยุธยาอย่างแท้จริง กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๒๑ – ๒๒

63. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

National Museum Central Storage, registration number 36/0404/2522

Middle Ayutthaya art, 16th – 17th century CE (500 years ago)

Found at the dungeon of the ordination hall at Bowon Sathan Sutthawat Temple in April 1964

Bronze, width 30 cm, height 43 cm.

The Buddha statue in subduing Mara posture displays an obtuse face, a knob-like protuberance, and small round and bead-like hair curls. There is a small parallel hairline slightly lowered in the center of the forehead. The flame-like halo is upright. The eyebrows are curved together at the bridge of the nose. The down-cast eyes have a groove in the shape of a sleeping bird used to decorate the shells for the white eyes and the black material for the pupils. The thick eyelids are highlighted with sharp lines. The nose is sharply-defined and prominent. The ears are long with curved-out ends. The neck is segmented. The shoulders are large, and the waist is slim. The chest is prominent. The robe is draped diagonally. A wide flap of the two-layered mantle with the straight-cut end places in the middle of the statue. The Buddha image is seen sitting on the end of the mantle. The edge of the inner garment appears in a prominent, curved, and thick line that can be seen only at the front. The statue is seated cross-legged with one on top of another, with his body leaning back slightly. His soles are flat. The left hand with palm up is placed on the lap while the right hand with palm down rests on the shin. The four fingers are of unequal length, pointing downward in a gesture to touch the earth. A thin and unadorned base shows the influence of Sukhothai art, but it looks thicker and heavier. The outer lines reduce delicacy. It is truly Ayutthaya art. Its age is around the 16th – 17th century CE.

๖๔. พระพุทธรูปปางห้ามสมุทร

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคrownนายก เลขทะเบียน ๓๗/๓๗๘/๒๕๒๔

ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๒ (ประมาณ ๔๐๐ - ๕๐๐ ปีมาแล้ว)

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคrownนายก ได้รับมอบเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ตามคำริของ พระสวรรคrownนายก อดีตเจ้าคณะจังหวัดสุโขทัย

สัมฤทธิ์ สูง ๙๑ เซนติเมตร

พระพุทธรูปยืนบนฐานบัวในผังสี่เหลี่ยม แสดงปางประธานอภัยสองพระหัตถ์ หรือเรียกว่า ปางห้ามสมุทร ครองจีวรเรียบห่มคลุมมีแถบหน้านางและขอบสงเป็นแผ่น ขายจีวรตกจากข้อพระหัตถ์แผ่ออกข้างพระวรกาย พระพักตร์ป้าน พระขนงโก่ง พระเนตรรูปกลีบบัวเหลือบต่ำ พระกรณจีบแหลม มีแนวไรพระศกซึ่งตกค้ำงมาจากพระพุทธรูปสมัยอยุธยาตอนต้น ขมวดพระเกศาเล็ก มีอุษณิษะค่อนข้างสูงรองรับพระรัศมีเปลว ลักษณะเป็นแบบอยุธยาตอนกลางอย่างแท้จริง เทียบได้กับกลุ่มพระพุทธรูปที่พบในพระพหาพระมงคลบพิตร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

64. Buddha Statue in Calming the Ocean Posture

Sawan Woranayok National Museum, registration number 37/378/2524

Ayutthaya art, 16th – 17th century CE (400 - 500 years ago)

Received on July 11, 1981, according to the initiative of Phra Sawan Woranayok, a former Ecclesiastical Provincial Governor of Sukhothai

Bronze, height 91 cm.

The Buddha statue in the posture of calming the ocean stands on a lotus base superimposed on a rectangular platform performing the gesture of dispelling fear with both hands. The image is depicted wearing the monastic robe in the covering mode, draped over both shoulders. A vertical long band at the middle front and a rim of the inner garment are visible. The robe end runs down from the wrist and spreads out beside his body. The sculptural features include a blunt face, curved eyebrows, eyes in the form of lotus petals with low glimpse, pointed ears, a hairline of the early Ayutthaya period, small hair curls, and a quite high protuberance with a flame-like halo above. These appearances clearly display the Ayutthaya style in the middle period, comparable to the group of Buddha statues found inside the upper arms of Phra Mongkol Bophit in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province.

๖๕. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา เลขทะเบียน ๑๓/๑๗๔๔/๒๕๐๔

อยุธยาพุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๒ (ประมาณ ๔๐๐ - ๕๐๐ ปีมาแล้ว)

พบในพระอุระของพระมงคลบพิตร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๒๕ เซนติเมตร สูง ๕๖.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปนั่งแสดงปางมารวิชัย บนฐานปัทม์สูง พระพักตร์ค่อนข้างกลม เม็ดพระศกใหญ่ รัศมีรูปดอกบัวตูม พระวรกายอวบอ้วน ครองจีวรห่มเฉียง สังฆาฏิเป็นแถบสี่เหลี่ยมสันเหนือพระถัน ประทับขัดสมาธิเพชรแลเห็นฝ่าพระบาททั้งสองหงายขึ้น นิยมเรียกโดยทั่วไปว่า สกุลช่างนครศรีธรรมราช หรือแบบขนมต้ม เป็นรูปแบบที่คุ้นเคยกันมาก่อนหมู่ช่างล้านนาและคงส่งอิทธิพลให้แก่ช่างอยุธยา เช่นเดียวกับพระหัตถ์ปางมารวิชัย นิ้วพระหัตถ์ขวาที่วางพาดพระขงฆ์ในลักษณะชี้ นิ้วพระหัตถ์ตรงลงเบื้องล่าง คงเกี่ยวโยงกับลักษณะของพระพุทธรูปแบบล้านนาบางองค์ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งมีต้นแบบมาจากศิลปะพม่า (สันติ เล็กสุขุม, ๒๕๔๒, ๑๔๔-๑๔๕)

65. Buddha Statue with Adamantine Pose in Subduing Mara Posture

Chao Sam Phraya National Museum, registration number 13/1744/2504

Ayutthaya, 16th – 17th century CE (400-500 years ago)

Found in the chest of Phra Mongkol Bophit

Bronze, lap width 25 cm, height 56.5 cm.

The Buddha statue in the subduing Mara posture is seated on a high base. His sculptural traits are marked by a quite round face, large hair curls, a lotus-bud halo, and a plump body. The Buddha image wears the monastic robe in the open mode, leaving the right shoulder uncovered. The short rectangular mantle is above the nipple. The statue is seated cross-legged with legs locked together, his soles facing up. The statue is commonly known as Nakhon Si Thammarat School or Kanom Tom (coconut ball dessert) style (as the Buddha figure appears to be plump like a coconut ball). It was a familiar style among Lanna craftsmen and probably influenced Ayutthaya artisans. Like a gesture of Bhumisparsha mudra, the right arm placed on the thigh with fingers pointing downwards might be associated with the characteristics of some Lanna-style Buddha images in the 16th century CE, which were based on Burmese art (Santi Leksukhum, 1999, 144-145).

๖๖. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จันทรเกษม เลขทะเบียน ม. ๖๑/๙๙
ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๒ (ประมาณ ๔๐๐ - ๕๐๐ ปีมาแล้ว)
ได้จากพระพาหาของพระมงคลบพิตร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๑๘ เซนติเมตร สูง ๕๒ เซนติเมตร

พระพุทธรูปมารวิชัย ประทับขัดสมาธิเพชร พระพักตร์กลมป้อม พระรัศมีเป็นต่อมกลมคล้ายดอกบัวตูม พระวรกายอวบอ้วน ชายสังฆาฏิเป็นแถบสั้นอยู่เหนือพระถัน ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นรูปแบบของพระพุทธรูปขัดสมาธิเพชรในศิลปะล้านนาที่เรียกว่า “เชียงใหม่สิงห์หนึ่ง” แต่มีลักษณะเฉพาะของศิลปะอยุธยา ได้แก่ เส้นขอบพระเนตรกับพระขนงป้ายเป็นแผ่นโค้ง พระโอษฐ์กว้างหยักเป็นคลื่น เม็ดพระศกเล็ก มีไรพระศก และส่วนฐานของพระพุทธรูปเป็นฐานยกสูง ประกอบด้วยฐานกลีบบัวหงายซ้อนเหนือฐานปัทม์และขาสิงห์ย่อเก็จ หลักฐานการกำหนดอายุที่สำคัญคือ ได้พบพระพุทธรูปกลุ่มนี้ในพระอุระและพระพาหาของพระมงคลบพิตรรวมกับพระพุทธรูปในกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่กำหนดอายุได้ในสมัยอยุธยาตอนกลางช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๑-กลางพุทธศตวรรษที่ ๒๒

66. Buddha Statue with Adamantine Pose in Subduing Mara Posture

Chantharakasem National Museum, registration No. ม. 61/99
Ayutthaya art, 16th – 17th century CE (400 - 500 years ago)
Found inside the upper arms of Phra Mongkol Bophit, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province
Bronze, width 18 cm, height 52 cm.

The Buddha statue in the subduing Mara posture is seated cross-legged with legs locked together, featuring a round face, a lotus-bed halo, and a plump body. The mantle edge is above the nipple. This is a characteristic of the Buddha image in an adamantine pose (sitting cross-legged with legs locked together) in Lanna art known as "Chiang Saen Singha 1(Chiang Saen Lion 1)". However, this statue also features unique traits of Ayutthaya art including a curved bar between the edge of the eyes and the eyebrows, a wide and wavy mouth, small hair curls, and a hairline. The base of the Buddha statue is high consisting of an upturned lotus base superimposed on the lower lotus-flower-shaped pedestal and the lowest indented lion-footed base. This group of Buddha images, along with other groups of the Buddha images, were found inside the chest and the upper arms of Phra Mongkol Bophit. They serve as the important evidence used for determining the age of these images which are around the middle of the Ayutthaya period during the 16th century CE to the middle of the 17th century CE

๖๗. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุทONG เลขทะเบียน ๑๐/๙๗/๒๕๐๙ (อย. ๑๖)
ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๒ (ประมาณ ๔๐๐ - ๕๐๐ ปีมาแล้ว)
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ประทานเมื่อ๑๖ มิถุนายน
พ.ศ. ๒๔๙๗
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๔๖ เซนติเมตร สูง ๗๐ เซนติเมตร ฐานกว้าง ๕๐ เซนติเมตร

พระพุทธรูปมารวิชัย ศิลปะอยุธยาสกุลช่างนครศรีธรรมราชหรือแบบขนมต้ม ได้รับแรงบันดาลใจจากศิลปะสุโขทัยและล้านนา มีรัศมีเปลว พระวรกายอวบอ้วน มีชายสังฆาฏีสั้นเหนือพระถัน ประทับขัดสมาธิเพชรพระบาททั้งสองไขว้กัน แลเห็นฝ่าพระบาททั้งสองข้าง ฝ่าพระบาทเรียบเสมอกัน (สันติ เล็กสุขุม, ๒๕๔๒, ๑๔๔) พระหัตถ์แสดงปางมารวิชัยบนพระชานุ มีลักษณะเฉพาะของศิลปะอยุธยาที่พระโอษฐ์หยักเป็นคลื่น มีเส้นไร พระศก มีเส้นขอบพระเนตรกับพระขนงป้ายเป็นแผ่นงโค้ง และการตกแต่งชายผ้าหน้าพระเพลาคลี่ออกเป็นริ้วซ้อน (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๕๖, ๔๒๐) ประทับบนฐานหน้ากระดานเตี้ย สำหรับซ้อนเข้ากับฐานทรงสูงที่น่าจะหล่อแยกจากองค์อีกชั้นหนึ่ง

67. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

U Thong National Museum, registration number 10/97/2509 (อย. 16)
Ayutthaya art, 16th – 17th century CE (400 - 500 years ago)
Graciously given by HRH Prince Narisara Nuwattiwong on June 16, 1954
Bronze, lap width 46 cm, height 70 cm, base width 50 cm.

Featuring Ayutthaya art of the Nakhon Si Thammarat School or Khanom Tom style, this Buddha statue in the subduing Mara posture was inspired by Sukhothai and Lanna art including a flame-like halo and a corpulent body. The mantle edge is above the nipple. The Buddha image is seated cross-legged with legs locked together and the soles of both feet are flat and visible (Santi Leksukhum, 1999, 144). The right hand with palm down rests on the right thigh with the fingers pointing downward while the left hand with palm up is placed on the lap. The unique traits of Ayutthaya art include a wavy mouth, a hairline, a curved bar between the edge of the eyes and the eyebrows, and a decoration of the hem on the lap unfolding into an overlapping stripe (Sakchai Saising, 2013, 420). The Buddha is seated on a low base which would be superimposed on a tall base that might be cast separately from the Buddha figure.

๖๘. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์ เลขทะเบียน ๐๔/๒๕๘/๒๕๑๘
ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๒ (ประมาณ ๔๐๐ - ๕๐๐ ปีมาแล้ว)
กรมศิลปากรซื้อมาจาก พิพิธภัณฑของหม่อมเจ้าปิยะภักดีนาถ สุประดิษฐ์ เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม
พ.ศ. ๒๔๗๙
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๓๐ เซนติเมตร สูง ๓๖ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย พระพักตร์กลมป้อม พระรัศมีเป็นต่อมกลมคล้ายดอกบัวตูม พระวรกายอวบอ้วน ครองจีวรห่มเฉียง ชายสังฆาฏิสั้นเหนือพระถัน ประทับขัดสมาธิเพชร แสดงถึงอิทธิพลจากพระพุทธรูปขัดสมาธิเพชรในศิลปะล้านนาที่เรียกว่า “แบบเชียงใหม่” และมีลักษณะเฉพาะของพระพุทธรูปในสมัยอยุธยาตอนกลาง คือ ขมวดพระเกศาเล็ก มีเส้นขอบไรพระศกเหนือพระนลาฏมีขุมขนาดเล็กสำหรับประดับอัญมณีค่า ซึ่งพบได้ในศิลปะอยุธยา มีเส้นขอบพระเนตรกับพระขนงปายเป็นแผ่นโค้ง พระโอษฐ์กว้าง มีการเล่นริ้วชายสังฆาฏิเป็นริ้วผ้าซ้อนเป็นชั้น ซึ่งในศิลปะล้านนาจะทำชายผ้าแยกเป็นเชี้ยวตะขาบเท่านั้น (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๖๕, ๖๕๖) แสดงลักษณะพิเศษที่มีการทารักบนองค์พระพุทธรูปและทาชาดบนจีวร ซึ่งอาจเป็นการสร้างความสมจริงในการครองจีวรของพระสงฆ์ในช่วงเวลานั้น

68. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Somdet Phra Narai National Museum, registration number 04/258/2518
Ayutthaya art, 16th – 17th century CE (400 - 500 years ago)
The Fine Arts department bought the statue from the museum of M.C. Piyapakdeenat Supradith on December 31, 1936
Bronze, width 30 cm, height 36 cm.

The Buddha statue in the posture of subduing Mara displays a round face, a lotus-bud halo, and a corpulent body. The monastic robe is worn in the open mode, leaving the right shoulder bare. The mantle edge is above the nipple. Called the “Chiang Saen Singha 1 Style”, this Buddha image is seated cross-legged with the legs locked together, showing the influence of the Buddha images in Lanna art. In addition, some unique features of the Buddha statues in the middle of the Ayutthaya period are also dominant, including small hair curls, a hairline, and a small arch for decorating valuable objects above the forehead which can be found in Ayutthaya art. Between the edge of the eyes and the eyebrows appears a curved bar. The mouth is wide. The mantle end is in the form of overlapping stripes while in Lanna art the mantle edge is in the shape of a centipede’s fangs (Sakchai Saising, 2022, 656). The statue also has a special feature -- lacquer is applied on the Buddha and vermilion on the robe. This may be a realistic way of wearing the robes of the monks at that time.

๖๙. พระพุทธรูปปางสมาธิ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา เลขทะเบียน ๑๓/๑๐๕/๒๕๐๔

อยุธยาพุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๒ (ประมาณ ๔๐๐ - ๕๐๐ ปีมาแล้ว)

ได้จากพระพาด้านซ้ายของพระมงคลบพิตร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙

สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๔๕.๕ เซนติเมตร สูง ๕๖ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางสมาธิ มีพระพักตร์เหลี่ยมมน พระขนงโก่งนูน พระเนตรเรียวยาว พระนาสิกสั้น พระโอษฐ์เล็ก ริมพระโอษฐ์บนจีบ มีร่องและแนวเส้นระหว่างพระนาสิกและพระโอษฐ์ พระหนุเป็นปม พระกรณยาวเจาะเป็นช่องขนาดใหญ่แลเห็นทางด้านหน้า พระนลาฏกว้าง มีไรพระศกเป็นแนวเส้นขนาดเล็ก เม็ดพระศกกลม พระอุษณิษะนูน รัศมีเปลวทำเป็นวงโค้งปลายสลับขึ้น พระศอกสั้นเป็นปล้อง พระอังสาตรง พระองค์ผึ่งผาย พระเพลาหนา ครองจีวรห่มเฉียง สังฆาฏียาวจรดพระนาภีปลายแยกเป็นสองแฉก มีชายต่อเนื่องมาถึงข้อพระกรซ้ายและพระเพลา ขอบสบงยกขึ้นเป็นแนวเส้นตรง พระพักตร์และพระองค์มีลักษณะใกล้เคียงกับพระพุทธรูปในศิลปะจีน ขณะที่องค์ประกอบอื่น ๆ แสดงลักษณะของศิลปะอยุธยาอย่างแท้จริง ทั้งนี้พระพุทธรูปแบบจีนได้ปรากฏอยู่แล้วดังพบในกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะที่สร้างขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๑๙๖๗ แสดงถึงการผสมผสานเข้ากับรูปแบบศิลปกรรมอย่างหลากหลายของศิลปะอยุธยา

69. Buddha Statue in Meditation Posture

Chao Sam Phraya National Museum, registration number 13/105/2504

Ayutthaya art, 16th – 17th century CE (400 - 500 years ago)

Found inside the upper left arm of Phra Mongkol Bophit in 1956

Bronze, width 45.5 cm, height 56 cm.

The Buddha statue in the meditation posture features a round square face, prominent and arched eyebrows, squint eyes, a short nose, a small mouth with a pleated upper lip, a groove and lines between the nose and the mouth, a knotted chin, long ears cut into a large hole that can be seen in the front, a wide forehead, a small hairline, round hair curls, a high-bump protuberance, a flickering flame-like halo, a short and segmented neck, straight shoulders, a pompous body, and thick lap. The monastic robe is worn in the open mode, leaving the right shoulder bare. The mantle edge reaches the navel and splits into two tips with the continuous end to the left arm and the lap. The inner garment edge is raised up in a straight line. His face and body are similar to the Buddha statues in Chinese art while other elements show the true nature of Ayutthaya art. However, Chinese Buddha statues have already appeared, as found inside a dungeon of the stupa at Ratchaburana Temple built since 1424 CE, showing integration with various artistic styles of Ayutthaya art.

๗๐. พระพุทธรูปทรงเครื่องปางนาคปรก

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จันทรเกษม เลขทะเบียน ๙/๑ จ.
ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๒ (ประมาณ ๔๐๐ - ๕๐๐ ปีมาแล้ว)
พระยาโบราณราชธานินทร์เก็บรวบรวม
สัมฤทธิ์ ตักกว้าง ๑๑ เซนติเมตร สูง ๒๘.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปมีพระพักตร์ค่อนข้างยาว พระเนตรเรียวยาวปลายตวัดขึ้น พระขนงโก่ง พระโอษฐ์บนหยักเป็นคลื่น สวมเครื่องทรงแบบทรงเครื่องน้อย คือ สวมศิราภรณ์เป็นแบบเทริด ไม่มีส่วนยอดหรือรัศมี เนื่องจากชำรุดหักหายไป สวมกรองศอ สังวาล ทับทรวง พาหุรัด และทองกร ประทับบนฐานขนาดนาค นาคปรกด้านหลังพระพุทธรูปเป็นนาค ๗ เศียร ซึ่งรูปแบบของพระพุทธรูปทรงเครื่องน้อยกำหนดอายุจากที่มีจารึกระบุพุทธศักราช ๒๐๘๔ (ปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๑) จัดพระพุทธรูปทรงเครื่องน้อยระยะแรก โดยสวมศิราภรณ์เฉพาะกระบังหน้าไม่มียอดมงกุฎ ส่วนบนเป็นพระอุษณะและพระรัศมีเทียบกับพระพุทธรูปองค์นี้ซึ่งสวมศิราภรณ์มียอดมงกุฎอันแสดงว่าสร้างขึ้นในช่วงต่อมา อาจกำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๒๒ พระพุทธรูปทรงเครื่องนาคปรกศิลปะอยุธยาพบจำนวนน้อยมาก จึงถือได้ว่าเป็นตัวอย่างชิ้นสำคัญที่แสดงว่าคติการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องสมัยอยุธยามีหลายแนวความคิด ซึ่งนักวิชาการมีข้อสันนิษฐานหลายประการ เช่น คติพญามหาชมพู คติพระอนาคตพุทธเจ้า คติพระจักรพรรดิราช เป็นต้น (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๕๖, ๔๑๐)

70. Crowned and Bejeweled Naga-enthroned Buddha Statue in Meditation Posture (Phra Nak Pok Song Khrueng)

Chantharakasem National Museum, registration number 9/1 จ.
Ayutthaya art, 16th – 17th century CE (400 - 500 years ago)
Collected by Phraya Boran Rachathanin
Bronze, lap width 11 cm, height 28.5 cm.

The Buddha statue in the meditation posture has squint eyes with curved-up tips, arched eyebrows, and an undulating upper lip. The Buddha image wears a headdress with no halo because it was damaged and lost, an embroidered collar, jeweled sashes hanging from both shoulders and crisscrossing the chest, a pendant, armlets, and bangles. The Buddha is seated above the three-tiered Naga coils with his head covered by a seven-headed Naga. The age of Phra Song Khrueng Noi was based on the inscription indicating the year of construction in 1541 CE. (the late 16th century CE), so it was classified as the early Phra Song Khrueng Noi in which the statue wears only a diadem without the top of the crown. The top part includes a protuberance and a halo. But this Buddha image wears a headdress with the top of the crown, so it was built later on, around the 17th century CE. Phra Song Khrueng Nak Prok in the Ayutthaya style is rarely seen in Thailand, so this sculpture serves as the important evidence showing that the beliefs in building Phra Song Khrueng during the Ayutthaya period were various. Scholars proposed several assumptions including belief in Paya Maha Chompoo, belief in the future Buddha, belief in the ideal universal king, etc. (Sakchai Saising, 2013, 410)

๗๑. พระแก้วพลีกล้วยมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา เลขทะเบียน ๑๓/๑๐/๒๕๓๓
ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ ๒๒ (ประมาณ ๔๐๐ ปีมาแล้ว)
พบพร้อมกับพระเจดีย์แก้วพลีบรรจุพระบรมธาตุในช่องเสาหอนเจดีย์ศรีสุริโยทัย เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๓
หินควอตซ์ ทองคำ อัญมณี กว้าง ๘.๕ เซนติเมตร สูง ๑๔ เซนติเมตร

พระพุทธรูปสลักจากหินควอตซ์สีขาวใส เรียกว่า แก้วพลี ลักษณะประทับขัดสมาธิราบปางมารวิชัยบนฐานบัวลูกแก้วอกไก่ในผังหกเหลี่ยม พระองค์เพรียวสูง พระเพลาแคบ อาจเกิดจากข้อจำกัดของแท่งหินควอตซ์ธรรมชาติที่นำมาแกะสลัก เฉพาะองค์พระนั้นเนื้อแก้วใสบริสุทธิ์งาม ส่วนฐานเป็นแก้วเนื้อรองลงไป มีครอบพระเศียรทำด้วยทองคำสลักดูเป็นเม็ดพระศก อุษณิษะและรัศมีรูปเปลวประดับอัญมณี การทำครอบพระเศียรแยกจากองค์คงเพราะพระพุทธรูปสลักจากหินมีค่าหาได้ยากและเป็นส่วนที่มีลายละเอียดมาก (มงคล พรสิริภักดี และสุฤษดีพงศ์ ขุนทรง, ๒๕๔๗, ๓๑) พระพุทธรูปแก้วพลีนิยมสร้างในศิลปะล้านนา อาทิ บรรดาพระพุทธรูปจากกรุฮอด จังหวัดเชียงใหม่ เข้าใจว่ารับแบบแผนความนิยมมาจากล้านนา อนึ่ง ความนิยมประดับอัญมณีหรือแก้วสีที่พระเศียรพระพุทธรูปพบว่ามี ความนิยมมาตั้งแต่ก่อนสมัยอยุธยาในพระพุทธรูปสมัยลพบุรี-อุททอง เรื่อยมาจนตลอดสมัยอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ ประเด็นนี้อาจเกี่ยวข้องกับฉัพพรรณรังสีที่เปล่งออกจากพระเศียรหลังจากทรงบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ

71. Crystal Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Chao Sam Phraya National Museum, registration number 13/10/2533
Ayutthaya art, 17th century CE (400 years ago)
Found with a small crystal chedi containing Buddha’s relics in the pillar niche of Sri Suriyothai Chedi on May 22, 1990
Quartz, gold, gem, width 8.5 cm, height 14 cm.

The Buddha statue carved from a clear white quartz stone called crystal sis seated with the right leg folded over the left leg and soles of both feet upward in the subduing Mara posture on *Than Bua Luk Kaew Ok Kai* (the receding tiers on the lotus base) superimposed on a hexagonal platform. His sculptural traits include a tall slender body and narrow lap possibly caused by the limitations of the natural quartz stone used for carving. The body is made of pure and clear crystal while the base is a secondary glass. Hair curls are engraved on a golden head cover or *krob phra sien* used to decorate only on the head of the Buddha image carved from stone. A protuberance and a flame-like halo are decorated with gems. The idea to make the head cover separable from the image is that the statue is made of the rare precious stone and the head cover displays many elaborate details (Mongkol Pornsiripakdi and Saridpong Khunsong, 2004, 31). The crystal Buddha image was popular in the Lanna art such as a collection of Buddha images found at the Hod dungeon in Chiang Mai Province, believed to be influenced by Lanna Buddhist art. The decoration of gems or colored glass on the head of the Buddha image was popular before the Ayutthaya period, existing since the Lopburi to the U Thong period until the Rattanakosin era. This case might be associated with six rays (blue, yellow, red, white, orange and a mixture of these five) emanating from the head of Lord Buddha after achieving his awakening.

๗๒. พระพุทธรูปทรงเครื่องปางห้ามสมุทร

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จันทรเกษม เลขทะเบียน ๒๗/๑๒ จ.,อย.๑๙

ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ ๒๓ (ประมาณ ๓๐๐ ปีมาแล้ว)

พระยาโบราณราชธานินทร์เก็บรวบรวม

สัมฤทธิ์ สูง ๘๕.๗ เซนติเมตร

พระพุทธรูปยืนทรงเครื่องใหญ่ ประกอบด้วยอาภรณ์จำนวนมาก คือ มหามงกุฎทรงแหลมสูง รัตด้วยเกี้ยวซ้อนเป็นชั้น กรองคอ สังวาล ทับทรวง พาหุรัต รัตพระองค์ ทองพระกร ทองพระบาท พระธำมรงค์ครบทั้งสิบนิ้ว และฉลองพระบาท เรียกว่าทรงเครื่องต้นอย่างพระมหาจักรพรรดิ เทคนิคการหล่อแยกชิ้นนำมาประกอบเข้าด้วยกัน เช่น ส่วนยอดมงกุฎ สุวรรณกระถอบ ชายไหวชายแครง (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๖๕, ๖๖๐) ลักษณะพระพักตร์ยาวใหญ่ พระขนงโก่งและตั้งขึ้นอย่างมาก พระเนตรเหลือบลงต่ำ พระเนตรเรียวยาวปลายตัวตื้น พระนาสิกใหญ่และโด่ง พระโอษฐ์ใหญ่กว้าง ริมฝีปากบนหยักเป็นคลื่น ทรงแยมพระโอษฐ์ แสดงถึงความสงบและความมีอำนาจ เป็นรูปแบบเฉพาะของพระพุทธรูปสมัยอยุธยาตอนปลาย (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๖๕, ๖๕๙) ทรงครองจีวรห่มคลุม ชายตกลงแผ่กว้างข้างพระวรกาย ขอบจีวร สบง และหน้านางตกแต่งลวดลาย แสดงปางประทานอภัยสองพระหัตถ์ หรือปางห้ามสมุทร ที่นิยมสร้างขึ้นเป็นพระพุทธรูปฉลององค์พระเจ้าแผ่นดินหรือพระบรมวงศานุวงศ์สืบมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ จึงอาจสร้างขึ้นในคติพระจักรพรรดิราชหรือเทวราชา

72. Crowned and Bejeweled Buddha Statue (Phra Song Khrueng) in Calming the Ocean Posture

Chandrakasem National Museum, registration number 27/12 จ.,อย.19

Ayutthaya art, 18th century CE (300 years ago)

Collected by Phraya Boran Ratchathanin

Bronze, height 85.7 cm.

The standing Phra Song Khrueng Yai is profusely decorated with the royal attire including a high-pointed crown tied in layers, an embroidered collar, jeweled sashes hanging from both shoulders and crisscrossing the chest, a pendant, armlets, belts, bangles, anklets, rings on ten toes, and footwear. The casting technique was to separate the pieces and put them together such as the top of the crown, *suwannakrathob* (a gilded dagger-like ornament in a floral motif hanging from the front waist), *shai whai* (decorative cloth hanging from the front waist), and *shai krang* (decorative cloth strips hanging from the front waist over the thighs) (Sakchai Saising 2022, 660). His facial features are characterized by a large long face, high curving eyebrows, squint eyes casting downward with their ends upwards, large and prominent nose, undulating upper lip, and wide and large mouth displaying peace and power, a unique trait of Buddha images in the late Ayutthaya period (Sakchai Saising, 2022, 659). The statue wears the monastic robe in the covering mode, draped over both shoulders, with its end hanging down and spreading wide beside the body. The rim of the robe, the inner garment, and the vertical long band at the middle front present decorative patterns. The Buddha is in the posture of dispelling fear with both arms bent at the elbow and the wrist, palm facing outwards and the fingers pointing upwards or in the posture of calming the ocean. With the belief in the universal emperor or king of the gods, this kind of Buddha image has been popularly built to celebrate the kings or the members of royal families since the Ayutthaya kingdom until the Rattanakosin period.

๗๓. พระพุทธรูปทรงเครื่องปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคตวรนายก เลขทะเบียน ๓๗/๒๘๘/๒๕๒๔
ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ ๒๓ (ประมาณ ๓๐๐ ปีมาแล้ว)
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคตวรนายก ได้รับมอบเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ตามคำริของ
พระสวรค์วรนายก อดีตเจ้าคณะจังหวัดสุโขทัย
สัมฤทธิ์ หน้าตักกว้าง ๓๖ เซนติเมตร สูง ๖๑ เซนติเมตร

พระพุทธรูปทรงเครื่องใหญ่ปางมารวิชัย มีพระพักตร์ยาวใหญ่ พระขนงโก่งและตั้งขึ้นอย่างมาก พระเนตรเหลือบลงต่ำ พระเนตรเรียวยาวปลายตวัดขึ้น พระนาสิกโด่ง พระโอษฐ์ใหญ่กว้าง ริมฝีปากบนหยักเป็นคลื่น ทรงแยมพระโอษฐ์ เป็นรูปแบบเฉพาะของพระพุทธรูปสมัยอยุธยาตอนปลาย (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๖๕, ๖๕๙) ทรงครองจีวรห่มเฉียง ขอบจีวรตกแต่งลวดลาย พุทธลักษณะและเครื่องทรงคงได้รับอิทธิพลจากต้นแบบของพระพุทธรูปสมัยอยุธยาตอนปลายในราชธานีอย่างพระพุทธรูปทรงเครื่องใหญ่ปูนปั้นวัดไชยวัฒนารามและพระพุทธรูปทรงเครื่องใหญ่วัดหน้าพระเมรุที่สร้างสมัยพระเจ้าปราสาททองในปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๒ คติการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องใหญ่ในสมัยอยุธยานั้น นักวิชาการมีข้อสันนิษฐานหลายประการ เช่น ความเชื่อเรื่องพระศรีอารีย หรือพระอนาคตพุทธเจ้า และคติเรื่องปางทรมานพญามหาชมพู ซึ่งคตินี้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับรูปแบบการสร้างเครื่องทรงทับซ้อนบนจีวรของพระพุทธรูปทรงเครื่องใหญ่ยิ่งกว่าคติอื่น

73. Crowned and Bejeweled Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Sawan Woranayok National Museum, registration number 37/288/1981
Ayutthaya art, 18th century CE (300 years ago)
Obtained on July 11, 1981, according to the initiative of Phra Sawan Woranayok, a former Ecclesiastical Provincial Governor of Sukhothai
Bronze, lap width 36 cm, height 61 cm.

Phra Song Khrueng Yai or the richly decorated Buddha image in the posture of subduing Mara has a large long face, very high curving eyebrows, squint half-closed eyes with their ends upwards, a prominent nose, a wide and large mouth, an undulating mouth with a smile, a unique trait of Buddha images in the late Ayutthaya period (Sakchai Saising, 2022, 659). The Buddha image is depicted wearing the monastic robe in the open mode, leaving the right shoulder bare. The rim of the robe is decorated with patterns. His appearance and royal attire might be influenced by the Buddha images in the late Ayutthaya period such as the stucco of Phra Song Khrueng Yai at Chai Wattanaram Temple and Phra Song Khrueng Yai at Na Phra Meru Temple built in the reign of King Prasat Thong in the late 22nd Buddhist century. Several assumptions were made about the belief in the construction of Phra Song Khrueng Yai during the Ayutthaya period including the belief in Maitreya (the Buddha of the future) and the belief in the posture of converting King Maha Chompoo. The latter belief has a more consistent relationship with the style of overlaying the kingly ornaments on the robe than other beliefs.

๗๔. พระพุทธรูปทรงเครื่องปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ราชบุรี เลขทะเบียน ๒๙/๓๐๖/๒๕๓๓
ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ ๒๓ (ประมาณ ๓๐๐ ปีมาแล้ว)
ย้ายมาจากห้องกลางกระทรวงมหาดไทย (เดิมได้มาจากวัดซีประเสริฐ จังหวัดเพชรบุรี)
สัมฤทธิ์ กว้าง ๒๗ เซนติเมตร สูง ๖๙.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย มีพระพักตร์ยาว พระขนงโก่งและตั้งขึ้นอย่างมาก พระเนตรเรียว ยาวปลายตวัดขึ้น เหลือบลงต่ำ พระนาสิกโด่งเป็นสัน พระโอษฐ์กว้าง ริมฝีปากบนหยักเป็นคลื่น ทรง แยมพระโอษฐ์แสดงถึงความสงบและความมีอำนาจ เป็นรูปแบบเฉพาะของพระพุทธรูปสมัยอยุธยาตอน ปลาย (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๖๕, ๖๕๙) ทรงเครื่องอาภรณ์มีลวดลายประดับอย่างงดงาม โดยเฉพาะ กรรเจียกจอนประดับลวดลายกระหนกเปลวไฟ และทับทรวงประดับกระหนกออกเป็นรูปเศียรนาค ประทับขัดสมาธิราบบนฐานสูงเป็นฐานสิงห์ย่อเก็จลงรักปิดทองล่องชาดประดับกระจก ประวัติการพบที่ วัดในจังหวัดเพชรบุรี บ่งชี้ถึงความนิยมสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องใหญ่ได้แผ่กระจายไปถึงหัวเมือง สำคัญนอกราชธานีอยุธยา และช่างยังคงรักษาเอกลักษณ์ของพระพุทธรูปทรงเครื่องใหญ่ไว้อย่างงดงาม

74. Buddha Statue in Full Regalia in Subduing Mara Posture

Ratchaburi National Museum, registration number 29/306/2533
Ayutthaya art, 18th century CE (300 years ago)
Derived from Sheeprasert Temple in Phetchaburi Province and removed from the central room of the Ministry of Interior
Bronze, width 27 cm, height 69.5 cm.

The Buddha statue in the posture of subduing Mara features a long face, very high arched eyebrows, squint eyes casting downward with their ends upwards, a sharply-defined and prominent nose, a wide mouth, an undulating upper lip with a smiling expression radiating peace and power, a unique trait of Buddha images in the late Ayutthaya period (Sakchai Saising, 2022, 659). The Buddha image wears magnificent royal attire, especially an ear-shaped ornament attached to both sides of the headdress engraved with a Thai traditional pattern in the form of flame and a pendant in the form of Naga’s head. The Buddha is seated on the superimposed indented lion-footed pedestal which was lacquered and gilded, painted with vermilion, and decorated with mirrored glass. This statue was found in Ratchaburi, reflecting the popularity of construction Phra Song Khrueng Yai that was spread to important cities outside the Ayutthaya kingdom. On top of that, the artisans still completely maintained the unique and exquisite attributes of Phra Song Khrueng Yai.

๗๕. พระพุทธรูปทรงเครื่องใหญ่ปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จันทรเกษม เลขทะเบียน ๖/๓ ฉ.

ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ ๒๓ (ประมาณ ๓๐๐ ปีมาแล้ว)

พระยาโบราณราชธานินทร์เก็บรวบรวม

สัมฤทธิ์ หน้าตักกว้าง ๒๐ เซนติเมตร สูง ๔๐.๔ เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางมารวิชัย มีพระพักตร์ยาวใหญ่ พระขนงโก่งและตั้งขึ้นอย่างมาก พระเนตรเหลือบลงต่ำ พระเนตรเรียวยาวปลายตวัดขึ้น พระนาสิกใหญ่และโด่ง พระโอษฐ์ใหญ่กว้าง ริมฝีปากบนหยักเป็นคลื่น ทรงยิ้มพระโอษฐ์แสดงถึงความสงบและความมีอำนาจ เป็นรูปแบบเฉพาะของพระพุทธรูปสมัยอยุธยาตอนปลาย (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๖๕, ๖๕๙) ทรงเครื่องใหญ่อย่างที่เรียกว่า ทรงเครื่องต้นอย่างพระมหาจักรพรรดิ ใช้เทคนิคการหล่อแยกชิ้นประกอบเข้าด้วยกัน เช่น ส่วนยอดมงกุฏ และกรเจียกจอน (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๖๕, ๖๖๐) พระพุทธรูปทรงเครื่องใหญ่องค์นี้ มีพุทธลักษณะที่เกิดขึ้นในช่วงหลังกว่าพระพุทธรูปทรงเครื่องใหญ่วัดหน้าพระเมรุ และพระพุทธรูปทรงเครื่องใหญ่ปูนปั้นวัดไชยวัฒนาราม ที่สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าปราสาททอง เมื่อประมาณปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๒ (พบหลักฐานจารึกภายในองค์พระพุทธรูประบุ พ.ศ. ๒๑๙๒) (ศานติ ภัคดีคำ, นวรัตน์ ภัคดีคำ, ๒๕๖๑, ๓๙๓-๓๙๖) อาจกำหนดอายุอยู่ในครึ่งหลังพุทธศตวรรษที่ ๒๓ แม้จะเป็นพระพุทธรูปขนาดไม่ใหญ่ แต่ช่างสามารถรักษารูปแบบเครื่องทรงต่าง ๆ ไว้ได้ตามแบบแผนของพระพุทธรูปทรงเครื่องต่างกันเพียงลดรายละเอียดที่บ่งชี้ความนิยมของแต่ละกลุ่มช่าง

75. Crowned and Bejeweled Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Chantharakasem National Museum, registration number 6/3 ฉ.

Ayutthaya art, 18th century CE (300 years ago)

Collected by Phraya Boran Ratchathanin

Bronze, lap width 20 cm, height 40.4 cm.

The Buddha statue in the posture of subduing Mara displays a large long face, squint eyes with their ends upwards, a sharply-defined and prominent nose, a large and broad mouth, and an undulating upper lip with a smiling expression that emanates peace and power, a unique characteristic of Buddha images in the late Ayutthaya period (Sakchai Saising, 2022, 659). The Buddha image wears royal attire like the great emperor. The casting technique was to separate pieces and put them together such as the top part of the crown and an ear-shaped ornament attached to both sides of the headdress (Sakchai Saising, 2022, 660). With its different traits, this image was built later on, comparable to Phra Song Khrueng Yai at Na Phra Meru Temple and the stucco of Phra Song Khrueng Yai at Chaiwatthanaram Temple built in the reign of King Prasat Thong, around the late 17th century CE (an inscription indicating the year of construction in 2192 CE) (Santi Phakdeekham, Navarat Phakdeekham, 2018, 393-396). Its age may be in the second half of the 18th century CE. Though it is a small image, the craftsman could strictly and perfectly maintain the styles of Phra Song Khrueng Yai. The difference is only the decorative patterns that indicate the popularity and personal taste of each group of artisans.

๗๖. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จันทรเกษม เลขทะเบียน ๑๙/๕ ฉ.
ศิลปะรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ ๒๔ (ประมาณ ๒๐๐ ปีมาแล้ว)
พระยาโบราณราชธานินทร์เก็บรวบรวม

โลหะผสม ลงรักปิดทองร่องชาด ตักกว้าง ๑๕.๕ เซนติเมตร สูงพร้อมฐาน ๔๑.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปมารวิชัย ประทับขัดสมาธิราบ พระหัตถ์ขวาวางคว่ำบนพระขงฆ์ พระหัตถ์ซ้ายวางหงายบนพระเพลา พระพักตร์ค่อนข้างกลม พระนาสิกโด่ง พระขนงโก่ง พระเนตรเหลือบลงต่ำ พระโอษฐ์เล็กบาง พระกรรณยาว ขมวดพระเกศาแหลมเล็ก พระอุษณิষะเตี้ย พระรัศมีหักหายไป พระศอเป็นปล้อง พระวรกายเพรียวบาง ทรงครองจีวรห่มเฉียง สังฆาฏิเป็นแผ่นแบนพาดอยู่บนพระอังสาซ้ายยาวเหนือพระนาภี พระอุระกว้าง บั้นพระองค์คอด ประทับบนฐานสิงห์ มีผ้าทิพย์ที่กึ่งกลาง ฐานกับองค์พระแยกออกจากกันได้ ฐานและผ้าทิพย์ประดับลวดลาย พระพุทธรูปมารวิชัยองค์นี้เป็นของขนาดเล็กสันนิษฐานว่าคงหล่อขึ้นในกรุงเทพฯ และมีผู้ศรัทธาอัญเชิญไปถวายพระอารามในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำหรับการครองจีวรเรียบ ไม่มีริ้วและไม่มีลวดลาย แสดงถึงการสืบทอดรูปแบบในการสร้างพระพุทธรูปที่สืบทอดจากสมัยกรุงศรีอยุธยา

76. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Chantharakasem National Museum, registration number 19/5 ฉ.
Rattanakosin Art, 19th century CE (200 years ago)
Collected by Phraya Boran Ratchathanin

Alloy, lacquered and gilded, painted in vermilion shade, lap width 15.5 cm, height with base 41.5 cm.

The Buddha statue in the posture of subduing Mara is seated with the right leg folded over the left leg and soles of both feet upward. The right hand facing down rests on the shin; the left hand facing up is placed on the lap. The sculpture features a rather round face, a prominent nose, arched eyebrows, eyes glancing down, a small thin mouth, elongated ears, spiky small hair curls, a knob-like protuberance, a halo broken and disappeared, a segmented neck, and a slim body. The Buddha image wears the monastic robe diagonally. A flap of mantle is draped over the left shoulder, hanging down over the navel. His chest is broad, along with the narrow waist. A piece of cloth called pha thip hangs in front of a lion-footed pedestal. The base and the image are separable. The base and pha thip are decorated with patterns. This small statue might have been cast in Bangkok and was invited to be enshrined at a temple in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The wearing of smooth and plain robe was handed down from Ayutthaya art.

๗๗. พระพุทธรูปปางนาคปรก

คลังกลางพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เลขทะเบียน ๑๑๓๘๙
ศิลปะรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ ๒๕ (ประมาณ ๑๐๐ ปีมาแล้ว)
นางถนอม ไกรฤกษ์ มอบให้

ทองคำ เงิน เพชร ตักกว้าง ๓.๑ เซนติเมตร สูง ๑๑.๕ เซนติเมตร ฐานสูง ๓.๗ เซนติเมตร

พระพุทธรูปนาคปรก ประทับขัดสมาธิราบ พระหัตถ์ทั้งสองวางซ้อนกันบนพระเพลาในปางสมาธิ พระพักตร์ค่อนข้างกลม พระเนตรเหลือบลงต่ำ พระรัศมีเป็นเปลวสูง ทรงครองจีวรห่มเฉียง องค์พระพุทธรูปหล่อจากทองคำ ผังเพชรที่พระรัศมี และพระนาภี ประทับอยู่บนฐานประดับกลีบบัว หงาย ๑ ชั้น เนื้อชนดนาคลักษณะหยักเป็นคลื่น ๓ ชั้น เบื้องพระปฤษฎางค์พระพุทธรูปเป็นลำตัวพญานาค ๙ เศียร แผ่พังพานปกเหนือรูปพระปฐิมา ชนदनาคและนาคปรกหล่อจากโลหะเงิน การหล่อพระพุทธรูปขนาดเล็กที่มีส่วนองค์และฐานเป็นโลหะมีค่าต่างชนิดกันนั้น ปรากฏความนิยมในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา ในขณะที่พุทธลักษณะบางประการ อาทิ สังฆาฏิเป็นแผ่นหนาพาดบนพระอังสาซ้าย จีวรมีริ้วธรรมชาติ แสดงถึงอิทธิพลศิลปะแนวสังนิยมที่เริ่มปรากฏในพุทธศิลป์ไทยมาแล้วตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔

77. Naga-enthroned Buddha Statue

National Museum Central Storage, registration number 11389
Rattanakosin art, 20th century CE (100 years ago)
Donated by Mrs. Thanom Krairiksh
Gold, silver, diamond, width 3.1 cm, height 11.5 cm, base height 3.7 cm.

The Buddha statue protected by a nine-headed Naga is seated cross-legged with one on top of another. Both hands with palms up place on the lap in the posture of meditation. His facial features include a quite round face, eyes casting downward, and a high flame-like halo. The monastic robe is worn in the open mode, leaving the right shoulder bare. Cast in gold and inlaid with diamonds on the halo and the navel, the Buddha image is seated on a pedestal adorned with one-tier upturned lotus base above the three-tiered Naga coils curling in a wavy manner. Behind the Buddha statue is the body of a nine-headed serpent spreading its hoods over the Buddha. The Naga coils and hoods are cast in silver. The casting of small Buddha statues with parts and bases made of different types of precious metals appeared to be popular since the reign of King Chulalongkorn (King Rama V) of the Rattanakosin. Meanwhile, some characteristics of the Buddha images including a thick sheet of the mantle draped over the left shoulder and the natural streaks of robe show the influence of realism art that existed in Thai Buddhist art since the reign of King Rama IV.

๗๘. พระพุทธรูปทรงเครื่องพระมหาจักรพรรดิ

คลังกลางพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เลขทะเบียน ๙๙/๑๗/๒๕๕๖
ศิลปะรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ ๒๕ (ประมาณ ๑๐๐ ปีมาแล้ว)
นางโทชิโกะ อุรุชิมะ ชาวญี่ปุ่นได้มอบคืนโบราณวัตถุให้แก่ประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๕
ทองเหลือง ลงรัก ปิดทอง ประดับกระจก สูงรวมฐาน ๗๑ เซนติเมตร

พระพุทธรูปยืนทรงเครื่องพระมหาจักรพรรดิ ฝ่าพระหัตถ์ทั้งสองตั้งขึ้นยกในระดับเสมอกับพระอุระ ทรงเครื่องราชาภรณ์ ได้แก่ มงกุฎ กรองคอ สังวาล ทับทรวง พาหุรัด อัมรินทร์ ปิ่นเหง่งสุวรรณกระถอบ ทองพระบาท และฉลองพระบาท ครองจีวรห่มคลุมขอบจีวรตกแต่งแถวลายกระจัง ส่วนสบงมีแถบหน้านางประดับชายไหวและชายแครง ประทับบนฐานปัทม์ในผังกลม กรรมวิธีการหล่อพระพุทธรูป นับตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ (พ.ศ. ๒๓๙๔-๒๔๑๑) มีการนำโลหะ “ทองล่ำอู่เขียว” ซึ่งเป็นโลหะที่ใช้ในการหล่อเครื่องเรือกลไฟแทนการใช้สัมฤทธิ์ (ทองมัลล) หรือทองเหลืองที่ใช้แต่เดิม ทั้งได้พัฒนาเทคนิคในการตกแต่งลวดลายพระพุทธรูปด้วยแม่พิมพ์หินสบู่ ทำให้ลวดลายมีความละเอียดคมชัดกว่าเดิมมาก (ถนอม บรรณประเสริฐ และ รัชดา โชติพานิช, ๒๕๖๓, ๕๔, ๖๖-๖๗) ในส่วนของพระพักตร์ของพระพุทธรูปที่สร้างทั่วไป มีการใช้แม่พิมพ์เช่นกัน โดยพระพักตร์ของพระพุทธรูปในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์จะมีลักษณะอย่างหน้าหุ่น กล่าวคือพระพักตร์นึ่งสบบ ไม่แสดงอารมณ์ อันเป็นลักษณะเด่นของพระพุทธรูปในช่วงเวลานี้

78. Buddha Statue in Full Regalia

National Museum Central Storage, registration number 99/17/2556
Rattanakosin art, 20th century CE (100 years ago)
Returned to Thailand in 2012 by Mrs. Toshiko Urushima
Brass, lacquered, gilded, decorated with glass, total height with base 71 cm.

The standing Buddha statue is in full regalia with both hands raised up at chest level. Kingly ornaments include a crown, an embroidered collar, jeweled sashes hanging from shoulders crisscrossing the chest, a pendant, armlets, rings, a belt, a gilded dagger-like ornament in a floral motif hanging from the front waist, anklets, and shoes. The Buddha statue wears the monastic robe in the covering mode, draped over both shoulders. The robe edge is decorated with a row of *lai kra jung*, a pattern in a triangle resembling a lotus petal or sugar cane buds. The inner garment has a front bar decorated with *shai whai* and *shai krang* (decorative cloth strips hanging from the front waist over the thighs). The statue stands on a superimposed circular lotus base. Since the reign of King Rama IV (1851-1868), the metal called "Thong Lam U Keaw" used in casting steamboat engines had been introduced instead of bronze (Thong Ma Lor) or brass that was originally used. They also developed techniques for decorating Buddha statues with soapstone molds, making the patterns more elaborate and conspicuous than earlier styles (Thanom Bannaprasert and Ratchada Chotpanich, 2020, 54, 66-67). Molds were used for the facial part of the general statues as well. The faces of the Buddha statues in the Rattanakosin period look like a puppet's face, that is, calm and emotionless, a distinctive feature of the Buddha statues during this period.

๗๙. พระพุทธรูปปางมารวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุบลราชธานี เลขทะเบียน ๒๘/๒๒/๒๕๓๕
ศิลปะรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ ๒๕ (ประมาณ ๑๐๐ ปีมาแล้ว)
ได้จากวัดหลวง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
โลหะผสม ลงรักปิดทอง ร่องขาด ตักกว้าง ๔๖ เซนติเมตร สูงพร้อมฐาน ๑๑๑ เซนติเมตร องค์พระสูง ๗๙ เซนติเมตร

พระพุทธรูปมารวิชัย ประทับขัดสมาธิราบ พระหัตถ์ขวาวางคว่ำบนชาน พระหัตถ์ซ้ายวางหงายบน พระเพลา พระพักตร์ค่อนข้างกลม พระนาสิกโด่ง พระขนงโก่ง พระเนตรเหลือบลงต่ำ พระกรรณยาว ขมวด พระเกศาแหลมเล็ก พระอุษณิষะสูง พระรัศมีเป็นเปลวแหลม พระศอเป็นปล้อง ทรงครองจีวรห่มเฉียงตกแต่งจีวรเป็นลายดอกกลม สังฆาฏิเป็นแผ่นแบนพาดอยู่บนพระอังสาซ้ายยาวเหนือพระนาภีปลายตัดตรง พระอุระกว้าง บั้นพระองค์คอด ประทับบนฐานสิงห์ มีผ้าทิพย์ที่กึ่งกลางฐานกับองค์พระแยกออกจากกันได้ ฐานและผ้าทิพย์ประดับลวดลาย พระพุทธรูปปางมารวิชัยทรงจีวรลายดอก เป็นพระพุทธรูปที่หล่อขึ้นที่กรุงเทพฯ โดยไม่ปรากฏหลักฐานในการอัญเชิญมายังเมืองอุบลราชธานี ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา ชาวกรุงเทพฯ นิยมสร้างพระพุทธรูปที่ทรงจีวรมีลวดลายต่าง ๆ โดยมีต้นแบบจากการที่พุทธศาสนิกชนสมัยนั้นมักจะถวายจีวรผ้าแพรที่มีลายดอกดวงแก่พระสงฆ์

79. Buddha Statue in Subduing Mara Posture

Ubon Ratchathani National Museum, registration number 28/22/2535
Rattanakosin Art, 20th century CE (100 years ago)
Derived from Luang Temple, Mueang District, Ubon Ratchathani Province
Alloy, lacquered and gilded, painted in vermilion shade, lap width 46 cm, height with base 111 cm, Buddha image’s height 79 cm.

The Buddha statue in the posture of subduing Mara is seated with the right leg folded over the left and both soles are upward. The right hand facing down rests on the knee; the left hand facing up is placed on the lap. The sculptural features are characterized by a rather round face, a prominent nose, curved eyebrows, eyes casting downward, elongated ears, spiky small hair curls, a high-bump protuberance, a pointed flame-like halo, and a segmented neck. The Buddha image wears the monastic robe diagonally. The robe is decorated with round floral patterns. A flap of the straight-edged mantle draped over the left shoulder comes down over the navel. The chest is broad and the waist is narrow. A piece of cloth called *pha thip* hangs in front of a lion-footed pedestal. The base and the image are separable. The base and *pha thip* are decorated with patterns. Though cast in Bangkok, there is no evidence of installing this image to Ubon Ratchathani. Since the reign of King Rama III of the Rattanakosin period, it was popular to build Buddha images wearing a robe decorated with different patterns which were inspired by the offering of floral decorative robes to the monks by Buddhists.

๘๐. พระพุทธรูปปางบำเพ็ญทุกรกิริยา

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อินทร์บุรี เลขทะเบียน ๒๒/๑๒๓๖/๙๙๙๙

ศิลปะรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๔๙๙

สมบัติเดิมของวัดโบสถ์ อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

โลหะผสมปิดทอง ตักร้าง ๒๖.๑ เซนติเมตร สูง ๓๑.๕ เซนติเมตร

รูปพระโพธิสัตว์ประทับขัดสมาธิราบบนฐานสี่เหลี่ยม พระหัตถ์ซ้อนกันบนพระเพล่าในปางสมาธิ พระวรกายซูบผอมจนเห็นซี่พระอัฐิ (ซี่โครง) แสดงเหตุการณ์บำเพ็ญทุกรกิริยาก่อนการตรัสรู้ อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ฐานด้านหน้ามีจารึกปีสร้าง พ.ศ. ๒๔๙๙ ระบุนามผู้สร้างและความปรารถนาขอให้สำเร็จพระนิพพาน มีรูปปญจวัคคีย์หล่อเป็นรูปพระสาวกประกอบ ๕ องค์ การสร้างพระพุทธรูปปางทุกรกิริยาตามแนวศิลปะเหมือนจริงนี้ เรียกกันโดยทั่วไปว่า "พระผอม" ในประเทศไทยเริ่มเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๔ ภายหลังจากกรมตรวจโบราณคดีของรัฐบาลอินเดีย (Archaeological Survey of India) ส่งพระพุทธรูปูนปลาสเตอร์พิมพ์จำลองจากพระพุทธรูปปางบำเพ็ญทุกรกิริยา ศิลปะคันธาระ ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเมืองลฮอร์ มาถวายสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ และทรงนำขึ้นน้อมเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงโปรดว่ามีรูปแบบงดงามจึงโปรดให้ประดิษฐานไว้ในพระพุทธรูปรางค์ปราสาท วัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพฯ ต่อมา จึงมีผู้ศรัทธาจำลองหล่อพระพุทธรูปปางนี้แพร่หลายออกไปเป็นจำนวนมาก (สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ, ๒๕๑๔, ๑๐๗-๑๐๙)

80. Buddha Statue in Undergoing Austerities

Posture

In Buri National Museum, registration number 22/1236/9999

Rattanakosin Art, 1956 CE

Originally belonged to Bot Temple, In Buri District, Sing Buri Province

Gilded alloy, lap width 26.1 cm, height 31.5 cm.

The Bodhisattva statue is seated with the right leg folded over the left leg and soles are upward. Both hands overlay on the lap with the right hand on top of the left hand in the posture of meditation. His body is seen to be emaciated until the bones appear, recalling an episode of Buddha’s life when he went to the furthest extremes of ascetic practice by avoiding physical comforts and pleasures before achieving enlightenment. The front base has an inscription of the year of construction in 1956, along with the creator’s name and wishes for nirvana to be achieved and the figures of the first five disciples of the Buddha. The construction of Buddha images in this posture in a realistic form, widely known as “emaciated Buddha image”, first appeared in Thailand in 1891after the Archaeological Survey of India delivered a replica of the Gandhara Buddha statue from a museum in Lahore and presented to HRH Princess Damrong Rajanubhab and then to King Rama V. HM the King was impressed by its elegant designs, so he had the statue enshrined in Phra Phuttha Prang Prasat in Wat Phra Si Rattana Satsadaram, Bangkok. Subsequently, many believers widely cast a replica of this Buddha image in this posture (HRH Princess Damrong Rajanubhab, 1971, 107-109)

๘๑. พระเจ้าเข้านิพพาน

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อินทร์บุรี เลขทะเบียน ๒๒/๑๒๑๘/๙๙๙๙

ศิลปะรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ ๒๕ (ประมาณ ๑๐๐ ปีมาแล้ว)

สมบัติเดิมของวัดโบสถ์ อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

โลหะผสมปิดทอง กว้าง ๘.๗ เซนติเมตร ยาว ๒๐ เซนติเมตร สูงพร้อมฐาน ๑๙.๕ เซนติเมตร

ประติมากรรมรูปพระหีบประดิษฐานพระพุทธสรีระแสดงปาฏิหาริย์เหียดพระบาททะลุออกมาภายนอกเพื่อให้พระมหากัสสปะบูชา แสดงพระพุทธประวัติครั้งถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ ลักษณะเป็นหีบปากผายตั้งบนฐานพระจิตกาธาน พระหีบและฐานตกแต่งลวดลายนูน มีรูปพระสาวก ๕ องค์ นั่งอยู่ฐานสี่เหลี่ยมเป็นองค์ประกอบ มีจารีกระบุนาม คือ พระอนรรุทธ พระอุบาลี และพระมหากัสสปะ ทั้ง ๓ รูป นั่งประคองอัญชลีระหว่างอก พระสุภัททะ นั่งชันเข้าข้างหนึ่ง คือสุภัททะปริพาชกที่เข้าเฝ้าทูลถามปัญหาและประทานธรรมเทศนาจนบรรลุเป็นพระอรหันต์ก่อนพระพุทธเจ้าปรินิพพาน และพระอานนท์ นั่งก้มหน้า มือขวาทาบที่อก มือซ้ายยกป้องใบหน้าแสดงความโศกเศร้าเสียใจ เนื่องจากยังไม่บรรลुพระอรหัตผลจึงไม่อาจหักห้ามความโศกเศร้าไว้ได้ ประติมากรรมพระเจ้าเข้านิพพานมีคติการสร้างเพื่อบูชาเนื่องในพิธีอัฐมีบูชา หรือการบูชาในวันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๖ อันเป็นวันถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ ณ มกุฏพันธเจดีย์ (เด่นดาว ศิลปานนท์, ๒๕๕๒, ๔๐-๔๕, ๕๐)

81. Nirvana Buddha Statue

In Buri National Museum, registration number 22/1218/9999

Rattanakosin Art, 20th century CE (100 years ago)

Originally belonged to Wat Bot, In Buri District, Sing Buri Province

Gilded alloy, width 8.7 cm, length 20 cm, height with base 19.5 cm.

The Buddha Coffin with the Buddha’s feet appearing outside the coffin for his disciple Mahakasyapa to pay last homage refers to the episode when the Buddha’s body was cremated. The casket has a wide mouth set on a base of a pyre. The casket and the base are decorated with embossed patterns, along with the figures of five disciples sitting on a square pedestal inscribed with their names including Anuruddha, Upali, and Mahakasyapa, all of whom sitting and raising their both hands to pay respect to the Buddha, an ascetic Subhadda, the last disciple to be personally enlightened and ordained by Shakyamuni Buddha, sitting with one knee lifted up, and Ananda, sitting with face down, his right hand pressed to the chest, and his left hand covering his face expressing condolences because he hadn’t become an arhat yet, so he couldn’t suppress his sadness. The belief in creating this sculpture was associated with Buddha’s Cremation Commemorative Day, on the eighth day of the waning moon of the sixth lunar month, which is the day of the Lord Buddha’s cremation at Ramabhar Stupa (Dendao Silpanon, 2009, 40-45, 50).